



## **SLOVENSKA IZVOZNA DRUŽBA**

družba  
za zavarovanje  
in financiranje  
izvoza  
Slovenije, d.d.,  
Ljubljana

**Poslovanje  
SID  
v letu  
2002**

## **SLOVENSKA IZVOZNA DRUŽBA**

družba za zavarovanje  
in financiranje izvoza Slovenije, d.d., Ljubljana

Naslov:	Ulica Josipine Turnograjske 6, 1000 Ljubljana
Matična številka:	5665493
Davčna številka:	82155135
Telefon (h.c.):	01/200 75 00
Telefaks:	01/200 75 75
Elektronska pošta:	info@sid.si
Domača stran:	<a href="http://www.sid.si">http://www.sid.si</a>
Uprava:	01/200 75 53
Zavarovanje terjatev:	01/200 75 10
Zavarovanje kreditov:	01/200 75 40
Zavarovanje investicij:	01/200 75 42
Financiranje:	01/200 75 30
Garancije:	01/200 75 30
Bonitetna služba:	01/200 75 20
Zakladništvo:	01/200 75 28
Računovodstvo:	01/200 75 66

Povezana družba:  
PRVI FAKTOR, faktoring družba, d.o.o.  
Slovenska c. 17, Ljubljana  
tel.: 01/200 54 10, faks: 01/200 54 20

### **Glavne dejavnosti SID**

- zavarovanje terjatev do kupcev v tujini in doma  
(zavarovanje pred komercialnimi in/ali nekomercialnimi riziki)
  - bonitetne informacije
  - pomoč pri izterjavi dolgov
  - pravno in poslovno svetovanje
  - faktoring
- zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov
- zavarovanje investicij v tujini
- financiranje mednarodnih gospodarskih poslov
- izdajanje garancij

Vizija in poslanstvo SID.....	3
Nagovor uprave.....	4
Poročilo nadzornega sveta.....	5
Poudarki o poslovanju SID v letu 2002.....	7
Slovenska izvozna družba - osnovna predstavitev.....	8
Poslovanje SID za državni račun in vloga Komisije za pospeševanje izvoza.....	10
Storitve SID.....	11
Strategija razvoja SID.....	13
Mednarodno okolje in slovensko gospodarstvo.....	15
Svetovno gospodarstvo.....	15
Slovensko gospodarstvo v letu 2002.....	21
Poslovanje SID v letu 2002.....	26
Zavarovanje.....	32
Zavarovanje terjatev (zavarovanje pred kratkoročnimi komercialnimi riziki).....	35
Elektronsko <i>on-line</i> poslovanje: SID-NET.....	39
Bonitetne in druge kreditne informacije.....	41
Zavarovanje kreditov in investicij - zavarovanje pred nekomercialnimi riziki, srednjeročnimi komercialnimi in drugimi nemarketabilnimi riziki.....	43
Financiranje.....	55
Garancije.....	61
Zakladništvo in upravljanje z (nekreditnimi) riziki.....	63
Marketinške aktivnosti.....	65
Druge aktivnosti SID.....	66
Sodelovanje z državnimi in drugimi domačimi institucijami.....	66
Mednarodno sodelovanje.....	69
Informacijski sistem SID.....	73
Kadri.....	75
Notranja revizija in kontroling.....	78
Računovodski izkazi.....	79
Revizorjevo poročilo.....	79
Bilanca stanja.....	80
Izkaz poslovnega izida.....	81
Izkaz finančnega izida.....	82
Izkaz gibanja kapitala.....	83
Organizacijska shema in organi SID.....	84
10 let SID.....	87

Priloga: Storitve in produkti SID

Publikacija Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana (ki je v elektronski obliki na voljo tudi na <http://www.sid.si>)  
»Poslovanje SID v letu 2002« vsebuje povzetek Letnega poročila Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana za leto 2002  
in je bilo delničarjem in drugim javnostim dostopno od 23.5.2003 dalje na sedežu družbe.

Na podlagi 18. člena zakona o družbi za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije (Ur.l. RS, št. 32/92, 37/95, 34/96, 31/97 in 99/99) se za letno poročilo in revizijo računovodskih izkazov družbe uporabljajo predpisi, ki veljajo za banke. K revidiranemu letnemu poročilu poda mnenje nadzorni svet, ki to poročilo po zadnji noveli zakona o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 84/98, 6/99, 54/99 in 45/01) praviloma tudi sprejema in z njim seznanj skupščino družbe.  
Slovenska izvozna družba, d.d., Ljubljana (v nadaljevanju tudi SID ali družba) o svojem poslovanju poroča tudi Državnemu zboru Republike Slovenije.

Letno poročilo SID je v skladu z zakonom o gospodarskih družbah pregledala revizijska družba  
PRICEWATERHOUSECOOPERS, d.o.o., Ljubljana in o njem izdala pozitivno mnenje.

Uspešna in ugledna finančna institucija - slovenska izvozno-kreditna agencija, ki s kvalitetno ponudbo storitev in sodobnimi finančnimi produkti podjetjem pri financiranju njihovih poslov:

- zagotavlja gospodarsko varnost,
- pospešuje menjavo in
- krepi konkurenčnost podjetij na trgih v tujini in doma.

»Družba za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije je finančna organizacija za zavarovanje in financiranje izvoznih poslov ter za opravljanje drugih poslov, s katerimi se spodbuja in pospešuje ekonomske odnose s tujino.« (drugi odstavek 2. člena zakona o družbi za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije, Ur.l. RS, št. 32/92, 37/95, 34/96, 31/97 in 99/99).

### **Zagotavljanje gospodarske varnosti, pospeševanje menjave in krepitev konkurenčnosti pri poslih slovenskega gospodarstva**

- S poslovno učinkovitim zagotavljanjem kvalitetnih, mednarodno konkurenčnih in potrebam strank prilagojenih produktov storitvenega kreditnega zavarovanja podjetjem pri njihovem nastopanju na tujih trgih in doma;
  - in to s pravočasno in potrebam podjetij prilagojeno ponudbo kvalitetnih zavarovalnih kritij,
  - ki le-tem in njihovim zunanjim financerjem nudijo ustrezno zaščito pred komercialnimi in političnimi riziki,
  - pod pogoji, ki podjetjem omogočajo konkurenčno ponudbo, rast prodaje in razvoj ter varno poslovanje na obstoječih in novih trgih;
- s financiranjem poslov, ki podjetjem omogoča pridobitev in uspešno izvedbo poslov izvoza in investicij
  - s pogoji financiranja, ki slovenskim podjetjem, dodatno k ponudbi poslovnih bank, omogočajo konkurenčno nastopanje na tujih trgih;
- z izdajanjem kvalitetnih garancij in drugih jamstev,
  - ki dopolnjujejo ponudbo komercialnih bank in zavarovalnic ter koristnikom zagotavljajo varnost poslovanja s slovenskimi podjetji ter tem podjetjem omogočajo izkoristiti poslovne priložnosti, ki se jim odpirajo na tujih trgih in doma;
- s kvalitetnimi in ažurnimi bonitetnimi in drugimi kreditnimi informacijami, svetovanjem in pomočjo pri izterjavah ter z drugimi poslovnimi storitvami, ki dopolnjujejo storitve zavarovanja in financiranja SID.

Ponudba storitev SID je strankam prijazna, njeno poslovanje pa se zgleduje po najboljših primerljivih finančnih institucijah.

Poslovanje SID temelji na načelih in strogih profesionalnih standardih varnosti, likvidnosti in rentabilnosti, pri čemer SID pri zavarovanju in financiranju izvoza upošteva tudi uveljavljena mednarodna pravila o izvoznih kreditih.

Pogoji ponudbe zavarovalniških storitev, ki jih SID izvaja za račun države, med drugim upoštevajo tudi interese davkoplačevalcev, da se v skladu z zmogljivostmi za to zavarovanje, podjetjem pri nastopanju na tujih trgih zagotavlja ustrezno gospodarsko varnost in hkrati skrbi za dolgoročno vsaj izravnani rezultat tega poslovanja, ki s plačanimi premijami in provizijami pokriva izplačane in neregresirane škode ter stroške tega zavarovanja, s tem pa s strani države zagotavlja dolgoročno in ustrezno podporo poslom mednarodne menjave slovenskega gospodarstva.

Tudi leta 2002 je Slovenska izvozna družba uspešno izvajala svoje poslanstvo na področju podpore slovenskim izvoznikom. Skladno s strateškimi cilji je družba močno povečala obseg poslovanja tako na področju zavarovanja kot tudi financiranja in izdajanja storitvenih garancij.

Slovenska izvozna družba se z obsegom zavarovanih poslov postopno približuje 15 odstotkom pokritosti slovenskega izvoza. To na eni strani potrjuje usmerjenost in odvisnost slovenskega gospodarstva od poslov mednarodne menjave, po drugi pa kaže na ustreznost ponudbe storitev SID in njeno poslovno usmerjenost. S tem postaja Slovenska izvozna družba vse pomembnejši poslovni partner slovenskim podjetjem in poslovnim bankam pri njihovem nastopanju na tujih trgih in tudi doma.

Zavarovanje terjatev do domačih in tujih kupcev vse bolj postaja standard pri učinkovitem upravljanju z riziki. Negotove razmere na prodajnih trgih, veliko število stečajev in težav tudi zelo uglednih podjetij ter vse večja konkurenca in težave »kako prodati« močno povečujejo povpraševanje po tej zavarovalni storitvi. Slovenska izvozna družba je do sedaj, kljub izredno zaostrenim razmeram v zavarovalni in pozavarovalni industriji, v veliki meri uspela zadovoljevati potrebe slovenskih podjetij.

Določene posle izvaja Slovenska izvozna družba za račun države; poleg zavarovanja terjatev do kupcev v bolj rizičnih državah še zavarovanje srednjeročnih kreditov in investicij. Tudi v tem delu poslovanja je bilo preteklo leto vnovič uspešno, saj je bil kljub zaostrenim gospodarskim razmeram in tudi politični nestabilnosti v nekaterih regijah ob povečanemu obsegu zavarovanih poslov in investicij na območju Jugovzhodne in Vzhodne Evrope zavarovalni rezultat pri zavarovanju za račun države pozitiven.

Financiranje izvoznih poslov in izdajanje garancij je bilo v preteklem letu izredno dinamično področje poslovanja Slovenske izvozne družbe. Kvalitetni dolgoročni viri v tujih valutah so omogočili precejšnjo rast poslovanja, predvsem obsega refinanciranih izvoznih posojil. S tem se SID vse bolj uveljavlja kot specializirani partner slovenskih bank in podjetij, tako velikih kot tudi malih in srednjih.

Slovenska izvozna družba s svojo široko paleto specializiranih zavarovalnih in bančnih storitev, ki se jim pridružujejo še ostale, predvsem factoring ter bonitetni in pravni servis, vse bolj postaja center, ki lahko skupaj z bankami in drugimi finančnimi institucijami aktivno sodeluje pri realizaciji izvoznih načrtov podjetij. V ta namen bo SID tudi v bodoče, na osnovi ustreznih finančnih zmogljivosti, prilagajala svojo organiziranost in razvijala svojo ponudbo kvalitetnih storitev za podporo slovenskim podjetjem pri njihovem poslovanju na zahtevnih trgih v tujini in doma.

Ladislav Artnik  
član uprave

Marko Plahuta  
član uprave

Marjan Kramar  
predsednik uprave

Nadzorni svet je imel v letu 2002 pet rednih in šest korespondenčnih sej, s Komisijo za pospeševanje izvoza Republike Slovenije pa se je sestal tudi na skupni seji.

V drugi polovici leta 2002 je v nadzornem svetu Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana, katerega člani: mag. Darko Tolar, predsednik, Janez Lotrič, namestnik predsednika, ter mag. Mateja Meši, Janko Deželak, Jože Stanič, Ivan Ferme in Pavel Demšar, so bili imenovani na 11. redni skupščini delničarjev dne 19.6.2001, prišlo do spremembe, in sicer je mag. Darka Tolarja na položaju predsednika zamenjal mag. Sibil Svilan.

Svoje delo je nadzorni svet opravljal v skladu s poslovníkom o delu nadzornega sveta, statutom Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana in določili Zakona o gospodarskih družbah, ki podrobno opredeljujejo njegove pristojnosti pri nadzoru vodenja poslov družbe.

Tako je nadzorni svet v minulem letu tekoče spremljal in nadziral poslovanje družbe z vidika doseganja za leto 2002 zastavljenih ciljev in na svojih sejah obravnaval predvsem:

- periodična poročila o poslovanju družbe,
- redna kvartalna poročila notranje revizije in kontrolinga družbe ter plan dela notranje revizije in kontrolinga v družbi za leto 2003,
- druge splošne in posebne zadeve, ki so se nanašale na poslovanje družbe,
- razvojne usmeritve s temelji poslovne politike družbe za leto 2003,
- izvajanje deviznega zadolževanja družbe,
- poročilo o izvajanju strateških usmeritev družbe.

V januarju 2002 je nadzorni svet potrdil razširitev dotedanje enočlanske uprave s predsednikom Marjanom Kramarjem z dvema novima članoma - Ladislavom Artnikom in Markom Plahuto.

V okviru rednih poročil uprave o izvajanju temeljnih strateških usmeritev družbe se je nadzorni svet podrobno seznanil s projekcijo rezultatov poslovanja na področju zavarovanja terjatev, ki je ena od osnov pri pripravi projekta ustanovitve specializirane kreditne zavarovalnice.

Poleg tega je bil nadzorni svet tekoče seznanjen s potekom aktivnosti pri dokapitalizaciji podjetja LB Factors, ki jo je družba izvedla v letu 2002.

Nadzorni svet je pri nadzoru vodenja poslov družbe pridobil vse zahtevane informacije, na podlagi katerih je lahko sproti ocenjeval dosežene rezultate in delo uprave ter sprejemal odločitve v okviru svojih pristojnosti.

Na 42/III-9. redni seji z dne 11.3.2003 je nadzorni svet sprejel tudi predlog uprave, da se 50 odstotkov čistega dobička leta 2002 razporedi v druge rezerve iz dobička.

Nadzorni svet je na svoji 43/III-10. redni seji z dne 24.4.2003 podrobno obravnaval letno poročilo družbe za leto 2002 ter poročilo pooblaščenega revizorja in mnenje pooblaščenega aktuarja za leto 2002, ki sta ju izdelala revizorska družba Pricewaterhousecoopers in pooblaščen aktuar g. Matjaž Musil.

Po preverjanju omenjenih poročil je nadzorni svet ugotovil, da je družba v letu 2002 uspešno izvajala načrtovano politiko in dosegla visoko rast poslovanja. Revizijsko poročilo z revizorjevim pozitivnim

mnenjem potrjuje korektno vodenje poslovnih aktivnosti in uspešno upravljanje s premoženjem družbe, ki je tudi v letu 2002 nadaljevala s krepitvijo svoje finančne bonitete kot osnove za predviden nadaljnji razvoj družbe.

Nadzorni svet je po obravnavi sprejel letno poročilo Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana za leto 2002.

V skladu z določbo 274.a člena Zakona o gospodarskih družbah je nadzorni svet preveril tudi predlog za uporabo bilančnega dobička ter revizijsko poročilo, s katerima se v celoti strinja in nanju nima pripomb. S sprejetim letnim poročilom Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana za leto 2002 in poročilom nadzornega sveta k letnemu poročilu se seznanila skupščina Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana na redni skupščini delničarjev Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana.

Člani nadzornega sveta se prejšnjemu predsedniku mag. Darku Tolarju zahvaljujejo za uspešno opravljeno delo v preteklem letu, prav tako pa tudi upravi in zaposlenim Slovenske izvozne družbe, d.d., za opravljeno delo in uspešno poslovanje družbe v letu 2002.

## Poudarki o poslovanju SID v letu 2002

### Povečan obseg poslovanja - zavarovanje, financiranje in izdajanje garancij

- skupna vrednost vseh zavarovanih poslov SID, d.d. - 1.720 milijonov EUR (+ 5,9 %)  
(SID z zavarovanjem pokriva 13 odstotkov celotnega slovenskega izvoza)
  - marketabilna zavarovanja izvoznih in domačih terjatev  
za lasten račun SID, d.d. - 1.480 milijonov EUR (+ 26 %)
  - nemarketabilna zavarovanja izvoznih kreditov in investicij za račun države - 748,8 milijona EUR
- financiranje mednarodnih gospodarskih poslov (31.12.2002)
  - 73,6 milijarde SIT (319,8 milijona EUR) (+ 45 %)
- vrednost izdanih garancij - 27 milijonov EUR (+ 55 %)

### Pozitiven rezultat zavarovanja

- za lasten račun SID, d.d. - 1,6 milijona EUR (brez regresov - 594.000 EUR);  
premijske - 4,5 milijona EUR / škode - 2,9 milijona EUR (+ 30 %) / škodni rezultat - 0,64
- za račun Republike Slovenije - (premijske - 3,2 milijona EUR / škode - 504.000 EUR /  
regresi - 514.000 EUR)
  - povečanje varnostnih rezerv za to zavarovanje (31.12.2002 - 78,8 milijona EUR)
- Financiranje - prihodki:  
obrestni - 3.563 milijonov SIT (15,7 milijona EUR) / neobrestni - 147,5 milijona SIT (652.000 EUR)
- Bilančna vsota (31.12.2002) SID, d.d. - 88,4 milijarde SIT (383,8 milijona EUR) (+ 58 %)
- Dolgoročne rezervacije (31.12.2002) - 6,6 milijarde SIT (28,6 milijona EUR).
- Dobiček (pred davki) - 299,1 milijona SIT (1,3 milijona EUR)

**Tabela 1:** Osnovni podatki o SID (1998 - 2002) v EUR

	1998	1999	2000	2001	2002
Število delničarjev	87	84	83	81	89
Osnovni kapital	49.350.000	47.251.000	44.082.000	42.110.000	40.490.000
Kapital	73.677.000	76.442.000	78.807.000	81.296.000	79.199.000
Dobiček pred obdavčitvijo	736.000	633.000	919.000	954.000	1.299.000
Dobiček / osnovni kapital	1,5	1,3	2,1	2,3	3,2
Število zaposlenih	42	47	50	56	69

Opomba: Kjer ni posebej drugače navedeno, se za prikazovanje podatkov o poslovanju SID v EUR uporablja protivrednost SIT, izračunana za poslovne podatke o stanju konec vsakega koledarskega leta po srednjih (končnih mesečnih) tečajih Banke Slovenije na zadnji dan v posameznem koledarskem letu, tako da so za prikazovanje podatkov v EUR uporabljeni naslednji tečaji EUR: 31.12.1997: 186,7334 SIT; 31.12.1998: 188,9271 SIT; 31.12.1999: 197,3215 SIT; 31.12.2000: 211,5062 SIT; 31.12.2001: 221,4095 SIT; 31.12.2002: 230,2673 SIT; za ostale podatke o poslovanju pa so vrednosti, izražene v EUR, izračunane iz povprečnih mesečnih tečajev EUR v posameznem koledarskem letu, ki jih izračunava Banka Slovenije (1997: 180,3985 SIT; 1998: 186,2659 SIT; 1999: 193,6253 SIT; 2000: 205,0316 SIT; 2001: 217,1851 SIT; 2002: 226,2237 SIT). Za podatke o rasti poslovanja in primerjave obsega poslovanja po posameznih letih ter za izračune raznih indeksov so, če ni v tekstu posebej drugače navedeno, uporabljeni podatki o poslovanju v SIT.



### Status SID

- Slovenska izvozna družba, družba za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije, d.d., Ljubljana je slovenska izvozno-kreditna agencija (IKA). Ustanovljena je bila pred desetimi leti (22.10.1992) kot posebna zasebnopravna finančna institucija za zavarovanje in financiranje izvoza, na podlagi posebnega zakona o družbi za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije (Ur.l. RS, št. 32/92, 37/95, 34/96, 31/97 in 99/99).
- Družba je vpisana v sodni register pri Okrožnem sodišču v Ljubljani s sklepom št. SRG 8069/92 z dne 27.10.1992 pod št. registrskega vložka 1/19966/00.

### Kapital

- Osnovni kapital SID je konec leta 2002 znašal 9.323.540.000 SIT (40,5 milijona EUR\*), razdeljen je na 932.354 delnic po nominalni vrednosti 10.000 SIT za delnico;
- kapital družbe pa je konec leta znašal 18.236.936.559 SIT (79,2 milijona EUR);
- revidirana knjigovodska vrednost delnice Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana je na dan 31.12.2002 znašala 19.560 SIT.

### Delničarji

Večinski delničar družbe je Republika Slovenija; poleg nje pa so delničarji SID še banke, zavarovalnice, Gospodarska zbornica Slovenije ter številna druga slovenska podjetja (skupaj je 31.12.2002 SID imela 89 delničarjev).

**Tabela 2:** Delničarji SID

<i>delničarji</i>	<i>št. delnic</i>	<i>delež v osnovnem kapitalu (v %)</i>
<i>Republika Slovenija</i>	<i>849.812</i>	<i>91,15</i>
<i>Factor banka d.d.</i>	<i>18.445</i>	<i>1,98</i>
<i>Nova Ljubljanska banka d.d.</i>	<i>15.827</i>	<i>1,70</i>
<i>druge banke</i>	<i>13.709</i>	<i>1,47</i>
<i>Lesnina inženiring d.d.</i>	<i>4.420</i>	<i>0,47</i>
<i>Petrol d.d.</i>	<i>3.940</i>	<i>0,42</i>
<i>zavarovalnice</i>	<i>8.640</i>	<i>0,93</i>
<i>Gospodarska zbornica Slovenije</i>	<i>85</i>	<i>0,01</i>
<i>druga podjetja</i>	<i>17.105</i>	<i>1,83</i>
<i>fizične osebe</i>	<i>371</i>	<i>0,04</i>
<i>skupaj</i>	<i>932.354</i>	<i>100,00</i>

---

## **Dejavnosti (5. člen zakona o SID)**

---

SID je registrirana za širok spekter dejavnosti (šifra dejavnosti: 65.230 - drugo finančno posredništvo), s katerimi pospešuje prodajo blaga in storitev ter investicije slovenskih podjetij v tujini.

Za svoj **lasten račun** družba:

- zavaruje kratkoročne izvozne in domače kredite pred komercialnimi riziki;
- financira posle mednarodne trgovine in investicij;
- izdaja garancije za posle podjetij na tujih trgih in doma;
- nudi bonitetne in druge kreditne informacije, poslovno in pravno svetovanje, pomoč pri izterjavah ter opravlja druge spremljajoče storitve.

Za **račun države** SID izvaja:

- zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih izvoznih kreditov pred nekomercialnimi riziki;
- zavarovanje investicij pred političnimi riziki;
- zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi riziki;
- zavarovanje kratkoročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi (nemarketabilnimi) riziki v državah, ki niso članice OECD;
- ob tem SID (kot agent države) opravlja tudi tehnična in strokovna opravila v zvezi s programom izravnave obresti (PIO) za izvozne kredite in druge posle po posebnih pooblastilih.

Ob tem SID prek hčerinske družbe Prvi faktor d.o.o. nudi tudi storitve faktoringa.

---

## **Načela poslovanja in nadzor**

---

Načela, na katerih temelji poslovanje SID, so zlasti načela varnosti, likvidnosti in rentabilnosti. Glede standardov varnega poslovanja, poročanja, revizije računovodskih izkazov in nadzora nad poslovanjem se za SID uporabljajo tako rekoč enaki predpisi kot za banke oziroma glede marketabilnega zavarovanja za lasten račun SID, d.d., predpisi za zavarovalnice. Nadzor nad bančnim delom poslovanja SID opravlja Banka Slovenije (BS), nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov družbe za njen lasten račun pa izvaja Agencija za zavarovalni nadzor (AZN), SID pa nadzira tudi Ministrstvo za finance.

»Za izpolnjevanje pogodbenih obveznosti družbe iz izdajanja garancij in zavarovanj, ki presegajo jamstveni kapital družbe, jamči Republika Slovenija. Republika Slovenija s posebnimi zakoni jamči za obveznosti družbe, ki presegajo jamstveni kapital družbe, iz najemanja kreditov, izdanih garancij v tujino in izdanih vrednostnih papirjev.« (17. člen zakona o SID).

Zadolževanje SID z garancijami države ureja tudi zakon o poroštvih Republike Slovenije za zadolževanje za potrebe financiranja izvoza (Ur.l. RS, št. 20/98).

## **Poslovanje SID za državni račun in vloga Komisije za pospeševanje izvoza**

---

### **Ločeno poslovanje SID za državni račun**

---

Poslovanje, ki ga SID kot slovenska izvozno-kreditna agencija (IKA) opravlja za račun Republike Slovenije, je poslovno, upravljalno in računovodsko transparentno ločeno od poslovanja SID, d.d., Ljubljana za njen lasten račun.

---

### **Pristojnosti Komisije za pospeševanje izvoza (27. člen zakona o SID)**

---

K pogojem za zavarovanja, ki jih SID izvaja za državni račun, ter limitom, do katerih se lahko zavarujejo posli v posamezni državi za državni račun, daje po zakonu o SID soglasje medresorska Komisija za pospeševanje izvoza, ki jo sestavljajo predstavniki pristojnih ministrstev, Banke Slovenije in Gospodarske zbornice Slovenije, imenuje pa jo Vlada Republike Slovenije. Komisija med drugim določa tudi pogoje in merila za izravnavanje obresti za izvozne kredite, kar SID izvaja v imenu Republike Slovenije, ter hkrati daje tudi soglasja k poslom financiranja, ki presegajo 5 odstotkov, in k poslom zavarovanja ter izdajanja garancij, ki presegajo 10 odstotkov kapitala družbe.

---

### **Varnostne rezerve za zavarovanja za račun države (12. člen zakona o SID)**

---

Varnostne rezerve (in posebne varnostne rezerve za zavarovanje pred tečajnimi riziki), ki poleg sredstev državnega proračuna za SID predstavljajo pomembne zavarovalne zmogljivosti za zavarovanje pred nemarketabilnimi riziki, preden izplačane zavarovalnine iz naslova zavarovanja za račun Republike Slovenije, če je to potrebno, bremenijo državni proračun (začetna sredstva teh varnostnih rezerv je na podlagi posebnega zakona zagotovila Republika Slovenija iz kupnin za privatizirana družbena podjetja), se oblikujejo iz premij, regresiranih plačanih škod in drugih dohodkov, ki jih družba ustvari s poslovanjem na področju zavarovanja in pozavarovanja pred nemarketabilnimi riziki (nekomercialni riziki, srednjeročni komercialni riziki in kratkoročni komercialni - nemarketabilni riziki).

Na podlagi dolgoročnih pogodb med SID in Ministrstvom za gospodarstvo se varnostne in posebne varnostne rezerve uporabljajo predvsem za poravnavo obveznosti do zavarovancev in kritje morebitnih izgub iz zavarovalnih poslov, ki jih SID opravlja za račun Republike Slovenije. Če nastalih škod ne bi bilo mogoče poravnati iz omenjenih rezerv, bo zagotovila sredstva za izplačilo škod iz naslova zavarovanj pred nemarketabilnimi riziki po zakonu o SID Republika Slovenija.

## **Storitve SID**

---

### **Zavarovanje in financiranje poslov v tujini in doma**

---

V primerjavi z izvozno-kreditnimi agencijami (IKA) iz drugih držav se SID uvršča med tiste (one-stop agency), ki svojim strankam za njihovo nastopanje na trgih v tujini in doma ponujajo širok in celovit nabor različnih finančnih storitev in produktov

- zavarovanja,
- financiranja in
- izdajanja garancij,

kar dopolnjuje še z nekaterimi spremljajočimi storitvami, kot so na primer

- informacije o bonitetah podjetij in bank,
- rizičnosti tujih trgov,
- pravno in poslovno svetovanje,
- pomoč pri izterjavah dolgov in podobno.

---

### **Celovita ponudba storitev**

---

SID je edina finančna institucija v Sloveniji, ki zavaruje kredite tako pred komercialnimi kot tudi pred nekomercialnimi riziki, hkrati pa zavaruje tudi investicije slovenskih podjetij v tujini pred političnimi riziki. S tem z zavarovalne strani v polni meri spremlja posle prodaje svojih strank, hkrati pa konkretnemu poslu poleg zavarovanja izvoznih kreditov dodaja še možnost posrednega ali neposrednega financiranja teh poslov v domači ali tuji valuti, vključno z odkupi terjatev (factoring) ter izdajanjem garancij. Pri tem SID podjetjem ne pomaga samo pri nastopanju na tujih trgih, pač pa jim pred komercialnimi riziki zavaruje tudi terjatve do kupcev na domačem trgu; z vseobsegajočim zavarovalnim kritjem (*comprehensive cover*) jim torej lahko pokrije njihovo celotno prodajo (*whole turnover*), kar velja tudi za garancije, ki jih SID izdaja tujim koristnikom in tudi za poslovanje podjetij na domačem trgu.

---

### **Pospeševanje prodaje podjetij in upravljanje z riziki**

---

S svojo svetovalno vlogo in preventivno funkcijo zavarovanja družba pomaga slovenskim podjetjem pri nastopanju na njihovih prodajnih trgih, jim ob nastopu zavarovalnega primera povrne nastalo škodo ter jih tako učinkovito zavaruje pred riziki neplačila ali nepravočasnega plačila domačih in tujih kupcev, dolžnikov ali garantov, ne glede na to, ali je do neplačila ali zamude plačila prišlo zaradi komercialnih ali nekomercialnih rizikov; podjetjem pa pomaga SID tudi pri izterjavah, z bonitetnimi in drugimi kreditnimi informacijami ter s pravnim in poslovnim svetovanjem.

Zavarovanje izvoznih, uvoznih in domačih kreditov ter investicij s prenosom zavarovalnih pravic na poslovne banke in druge finančne institucije (asignacija) podjetjem hkrati olajšuje tudi zunanje financiranje njihovega poslovanja.

S svojimi storitvami torej SID podjetjem:

- omogoča in olajšuje dostop do sredstev zunanjega financiranja njihovega poslovanja, kar jim
- ustvarja možnosti za uspešno nastopanje na trgu s konkurenčno ponudbo prodaje na kredit oziroma odloženo plačilo, in to na odprt račun - brez dodatnih varščin, ter s tem
- povečuje njihovo prodajo, pri čemer jim SID s kvalitetnimi zavarovalniškimi produkti
- prevzema rizike neplačil njihovih kupcev zaradi nesolventnosti ali političnih rizikov v njihovem okolju, jim s tem
- izboljšuje njihovo upravljanje z riziki in jim
- omogoča ter zagotavlja potrebno gospodarsko varnost pri njihovem poslovanju na zahtevnih trgih v tujini in doma.

Vlada Republike Slovenije je že leta 1999 sprejela strategijo razvoja sistema zavarovanja in financiranja izvoza v Republiki Sloveniji in strateške dokumente ter načrte razvoja SID, ki jih je nadzorni svet družbe obravnaval v letih 1997, 1998, 1999 in 2001.

### **Skladnost z mednarodnimi pravili o izvoznih kreditih**

Za razvoj sistema zavarovanja in financiranja izvoza v Republiki Sloveniji so nedvomno pomembni mednarodni sporazumi v okviru Svetovne trgovinske organizacije (WTO), dogovori članic Mednarodne zveze zavarovateljev kreditov in investicij (Bernska unija) ter tudi pravila o izvoznih kreditih Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (zlasti t.i. Konsenz OECD, katerega pravila upošteva tudi SID, čeprav zaenkrat Slovenija še ni članica te mednarodne organizacije, vključno s t.i. Knaepen paketom in procesom harmonizacije premijskih stopenj OECD). Ta pravila OECD, skupaj z njenimi lastnimi pravili o izvoznih kreditih, v svoje predpise (*acquis communautaire*) prevzema tudi Evropska unija (EU) in bodo po včlanitvi Slovenije v EU (2004) postala tudi del slovenskega notranjega pravnega reda.

Strategija razvoja SID med drugim upošteva tudi potrebe in možnosti slovenskega gospodarstva, razvitost domačega finančnega sektorja, sedanjo in bodočo notranjepravno ureditev, omenjena mednarodna pravila na področju izvoznih kreditov ter sodobno prakso in trende v svetu na področju zavarovanja in financiranja mednarodnih gospodarskih poslov.

Na podlagi te strategije se SID intenzivno pripravlja na popolno prilagoditev sistema zavarovanja in financiranja izvoza pravilom, ki bodo za Slovenijo veljala po njeni vključitvi v EU. V tem okviru v SID potekajo strokovne priprave na nekatere potrebne spremembe pri zavarovanju in financiranju izvoza, zlasti na področju pogojev za zavarovanje srednjeročnih kreditov, trgovine na področju skupnega trga, skupnega zavarovanja z drugimi IKA, izmenjave informacij znotraj EU ter preobrazbe sedanjega programa izravnave obresti (PIO).

Omenjena strategija razvoja SID vsebuje cilje in naloge, ki jih lahko v grobem strnemo v pet točk:

### **Rast in razvoj storitev**

**1.** Kot pogoj za dinamiko in modalitete nadaljnega razvoja SID je v ospredje strategije postavljena zlasti ustrezna rast obsega poslovanja na trgih doma in v tujini ter kvaliteta in razvoj storitev SID, tako na področju njenih osnovnih kot tudi drugih dejavnosti, vključno z uvedbo nekaterih novih.

Ob nadaljnjem razvoju elektronskega poslovanja bo tako SID

- razvijala svojo ponudbo v smer storitvenega kreditnega zavarovanja, ki bo ob bok prevzemanju rizikov oziroma zavarovanju pred riziki neplačil dodajalo tudi kvalitetne in ažurne kreditne informacije, izterjavo dolgov, svetovanje na področju upravljanja z riziki in druge spremljajoče poslovne storitve,
- pri čemer bo SID v sodelovanju s hčerinsko družbo Prvi faktor d.o.o. razvila tudi sintetičen produkt zavarovanja in odstopa - prevzemanja trgovinskih terjatev, ki bo strankam na voljo kot hibriden produkt in tudi po modulih,
- ponudba modernih in tudi sofisticiranih finančnih instrumentov SID pa bo tudi posebej krojena po potrebah strank in zahtevah poslovnih transakcij.

---

**Prenos marketabilnih zavarovanj v specializirano kreditno zavarovalnico**

---

2. Naslednji cilj strategije je preobrazba obstoječega sistema zavarovanja in financiranja izvoza v Sloveniji ter umik države s področja zavarovanja marketabilnih rizikov, ki se na splošno lahko zavarujejo na zasebnem (po)zavarovalnem trgu, kar bo narekovalo preobrazbo SID.

SID ima že vrsto let poslovanje za državni račun transparentno ločeno od poslovanja za lasten račun, pri čemer za svoje zavarovalniško poslovanje, ki ga izvaja za lasten račun, uporablja pravila iz zakona in drugih predpisov o zavarovalništvu, za njeno drugo finančno poslovanje pa se uporabljajo predvsem predpisi, ki veljajo za banke. Nov zakon o zavarovalništvu - ZZavar (Ur.l. RS, št. 13/00, 91/00 in 21/02) predvideva, da bo nova kreditna zavarovalnica v celoti poslovala po tem zakonu. V danem prehodnem obdobju, ki bo trajalo do vstopa Slovenije v EU, pa se za zavarovalniško poslovanje SID za njen lasten račun večina določil zakona o zavarovalništvu uporablja smiselno (355. člen).

---

**Privatizacija SID in povečanje varnostnih rezerv**

---

3. Nadalje je v sprejeti strategiji načrtovana tudi postopna privatizacija SID, d.d., Ljubljana. Ta bo v prvi fazi v skladu z odločitvami lastnikov potekala v obliki odprodaje določenega (manjšinskega) dela delnic, ki jih ima v lasti Republika Slovenija, domačim ključnim partnerjem, v prvi vrsti bankam in zavarovalnicam, oziroma sedanjim delničarjem ter morebitnim institucionalnim investitorjem (Odlok o programu prodaje državnega finančnega in stvarnega premoženja za leti 2003 in 2004 - Ur.l. RS, št. 118/02).

Na podlagi zadnjih sprememb zakona o SID (Ur.l. RS, št. 99/99) bodo s sredstvi kupnin za s strani države prodane delnice SID povečane varnostne rezerve (na podlagi 12. člena omenjenega zakona in pogodbe z Ministrstvom za gospodarstvo te predstavljajo dolgoročno obveznost SID, d.d., Ljubljana do države) za kritje škod iz naslova zavarovanja pred nemarketabilnimi riziki, ki ga SID izvaja za račun države, s čimer bo SID povečala svoje zavarovalne kapacitete in možnosti za dajanje zavarovalnih kritij pred nemarketabilnimi riziki.

---

**Nov zakon o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov**

---

4. Ob vsem tem v skladu s sprejeto strategijo potekajo tudi vzporedne priprave na sprejem novega systemskega zakona o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP). Osnutek zakona je sedaj še v vladni proceduri, sprejet naj bi bil predvidoma v letu 2003 in bo nadomestil sedaj veljavna zakon o SID ter zakon o jamstvih države za zadolževanje za potrebe financiranja izvoza, zahteval pa bo tudi statusno preoblikovanje sedanje SID v specializirano banko.

---

**Nova agentska pogodba med SID in državo**

---

5. Na podlagi omenjenega zakona bo sklenjen tudi nov dolgoročen dogovor med pristojnim ministrstvom in SID o izvajanju storitev zavarovanja v imenu in za račun države ter o upravljanju prenovljenega programa izravnave obresti (PIO).

### Svetovno gospodarstvo

Okrevanje svetovnega gospodarstva v letu 2002 je bilo šibko (po nekaterih ocenah naj bi bila lani svetovna gospodarska rast 1,7-odstotna) in očitno dokaj kratkega veka. Svetovna trgovina se je po nazadovanju za 0,5 odstotka v letu 2001 lani povečala za 2,6 odstotka, zaradi politične negotovosti in razmer na finančnih trgih pa so se zmanjšale tudi tuje investicije, predvsem na račun zmanjšanja investicij v države Latinske Amerike, povečale pa so se investicije v Aziji, medtem ko so v t.i. evropske države v prehodu ostale na ravni iz leta 2001. Poleg tega je bilo okrevanje svetovnega gospodarstva geografsko zelo neenakomerno, kar nam v Evropi, ki se je odrezala najslabše, daje občutek, da so stvari še slabše kot v resnici. Medtem ko se je po ocenah Svetovne banke BDP lani v Evropski uniji (EU) povečal le za 0,8 odstotka, se je v Vzhodni Aziji (brez Japonske) za 6,3 odstotka, v Južni Aziji za 4,6, v evropskih državah v prehodu za 3,8, v pod-saharskih afriških državah in v arabskih državah za 2,5 ter v ZDA za 2,3 odstotka, le Latinska Amerika pa je zaradi krize v nekaterih državah (na primer Argentina, Venezuela in Brazilija) beležila upad BDP za 1,1 odstotka.

Šibka rast v EU je v določeni meri rezultat nekaterih neugodnih strukturnih značilnosti evropskega gospodarstva in njegove konkurenčne sposobnosti, apreciacije evra v USD, relativno visokih obrestnih mer ter omejitev, ki jih fiskalnim politikam v Evropski monetarni uniji (EMU) postavlja Pakt stabilnosti, tudi v drugih razvitih državah pa je predvsem posledica velike negotovosti, ki vlada na finančnih trgih in ki je nagnala strah v kosti potrošnikom in investitorjem. Lani so imetniki evropskih delnic v povprečju izgubili 40, imetniki ameriških pa 28 odstotkov vrednosti, v EU se je zato zmanjšala rast osebne potrošnje na vsega 0,3 odstotka, vrednost investicij pa za 1,9 odstotka. Monetarne oblasti so na to reagirale z znižanjem osnovnih obrestnih mer in večjo javno potrošnjo, kar pa je dalo omejene rezultate in povečalo proračunske primanjkljaje ter s tem postavilo pod vprašaj vsaj enega od maastrichtskih konvergenčnih kriterijev. Kapitalski tokovi v države v razvoju in države v prehodu se kljub nižjim obrestnim meram niso okrepili; z 228 milijard USD v letu 2000 so se zmanjšali na 175 milijard v letu 2001 in v lanskem letu po ocenah celo na 140 milijard USD.

### Svetovni pozavarovalni trg po 11.9.2001

Zavarovalništvo je pomembna gospodarska dejavnost, ki nam z izravnanim nevarnosti ustvarja potrebno gospodarsko varnost, s pozavarovanjem in retrocesijo pa je izredno močno vpeto v globalni trg. Zato je stanje na globalnem pozavarovalnem trgu pomembno za vsa nacionalna gospodarstva, hkrati pa so razmere na pozavarovalnem trgu zelo pomembne tudi za kreditno zavarovanje. Kreditne zavarovalnice imajo namreč zaradi narave rizikov, ki jih od podjetij prevzemajo v zavarovanje, velik del svojega portfelja pozavarovanega; pogoji, ki jih pri vsakoletnih obnovah pozavarovalnih pogodb narekujejo pozavarovatelji, pa v veliki meri vplivajo na njihovo možnost nudenja kvalitetnih zavarovalnih kritij in tudi na ceno zavarovanj.

Gospodarstvo se je že kar dobro navadilo na daljše obdobje t.i. mehkega trga, saj smo zadnjič delovali v obdobju trdega trga za vse zavarovalne vrste med letoma 1984 in 1987. Zavarovalne zmogljivosti so bile precejšnje, premije, kar je bilo tudi posledica močne konkurence na trgu kreditnih zavarovanj, so bile nizke, obseg zavarovalnega kritja pa se je zaradi diferenciacije ponudbe širil tudi na področja, kjer so bili zavarovatelji manj izkušeni. Glede na apetit ter sposobnost zasebnih zavarovateljev (čeprav je ta odvisna tudi od ciklusov na pozavarovalnem trgu), da krijejo vse več rizikov mednarodne menjave in v vse večjih obsegi, smo bili marsikje tudi priča umikanju držav s področja zavarovanja t.i. marketabilnih rizikov. Cikličnost zasebnega pozavarovalnega trga je dejstvo, trg kreditnih zavarovanj pa je precej odvisen



od pozavarovalnega trga, pri čemer spremembe na pozavarovalnem trgu niso toliko odvisne od samih dogodkov in razmer na trgu kreditnih zavarovanj, pač pa bolj od drugih faktorjev, saj za celotni pozavarovalni trg predstavlja trg kreditnih zavarovanj zgolj majhno nišo.

---

### **Konec mehkega trga**

---

Že pred 11.9.2001 so bili močni signali, da svetovni pozavarovalni trg postaja trd, kar je bila posledica večih, med seboj povezanih trendov. Po dolgih 13 letih mehkega trga (premije so se v tem obdobju pogosto znižale za kar 70 in več odstotkov), ko se je zaradi visokih obrestnih mer in rasti tečajev delnic (to je zavarovateljem zagotavljalo ustrezne dobičke od investicij, ki so pokrivali zavarovalno-tehnične izgube) ponekod zanemarjalo ekspertize in izkušnje ter odstopalo od strogih zavarovalno-tehničnih standardov, je trpela dobičkonosnost pozavarovateljev, že leti 1999 in 2000 pa sta bili izjemno slabi glede katastrofnih škod. Nato je znova prišel dan (11. kimavec), ko ne bo nič več, kot je bilo. Neposredne škode, ki so jih zaradi uničenja Svetovnega trgovskega centra v NY utrpeli zavarovalnice in pozavarovalnice, so bile več kot dvakrat večje, kot so bile katerekoli prej plačane škode zaradi enega dogodka (19,6 milijard USD - orkan Andrew, 1992); ocene so, da te škode znašajo med 30 in 77 milijardami USD, končni zneski pa še nekaj časa ne bodo znani.

Ti dogodki ter negotovost v zvezi z eskalacijo nasilja in oboroženih spopadov so vsekakor in bodo tudi v prihodnje močno vplivali na mednarodne odnose in svetovno gospodarstvo, hkrati pa tudi na pozavarovalni trg in kreditno zavarovanje ter na percepcijo rizikov in močnejše izraženo potrebo po gospodarski varnosti. Omenjene velike škode, hkrati pa tudi poplave v Srednji Evropi, računovodski škandali in kolapsi Enrona, WorldComa, Aholda in drugih podjetij, finančna kriza v Argentini, Venezueli, Turčiji, Nigeriji in drugje, počasno oživljanje konjunktura na zahodnih trgih, nizka raven obrestnih mer in padci tečajev delnic, ob tem pa tudi močna »azbestna časovna bomba«, ki zahteva polnjenje rezervacij nekaterih zavarovateljev, so tako močno vplivali na pozavarovalni trg v letu 2002. Plačila velikih škod, povečevanje rezervacij, nizke premije iz obdobja mehkega trga, zmanjšanje vrednosti premoženja pozavarovalnic zaradi padanja tečajev delnic (indeksi delnic na svetovnih borzah so lani padli kar za petino) in nizkih obrestnih mer povzročajo negativne pritiske na njihovo dobičkonosnost, finančni položaj in kreditne ratinge, ki so jih vodilne agencije nekaterim največjim pozavarovateljem lani znižale, zaradi tega in tudi zaradi računovodskih škandalov, ki smo jim bili priča in niso bili omejeni samo na ZDA, pa je razumljivo tudi zmanjšanje zaupanja investitorjev. Nove razmere na trgu so poskrbele za nekatere odmevne umike iz pozavarovalne industrije, stečaje, nekatere pozavarovalnice pa so zaradi velikih povečanj premij na trdem trgu povečale rezerve (na primer ERC) in kapital, pri čemer so institucionalni investitorji financirali tudi začetke pozavarovalnih operacij.

---

### **Trd trg**

---

Vsi ti dogodki in težave pozavarovalne industrije, pri čemer tokrat za spremembo dramatično otrjevanje pozavarovalnega trga sovпада z obratom navzdol v svetovnem gospodarstvu, so privedli do opaznega zmanjšanja pozavarovalnih zmogljivosti in do omejitve ponudbe kritij oziroma oteževanja pogojev zavarovanja. Preprosto povedano: za višjo ceno se dobiva manj zavarovalnega kritja. To je v sodobnih razmerah povečane averzije do rizikov in ob močnejše izraženi potrebi po gospodarski varnosti ustvarilo precejšen razkorak med povpraševanjem kupcev in ponudbo zavarovalnih kritij. Precej zavarovateljev je na primer spremenilo (zožilo) definicije rizikov, ki jih (še) sprejemajo v kritje, se umaknilo iz bolj rizičnih poslov, poslov daljših ročnosti, nekateri tudi iz kreditnih zavarovanj ali pa so zmanjšali svoje zmogljivosti za ta zavarovanja, zneske zavarovanj, odstotke kritja, glede rezultatov zavarovanja in strožjih kriterijev za prevzemanje rizikov v zavarovanje pa pozavarovatelji pritiskajo na primarne zavarovatelje. Zato so imeli številni primarni zavarovatelji težave z obnovo pozavarovalnih pogodb že za leto 2002, medtem ko naj bi bila podaljševanja pogodb za leto 2003 še težja. Ob tem naj še omenimo, da so se ob premikih k neproporcionalnim kritjem, kar bo primarne zavarovatelje - cedente prisililo k večji pozornosti na njihove lastne rizike, tudi (po)zavarovalne premije precej povečale (za zavarovanje pred političnimi riziki

na zasebnem trgu na splošno za 10 do 20 odstotkov, v nekaterih državah pa zaradi velikega zmanjšanja kapacitet tudi za precej več), pri kreditnih zavarovanjih pa so se po nekaterih informacijah zmanjšale tudi odstopne opravnine (*ceding commissions*).

Glede na cikličnost pozavarovalnega trga, ki ni nujno identična s splošnimi gospodarskimi cikli, so sedanje razmere na pozavarovalnem trgu nekakšna korektura posledic prejšnjega podaljšane obdobja mehkega trga. Vstop novih igralcev in kapitala na pozavarovalni trg, čeprav sicer kreditno zavarovanje glede na gospodarstvo (in tudi druga premoženjska zavarovanja) deluje proticiklično, podjetjem pomaga prebroditi recesijo in prispeva k zaposlenosti v gospodarstvu, zelo verjetno še ne bo dovolj za hitro znižanje rastočih premijskih stopenj. Končno je bilo izgubljenih zmogljivosti in kapitala več, kot pa ga je vstopilo v industrijo. Dinamika zavarovalnih ciklusov kaže, da se trg obrne v zelo kratkem času, še posebej, če gre za otditev trga in velike katastrofne škode. Mehak trg pa traja podaljšano obdobje preko normalnega zavarovalno-tehničnega ciklusa. Zaradi konkurence in prevelikih kapacitet zavarovalne premije ostanejo predolgo nizke in (po)zavarovatelji skušajo preživeti od dohodkov iz investicij ter se še naprej borijo za tržni delež, ne pa da zavarujejo zaradi dobička. Ob škodnih dogodkih velikih vrednosti, ko se »popravlja pomanjkljivosti prej mehkega trga«, pozavarovatelji pridobijo zaradi rasti premijskih stopenj, in to zaradi manjše ponudbe pozavarovanja (oziroma presežnega povpraševanja) ter tudi zaradi bolj togega povpraševanja primarnih zavarovateljev po pozavarovalnih kritjih. Pri tem velja dodati, da je na trdem pozavarovalnem trgu rast premijskih stopenj bolj ali manj splošna, ne glede na to, da posamezen sektor (na primer zavarovanje kreditov) z dogodki, ki vplivajo na otditev pozavarovalnega trga, ni bil prizadet.

Če že povečanje premij predstavlja za pozavarovatelje dobro novico, pa to ni v tolikšni meri tudi dobra novica za primarne zavarovatelje, saj le-ti povišanje cen zavarovanj težje prevalijo na podjetja, ki pri njih kupujejo zavarovalna kritja, še posebej v časih slabe konjunktore, ko morajo podjetja zniževati svoje stroške poslovanja. Vsekakor se bodo premije povečevale tudi za imetnike zavarovalnih polic, tudi tiste, ki so v preteklosti imeli dokaj dobre škodne rezultate, odvisno od portfelja, danega v zavarovanje. Večji riziki v mednarodni in domači trgovini (slaba plačilna disciplina, verige stečajev in propadi tudi zelo znanih podjetij) bodo do neke mere »izobraževalno vplivali« na managerje in lastnike podjetij, tako da lahko na eni strani pričakujemo spremenjeno zaznavo kreditnih rizikov, povečano potrebo po gospodarski varnosti (koristnost dobrine, ki jo prodajajo zavarovalnice - z zavarovanjem zagotovljena gospodarska varnost - za povpraševalce po zavarovalnih kritjih s takimi dogodki raste) in večje povpraševanje po zavarovalnih kritjih, čeprav se bo po drugi strani povpraševanje po kritju političnih rizikov ponekod tudi zmanjšalo (na primer zaradi zmanjšanih neposrednih investicij). Po drugi strani pa je povpraševanje odvisno tudi od razpoložljivega dohodka povpraševalcev (pri čemer je zavarovanje superiorna dobrina - z rastjo dohodka raste tudi povpraševanje po zavarovanju), tako da bodo pritiski na stroške podjetij še bolj omejevali njihove sposobnosti, da plačujejo ustrezne stroške za ta zavarovanja.

Ti vplivi in njihov neto učinek bodo seveda imeli pomemben vpliv na nadaljnji razvoj kreditnega zavarovanja v Sloveniji; še bolj od tega pa »posttranzicijska faza« in konsolidacija lastništva v slovenskih podjetjih, ko bo z odgovorno upravljalno in ustrezno lastniško strukturo slovenskih podjetij upravljanje z riziki dobilo pomen, ki ga ima tudi v drugih razvitih gospodarstvih.

Pozavarovalni trg je za kreditno zavarovanje zelo pomemben, tudi v primerjavi z nekaterimi drugimi zavarovalnimi vrstami. Kreditne zavarovalnice vendarle nimajo toliko kapitala, da bi same prevzemale rizike vseh svojih poslov, ki so v marsičem tudi specifični. Zato kreditne zavarovalnice, v še večji meri kot je to pri nekaterih drugih zavarovalnih vrstah, zavarovancem zagotavljajo gospodarsko varnost tudi preko pozavarovanja in pri velikih svetovnih pozavarovalnicah ščitijo svoje neto premoženje ter vzdržujejo stabilno dobičkonosnost. Vendar trg kreditnih zavarovanj zaradi sedanjega trdega pozavarovalnega trga in krize pozavarovalne industrije vseeno ne bi smel biti preveč prizadet, saj gre pri kreditnih zavarovanjih zgolj za nišo na izjemno velikem in pomembnem svetovnem pozavarovalnem trgu.

---

## **Razvite države EU slabše kot države v prehodu**

---

Lanskoletni rezultati v za slovensko gospodarstvo dveh najpomembnejših regijah, v EU in evropskih državah v prehodu, so zelo različni. Med razlogi za večjo gospodarsko rast v državah v prehodu se največkrat omenja večjo prilagodljivost njihovih majhnih gospodarstev, nemasovno izvozno proizvodnjo, ki lažje najde tržne niše, privatizacijo, ki je pritegnila tuje in domače investicije, rast plač in s tem osebne potrošnje, v primeru Rusije in še nekaterih drugih članic SNG pa tudi dražjo nafto. Rast BDP v teh državah je bila precej različna (najvišja je bila v Turkmenistanu, Azarbejdžanu, Kazahstanu, Belorusiji, Armeniji, Moldaviji, Litvi, Latviji in Romuniji), v povprečju pa je dosegla 3,8 odstotka, kar je skoraj petkrat toliko kot v EU. Po ocenah je ta skupina držav zabeležila tudi rahel presežek na tekočem računu (0,5 odstotka BDP), pri čemer so v pozitivni smeri najbolj izstopale Belorusija, Rusija in Slovenija, v negativni (s primanjkljajem, višjim od 10 odstotkov BDP) pa Tadžikistan, Azerbajdžan, BiH, Hrvaška, Srbija in Črna gora ter Estonija. Blagovni izvoz teh držav naj bi se povečal za 5,1, uvoz pa za 11 odstotkov. Inflacija v teh državah se je umirjala, vendar je bila še vseeno nekajkrat višja kot v državah EU, dvoštevilično pa so beležile le Belorusija, Srbija in Črna gora, Rusija in Tadžikistan. V prvi polovici lanskega leta so tuje naložbe v te države znašale 13,9 milijarde USD, kar je bilo le malo več kot v enakem obdobju leta 2001. Seveda pa ti podatki ne smejo zbuhati lažnega upanja, da se je rizičnost v poslovanju s temi državami občutneje zmanjšala. Razlike med temi državami so namreč izjemno velike, manj uspešne pa poleg ponekod politične nestabilnosti in slabo razvitega pravnega sistema pestijo tudi že omenjeni plačilnobilančni in tudi proračunski primanjkljaji, ozka izvozna struktura, šibkost bančnega sektorja, možni pritiski na njihove valute, velika nezaposlenost in počasen napredek v strukturnih reformah.

Države EU so se lani srečevale še z večjimi težavami kot leto prej. Med redkimi pozitivnimi dosežki je zmanjševanje inflacije (na 2,3 odstotka), rast produktivnosti (0,7 odstotka) in presežek na tekočem računu (0,5 odstotka BDP), ki je predvsem posledica manjšega uvoza blaga, pa sta bila skromna. Rast BDP je bila leta 2002 glede na leto prej skoraj prepolovljena in je po prvih ocenah znašala 0,9 odstotka, pri čemer so po ocenah OECD najskromnejšo rast beležile Nizozemska (0,1 odstotka), Italija (0,3 odstotka) in Nemčija (0,4 odstotka). V slednjih dveh državah se je kot v edinih v EU zmanjšala tudi osebna potrošnja, celotna domača potrošnja pa se je zmanjšala v Nemčiji in Avstriji, kjer so se najbolj (poleg Velike Britanije) zmanjšale tudi investicije. Uvoz blaga in storitev se je zmanjšal skoraj v vseh državah EU, izjemi sta bili le Irska in Grčija, za več kot pol odstotne točke pa se je povečala nezaposlenost v Avstriji, Nemčiji, na Irskem in Nizozemskem ter v Španiji (po podatkih Eurostata je brezposelnost na območju evra januarja 2003 znašala že 8,6 odstotka). Posamezne vlade so želele spodbuditi gospodarsko rast z večjo javno potrošnjo, kar pa je povečalo proračunske primanjkljaje, ki so v državah evro območja v povprečju dosegli 2,2 odstotka BDP. Tudi zniževanje obrestnih mer (predvsem kratkoročnih, ki so bile v povprečju na ravni 3,3 odstotka) na potrošnjo ni kaj dosti vplivalo, varčevanje se je zaradi negotovosti v vseh državah EU, razen v Veliki Britaniji, celo povečalo.

---

## **Število stečajev v Zahodni Evropi hitro raste**

---

Potem ko se je število podjetij, ki so postala trajno nesolventna, v Zahodni Evropi od leta 1997 zniževalo, se je po hitrem padcu gospodarske rasti v letu 2001 število stečajev prvič povečalo. Leta 2002 se je ta negativni trend še poglobil, saj naj bi se po ocenah, ki temeljijo na nacionalnih statistikah, število stečajev podjetij v 17 razvitih evropskih državah lani glede na leto prej povečalo z dobrih 150.000 na več kot 164.000 (za skoraj 9 odstotkov). Rast števila stečajev je bila lani največja na Danskem (28,8-odstotna), sledijo Nemčija (20,8 odstotka; po podatkih nemškega statističnega urada je bilo lani v Nemčiji 37.579 stečajev), Nizozemska, Norveška idr., število stečajev pa se je glede na leto 2001 zmanjšalo le na Irskem in v Luksemburgu. Če bi primerjali relativne podatke (št. stečajev/št. podjetij) pa bi bile lani med zahodnoevropskimi državami najbolj prizadete Luksemburg, Švedska in Avstrija (v Avstriji je bilo lani 5.400 stečajev, kar je 4,3 odstotka več kot leta 2001); pri zadnjih treh državah jih je torej od 10.000 podjetij šlo v stečaj med 340 in 220, v sredini so Francija, Norveška in Nemčija (med 180 in 130 stečajev/10.000 podjetij), relativno najmanj pa so stečaji prizadeli Grčijo, Portugalsko in Španijo.

Probleme s plačili kupcev torej slovenska podjetja nimajo samo na domačem trgu ali pa na trgih manj razvitih in bolj rizičnih držav, kjer jih poleg komercialnih rizikov ogrožajo še večji politični riziki, pač pa tudi na trgih najbolj razvitih zahodnih držav. Do trajne nesolventnosti podjetij v času zaostajanja gospodarske rasti lahko pogosteje pride tudi v najrazvitejših gospodarstvih, včasih pogosteje tudi zaradi močne konkurence, povečana konkurenca po koncu recesije pa dostikrat povzroča nadaljevanje negativnega trenda in novih stečajev podjetij, čeprav gre na splošno gospodarstvu lahko že na bolje. Probleme s plačili svojih dolgov in s stečaji imajo lahko tudi velika in uveljavljena podjetja, s katerimi so njihovi partnerji že vrsto let uspešno poslovali, jih dobro poznajo in imajo z njimi razvite odlične poslovne odnose. V času gospodarskih kriz se težave podjetij, ki izvirajo iz njihovih prodajnih trgov, pogosto odražajo in poglobljajo tudi v povezavi z zunanjim financiranjem njihovega poslovanja; zaradi slabše bonitete in kreditne sposobnosti komitentov so namreč banke in druge finančne institucije bolj zadržane oziroma restriktivne pri odobravanju posojil podjetjem, kar še otežuje njihovo sposobnost poravnavanja svojih obveznosti. Težave podjetij pa se v sodobnih gospodarstvih, kjer je zaradi specializacije in delitve dela medsebojna odvisnost med gospodarskimi enotami precejšnja, hitro selijo na druga podjetja, z večjih (v Nemčiji lani Philipp Holzmann, Kirch Media, Fairchild Dornier, leta 2003 pa Grundving idr.) na manjša itd.; priča smo t.i. učinku domin (*knock-on insolvencies*). V takih razmerah, s katerimi se sooča tudi slovensko gospodarstvo, je kreditno zavarovanje lahko učinkovit instrument za zaščito pred povečanimi riziki poslovanja, ker podjetjem ustvarja potrebno gospodarsko varnost, jim omogoča prodajo na kredit (odloženo plačilo) pod konkurenčnimi pogoji in s tem rast prodaje, hkrati pa jih učinkovito ščiti pred riziki neplačil njihovih kupcev, ki sicer lahko resno ogrozijo rentabilnost njihovega poslovanja in celo njihov obstoj.

Začetek leta 2003 ne prinaša dobrih novic ne na gospodarskem ne na političnem področju, ki pa sta v zadnjem času zaradi globalizacije še močneje povezana kot nekoč. Rekordni primanjkljaj na ameriškem tekočem računu grozi dolarju, svetovni trgovini in finančnim tokovom. Nazadovanje proizvodnje in povečanje nezaposlenosti v Nemčiji opozarja na nevarnost recesije v tretjem največjem svetovnem gospodarstvu. Borzni indeksi še nadalje padajo, kar ne zmanjšuje samo osebne potrošnje, temveč tudi dobičke korporacij in investicije; zadnje napovedi o gospodarski rasti na območju evra v letu 2003 se še znižujejo (na 1,3 odstotka, v Nemčiji pa celo na 0,5 odstotka).

---

### **Politični riziki se povečujejo**

---

Svet nikoli ni bil in tudi verjetno nikoli ne bo oaza miru, čeprav takšne večje ali manjše oaze obstajajo manj ali dalj časa. Da so gospodarske krize in večji politični riziki še vedno še kako relevantni za mednarodno gospodarsko sodelovanje, so nas pred leti spomnile azijska in kasneje ruska finančna kriza, nedavno pa tudi velike gospodarske težave v Argentini ter težave z odplačevanjem dolga v Turčiji in Nigeriji. Iz leta 2002 si bomo med drugim žal lahko zapomnili tudi krvave dogodke v Nepal, bombe v Palestini in Izraelu, spopade v Afganistanu, nevarno zaostrovanje med Indijo in Pakistanom, nekatere teroristične napade na Bližnjem vzhodu in Pacifiku, državne udare v Slonokoščeni obali in Venezueli, z začetka leta 2003 pa tudi uboj srbskega predsednika vlade, ki nas je znova opozoril, da problemi na Zahodnem Balkanu še zdaleč niso rešeni, čeprav so bili oboroženi spopadi v posameznih državah na tem območju zaustavljeni.

---

### **Napovedi za leto 2003**

---

Negotovost, ki bo imela močan vpliv na svetovno gospodarstvo, politične in druge rizike ter na odvijanje mednarodne menjave, je v letu 2003 do skrajnosti prignana še z vojno v Iraku, pa tudi z napetostjo v zvezi s Severno Korejo in v Palestini ter drugih bližnjevzhodnih državah. Ta vojna, že sama po sebi nesrečna in nevarna, kot vsaka druga vojna, ki ne prizadane samo gospodarstva, pač pa predvsem ljudi oziroma posameznike, prinaša tudi številne druge nevarnosti za svet in mednarodne odnose; že priprave na to vojno so namreč povzročile nevarne razpoke med ZDA in Evropo, kakor tudi znotraj same Evrope, ki jo leta

2004 čaka širitev EU z nekaterimi novimi članicami, o možnostih razkola znotraj in z arabskim svetom pa raje ne bi razmišljali. Dolgotrajnejša vojna v Iraku in njene posledice bi lahko imele zelo negativen vpliv na svetovno gospodarstvo, med drugim tudi zaradi vpliva na ceno nafte. Napovedi o gospodarski rasti v svetu so izredno dvomljive, vse pa izhaja iz različnih predpostavk in scenarijev o trajanju ter posledicah vojne v Iraku in raznih scenarijev glede gibanj cen nafte (ameriški analitiki so izračunali, da za dolar dražji sod nafte pomeni za 0,05 odstotka manjšo rast BDP; ob ceni 60 dolarjev za sod naj bi se ZDA znašle v recesiji). Pri napovedovanju analitikov o gospodarskih gibanju v svetu v letu 2003 se upoštevajo še zniževanje davkov s strani ameriške vlade, razmišljanja o potrebnosti znižanja osnovne obrestne mere s strani Evropske centralne banke (ECB) in o rahljanju fiskalne discipline oziroma konvergenčnih kriterijev. Po ocenah Svetovne banke naj bi se BDP v svetu leta 2003 povečal za 2,5 odstotka (v državah OECD za 2,1 odstotka), obseg svetovne trgovine pa za 7,7 odstotka. Večina analitikov se strinja, da naj bi gospodarska rast v ZDA znašala med 2,5 in 2,7 odstotka, ocene rasti za EU pa se močno razlikujejo in se zadnje čase še znižujejo (pesimisti napovedujejo le 0,4 odstotno rast, ECB med 1,1 in 2,1 odstotka, OECD 1,9 odstotka, The Economist pa jo je znižal celo na en odstotek).

Napovedovanje za ostale regije je še bolj nevhvaležno. Po ocenah naj bi se gospodarska rast v letu 2003 malenkostno okrepila, najbolj v Aziji, manj v evropskih državah v prehodu in še manj v arabskih, afriških in latinskoameriških državah. V evropskih državah v prehodu se bo po ocenah Komisije OZN za Evropo BDP povečal za okoli 4 odstotke, vendar bodo razlike med posameznimi državami velike; najhitrejšo rast naj bi od teh držav dosegle baltiške države (5,4 odstotka), sledile naj bi jim države SNG (4,2 odstotka), balkanske države (4,1 odstotka) in srednjeevropske države (3,5 odstotka). Hitrejšo rast v državah v prehodu naj bi zaviralo predvsem šibko povpraševanje v državah OECD, v nekaterih državah (predvsem balkanskih) visoki primanjkljaji na tekočem računu, v drugih (nekatero države Srednje Evrope) pa proračunski primanjkljaji.

## **Slovensko gospodarstvo v letu 2002**

---

### **Neugodne razmere in vendarle ohranjena gospodarska rast**

---

Rast slovenskega gospodarstva, ki je relativno razvito (BDP/prebivalca je nekje na ravni manj razvitih držav članic EU in dosega po ocenah 71 odstotkov povprečnega v EU-15) in kot majhno gospodarstvo tudi precej odprto, je bila lani kljub neugodnim razmeram v svetovnem gospodarstvu dokaj solidna in se je leta 2002 ohranila na približno enaki ravni kot leto prej (bila je okoli 3,2-odstotna, rast industrijske proizvodnje pa 2,5-odstotna). Povečana negotovost v svetu in neugodne gospodarske razmere v nekaterih najpomembnejših slovenskih zunanjetrgovinskih partnericah so se odražale na gospodarskih gibanjih v Sloveniji, vplivale pa so tudi na nadaljevanje sprememb v regionalni strukturi slovenskega izvoza. Na tako gospodarsko rast je vplivala lani upočasnjena, a še vedno zmerna (6,1-odstotna) rast izvoza in nespremenjena rast zasebne potrošnje (2-odstotna), medletna realna rast državne potrošnje se je lani upočasnila (na 2,7 odstotka), nasprotno pa se je investicijska aktivnost ponovno okrepila (za 3,7 odstotka), predvsem zaradi naložb javnega sektorja v infrastrukturo.

---

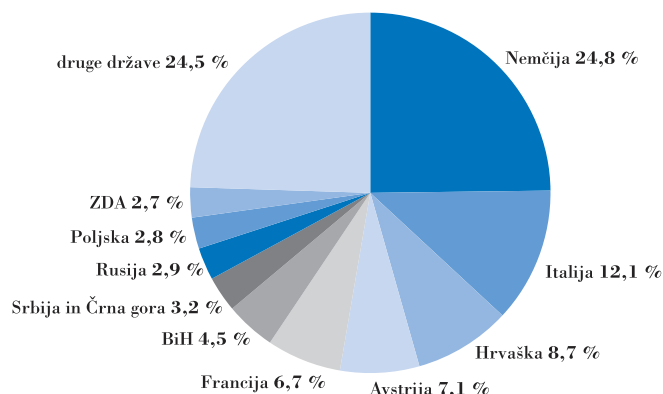
### **Izvoz - rast in nadaljevanje prodora na nove trge**

---

Slovenska zunanja trgovina je tako po panogah kot po proizvodni in geografski strukturi precej diverzificirana. Med izvoznimi trgi so za slovensko gospodarstvo daleč najpomembnejši trgi držav EU, kamor je bilo v letu 2002 (ob lanskoletni samo 1,2-odstotni rasti izvoza v te države ter slovenskem primanjkljaju v medsebojni blagovni menjavi) po predhodnih podatkih namenjenih skoraj 60 odstotkov slovenskega blagovnega izvoza (v EU so najpomembnejše zunanjetrgovinske partnerice Nemčija, kamor je lani slovenski izvoz ostal na ravni iz leta 2001, sledijo pa Italija, Avstrija in Francija, pri čemer se je izvoz v slednje lani povečal za 4,5 odstotka). Poleg nekaterih drugih držav OECD so za Slovenijo pomembni tudi trgi Hrvaške (8,7 odstotka) in ostalih držav na ozemlju nekdanje Jugoslavije (zlasti BiH - 4,5 ter Srbija in Črna gora - 3,2 odstotka), Rusije in držav CEFTA ter ZDA. Relativni pomen držav Srednje, Vzhodne in Jugovzhodne Evrope za slovensko gospodarstvo se je tudi v letu 2002 okrepil, kar se kaže v povečanju njihovega deleža v slovenskem blagovnem izvozu. Najbolj je lani narasel izvoz v države CEFTA (za 15,2 odstotka) ter države bivše Jugoslavije (11,5 odstotka, od tega v Srbijo in Črno goro kar za 31,5 odstotka) in Sovjetske zveze (10,4 odstotka). Takšno regionalno preusmerjanje slovenskega izvoza je bilo ob umirjanju konjunktura na trgih EU spodbujeno z relativno ugodnimi gospodarskimi gibanji v državah S in V Evrope in lani precej povečanim obsegom kratkoročnega komercialnega kreditiranja tujine ter s stabilizacijo političnih in gospodarskih razmer v JV Evropi (na teh trgih pa močno raste tudi slovenski presežek v blagovni menjavi, ki lahko ob plačilnobilančnih težavah teh držav v bodoče vpliva na počasnejšo rast izvoza), kar je bilo spodbudno tudi za rast obsega slovenskih neposrednih investicij v teh državah. Izhodne investicije, ki med drugim vplivajo tudi na uravnoteženje bilateralnih plačilnih bilanc s temi državami, postajajo tudi vse bolj pomemben dejavnik pri nadaljnji internacionalizaciji slovenskega gospodarstva in pri postopnem vračanju slovenskih podjetij na trge JV Evrope. Leta 2002 je ob precejšnjem povečanju tujih vhodnih investicij Slovenija tako zabeležila tudi 122 milijonov EUR neposrednih izhodnih investicij, po ocenah pa so slovenske izhodne investicije ob koncu leta 2002 že presegle milijardo EUR.



**Slika 1:** Geografska usmerjenost slovenskega blagovnega izvoza (2002)



### **Ugodna plačilna bilanca**

Glede na to, da se je leta 2002 po uradnih predhodnih podatkih skupni izvoz blaga in storitev (izražen v EUR) v primerjavi z letom prej povečal za 6,1 odstotka, uvoz pa je rasel po 4,8-odstotni stopnji, se je to lani odražalo v povečanem presežku na tekočem računu plačilne bilance, ki je znašal 393 milijonov EUR, kar predstavlja 1,7 odstotka ocenjenega BDP. K temu presežku na tekočem računu, ki je bil lani po letu 1994 najvišji, je kljub poslabšani cenovni in stroškovni konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti ter ob vnovič izboljšanih pogojih menjave (*terms of trade*) zaradi medvalutnih razmerij in hitrejši rasti izvoznih cen od uvoznih precej prispevala ohranjena (6,1-odstotna) rast izvoza blaga, zlasti v države S, V in JV Evrope, ter skromnejša (1,9-odstotna) rast uvoza blaga, ki sta tako v letu 2002 prispevala k precejšnjemu zmanjšanju blagovnega primanjkljaja (z 998 na 608 milijonov EUR). Ob še večji rasti menjave storitev, ki je lani zaustavila tendenco padanja deleža storitev v skupni menjavi s tujino (poleg transporta in potovanj vse večji pomen dobivajo tudi druge storitve), se je presežek v storitveni menjavi leta 2002 povečal na 591,6 milijona EUR, dohodki od dela in kapitala so beležili primanjkljaj (80,1 milijona EUR), presežek tekočih transferjev (141,6 milijona EUR) pa je ostal na približno enaki ravni kot leto prej. Neto pritek kapitala v Slovenijo (brez mednarodnih monetarnih rezerv) se je leta 2002 tudi povečal in znašal 1.516 milijonov EUR; največji je bil pritek tujih neposrednih investicij (všteta so tudi lani za skoraj dvakrat povečana posojila med tujimi in domačimi povezanimi osebami, medtem ko so se podjetja lani v primerjavi z letom 2001 precej manj zadolževala v tujini), ki so se s 562,4 milijona EUR v letu 2001 povečale na rekordnih 1.949,5 milijona EUR (zlasti zaradi privatizacije Nove Ljubljanske banke s strani KBC in EBRD ter prodaje Leka idr.), največji odtok kapitala pa so poleg gotovine prebivalcev lani predstavljali zaradi mednarodnih recesijskih razmer precej povečani komercialni krediti - 385,7 milijona EUR (zaradi razlik v plačilnih rokih za izvoženo (v povprečju 90 dni) oziroma uvoženo blago (64 dni) ter zaradi hitrejši rasti uvoza od izvoza), ki so bili tudi eden od razlogov oziroma spodbud za rast izvoza v S, V in JV Evropo, hkrati pa so se močno povečala posojila bank v tujino. Ob presežku tekočega računa ter večjih pritokih na kapitalskem in finančnem računu so se (kar za 2.405 milijonov USD) ter zaradi deprecijacije USD povečale tudi devizne rezerve, ki so konec leta 2002 znašale 8.152 milijonov USD, kar je predstavljalo 37 odstotkov ocenjenega BDP ter zadoščalo za kritje kar 7,9-mesečnega uvoza blaga in storitev. Po predhodnih podatkih Banke Slovenije se je tudi celotni slovenski zunanji dolg lani povečal (za 2.082 milijonov USD) in je 31.12.2002 znašal 8.799 milijonov USD (tri četrtine tega povečanja je rezultat tečajnih razlik; v strukturi zunanjega dolga je le 1,4 odstotka kratkoročnega, ker se država lani na evro trgih ni zadolževala, pa se je delež javnega in javno garantiranega dolga zmanjševal). Koeficient pokritja zunanjega dolga z deviznimi rezervami se je z 0,856 konec leta 2001 še izboljšal na 0,926 konec leta 2002.

**Tabela 3:** Slovensko gospodarstvo - izbrani gospodarski indikatorji ter ocene in napovedi (2000 - 2003)

	2000	2001	2002*	2003*
<b>BDP</b>				
- (v M EUR)	20.595	21.828	23.360	27.200
- per capita (v EUR, tekoči tečaj)	10.352	10.955	11.709	12.390
- (realne) stopnje rasti (v %)	4,6	2,9	3,2	3,1
<b>Izvoz</b>				
- realne stopnje rasti (v %)	12,7	6,4	6,1	5,7
- blaga (v M EUR)	9.566	10.440	11.087	
- storitev (v M EUR)	2.050	2.188	2.418	
<b>Tekoči račun</b>				
- saldo (v M EUR)	-595	31	393	357
- saldo (v % od BDP)	- 2,9	- 0,2	1,7	1,6
<b>Stopnje brezposelnosti (ILO; v %)</b>	7	6,4	6,4	6,2
<b>Inflacija (CPI; letno povprečje; v %)</b>	8,9	8,4	7,5	5,5
<b>Javnofinančni primanjkljaj (v % od BDP)</b>	1,4	1,4	2,9	1,2

Viri: Statistični urad RS, Banka Slovenije, UMAR

\* ocene/preliminarni podatki/napovedi

Ugodna plačilnobilančna gibanja in presežna ponudba deviz so tudi v letu 2002 vplivali na gibanja deviznih tečajev. Banka Slovenije je nadaljevala s politiko uravnanih drsečih tečajev, umirjanje nominalne depreciacije tolarja se je nadaljevalo (zaradi depreciacije USD nekoliko izraziteje do košarice valut držav OECD kot pa do EUR - 3,8-odstotna), realna apreciacija SIT (efektivni tečaj ob upoštevanju cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih) pa je bila lani dvoidstotna, zaradi zaostajanja gibanja tečaja za še vedno previsoko inflacijo pa se je slabšala stroškovna konkurenčnost menjalnega sektorja gospodarstva.

### Še vedno previsoka inflacija

Povprečna rast cen življenjskih potrebščin se je v letu 2002, ko je znašala 7,5 odstotka, v primerjavi z letom 2001 znižala za slabo odstotno točko, pri čemer je bila rast cen blaga 6,3, rast cen storitev pa 10,7-odstotna. Na hitrejšo rast cen, zlasti v začetku leta 2002, so vplivali predvsem fiskalni dejavniki (dvig trošarin in stopenj davka na dodano vrednost ter uvedba okoljskih taks), rast cen naftnih derivatov in nekaterih drugih reguliranih cen. Ohranjanje inflacije na relativno visoki ravni, na kar je ob inertnosti inflacije zaradi revalorizacije denarnih obveznosti z indeksi, ki odražajo preteklo rast cen, močno vplivala tudi kombinacija fiskalnih in monetarnih dejavnikov ter državni nadzor cen, je resno opozorilo na nujnost usklajenega izvajanja ekonomskih politik in umiritev inflacijskih pričakovanj pred vstopom Slovenije v EU (predvidoma 1.5.2004) in vključitvijo SIT v njen tečajni mehanizem (ERM2). Po precej visoki rasti plač v letu 2001 je bila njihova rast lani bolj umirjena (počasnejša od rasti BDP), zlasti v javnem sektorju, in je realno znašala dva odstotka. Po treh letih ugodnih gibanj na področju zaposlovanja so se pozitivni trendi zaradi upočasnitve gospodarske rasti in upočasnjene rasti obsega proizvodnje v predelovalnih dejavnostih v letu 2002 upočasnili; stopnja anketne brezposelnosti (metodologija ILO) pa se lani skoraj ni spremenila (s 6,4 se je zmanjšala na 6,3 odstotka).

### Javne finance

Po uradnih predhodnih podatkih je javnofinančni primanjkljaj v letu 2002 dosegel 2,9 odstotka BDP, od česar je 1,4 odstotka tekočega primanjkljaja in 1,5 odstotka t.i. izravnalnega primanjkljaja, ki je posledica usklajevanja proračunskega leta s koledarskim letom. V strukturi javnofinančnih prihodkov se je povečal delež posrednih davkov, ob čemer so se povišale stopnje DDV in trošarin, zmanjšal pa se je delež



neposrednih davkov ter prispevkov za socialno varnost. Zaradi nadaljnje liberalizacije zunanje trgovine se je nadaljevalo tudi upadanje carinskih prihodkov, čeprav počasneje kot leto poprej. Javnofinančni odhodki so se lani za odstotno točno zmanjšali in dosegali okoli 43,5 odstotka BDP.

---

### **Večje zadolževanje v tujih valutah in slabša likvidnost gospodarstva**

---

Rast denarnih agregatov je bila lani umirjena, v zadnjih mesecih 2002 pa so zaradi velikih tujih neposrednih investicij močno porasli širši denarni agregati, kar pa zaradi obsežne sterilizacije presežne likvidnosti s strani centralne banke ni vplivalo na M1.

V strukturi kreditiranja gospodarstva so bile lani zaznane nekatere spremembe. Podjetja so se zaradi zaostajanja tečaja za inflacijo, visokih nominalnih obresti za kredite v domači valuti (zaradi revalorizacijske klavzule TOM pri dolgoročnih kreditih) in ugodne devizne likvidnosti bank pri domačih bankah še naprej (po 2,7-odstotni mesečni realni stopnji) močno zadolževala v tujih valutah (kredit v tujih valutah so po stanju konec 2002 znašali že 33,7 odstotka vseh bančnih kreditov podjetjem, ki so se zaradi povečanja kreditov v tujih valutah lani povečali za 3,6 odstotka); za 23 odstotkov manj kot leta 2001 pa so se lani slovenska podjetja zadolževala v tujini, čeprav zadolževanje v tujini še vedno predstavlja drugi najpomembnejši vir financiranja podjetij. V letu 2002 so se v primerjavi z letom prej nominalne obrestne mere spet znižale, za kratkoročne kredite za 1,9, za dolgoročne kredite pa za 1,5 odstotne točke (ta trend zniževanja obrestnih mer se je pri kratkoročnih kreditih nadaljeval tudi v začetku leta 2003); tako je bila v decembru povprečna nominalna obrestna mera za kratkoročne kredite za tekoče poslovanje 11,8, za dolgoročne kredite za osnovna sredstva pa 14,7 odstotka. Obrestna marža bank, merjena z neto obrestnimi prihodki na celotno povprečno aktivo, je bila na ravni 3,4 odstotka.

Likvidnost slovenskega gospodarstva je bila v letu 2002 slabša kot v predhodnih letih. Po podatkih Agencije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) o pravnih osebah z neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni (čeprav ti podatki niso primerljivi s podatki pred julijem 2002, ko je bil plačilni promet prenešen na banke), kaže, da se je povečalo število podjetij z neporavnanimi obveznostmi (največ (448) teh podjetij je bilo januarja 2003 iz sektorjev trgovine, predelovalnih dejavnosti (264), sledijo pa nepremičninska in gradbena podjetja idr.), kakor tudi zneski neporavnanih obveznosti podjetij; podaljšujejo pa se tudi povprečne zamude plačil.

---

### **Slovenski bančni in zavarovalniški sektor**

---

Slovenski finančni sektor je kljub uspešni sanaciji bank po razpadu nekdanje Jugoslavije, liberalizaciji finančnih storitev in prostemu pretoku kapitala (slednje se odraža tudi pri vstopu tujih finančnih institucij v slovenski bančni sektor - na primer Skupina Société Générale v SKB Banki, lani KBC in EBRD v NLB, San Paolo IMI v Banki Koper, RZB v Krekovi banki), njegovi večji koncentraciji ter ob povečani konkurenčnosti (ko je na trgu vse več tudi modernih finančnih produktov, regulativa, standardi varnega poslovanja in nadzor pa so že prilagojeni zahtevam *acquis communautaire* EU), po zahodnih standardih še vedno potreben hitrejšega razvoja, da bo sposoben nuditi kvalitetne finančne storitve in uspešno konkurirati na skupnem evropskem trgu.

Bančni sektor, kjer je v Sloveniji konec leta 2002 delovalo 20 komercialnih bank (A banka je lani pripojila Banko Vipava) in ena podružnica tuje banke, je lani posloval zelo uspešno. Po začasnih nerevidiranih podatkih Banke Slovenije se je skupna bilančna vsota bank (4.553 milijard SIT) konec leta 2002 glede na leto prej povečala za 17,4 odstotka (po ocenah znaša delež bilančne vsote bank in hranilnic v slovenskem BDP blizu 90 odstotkov). Banke so lani ustvarile za 143 milijard SIT čistih obrestnih prihodkov (23-odstotna rast), neobrestni prihodki pa so bili večji kar za 41 odstotkov, ob stroških rezervacij in 1,8-odstotni rasti operativnih stroškov pa se je v letu 2002 glede na leto prej za skoraj 200 odstotkov povečal tudi skupni dobiček bank pred obdavčitvijo, ki je znašal 49,2 milijarde SIT (to je bil tudi

rezultat slabših rezultatov ene od večjih bank v letu 2001, pa tudi sprememb slovenskih računovodskih standardov).

Podobno je stanje tudi na slovenskem hitro rastočem in relativno razvitem ter precej koncentriranem zavarovalniškem trgu. Stopnja penetracije (približno pet odstotkov) je že na ravni nekaterih držav EU, premije (kosmate obračunane premije 11 zavarovalnic in treh drugih članic Slovenskega zavarovalnega združenja (SZZ) so leta 2002 po nerevidiranih podatkih SZZ znašale že 267 milijard SIT) pa še vedno rastejo precej hitreje kot BDP (leta 2002 za 16,9 odstotka), ob čemer je bila hitra rast znova opazna zlasti na področju življenjskih zavarovanj (25-odstotna); ob tem pa so lani še hitreje (za 33,3 odstotka) narasle tudi plačane škode. Ob sprejetju novih, s pravili EU skladnih, zavarovalniških predpisov pa že dolgo zamuja privatizacija nekaterih zavarovalnic, zlasti vodilne slovenske splošne zavarovalnice (ki ima približno 40-odstotni tržni delež), kar je ogrožalo razvoj slovenskega zavarovalništva ter negativno vplivalo tudi na druge finančne sektorje. Zakon o privatizaciji zavarovalnic je bil končno sprejet maja 2002, februarja 2003 pa je bila z odločitvijo Ustavnega sodišča, ki je potrdilo ustavnost členov o razmerju med lastniškim in nenominiranim kapitalom, končno odprta pot za nadaljevanje privatizacije.

---

### **Perspektive za rast in razvoj slovenskega gospodarstva**

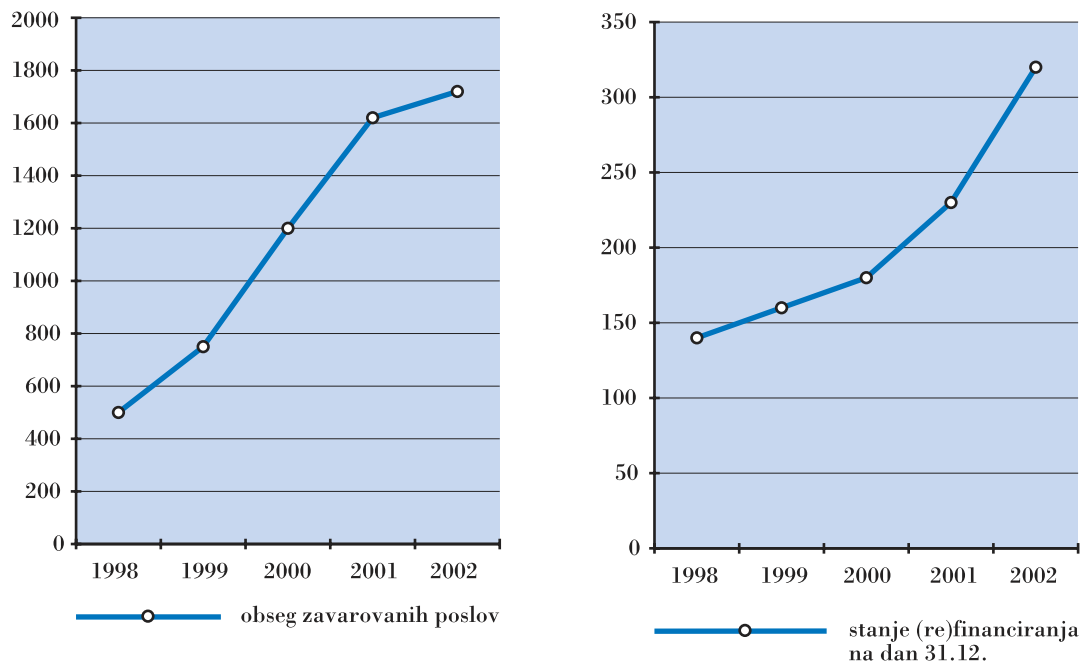
---

Gospodarska rast naj bi se v letu 2003 po uradnih, a verjetno zaradi negotovosti v mednarodnem okolju preoptimističnih napovedih postopno začela krepiti, izraziteje v drugi polovici leta. Glede na velikost in odprtost slovenskega gospodarstva pa bo nadaljnja gospodarska rast v veliki meri odvisna od razmer v mednarodnem okolju in negotovosti glede razpleta iraške krize, kakor tudi od oživljanja v državah EU, med katere sodi tudi večina naših najpomembnejših trgovinskih partneric. Zaostajanje gospodarske rasti v evro območju, kljub še vedno relativno ugodnim pričakovanjem in gospodarskemu optimizmu med slovenskimi poslovniki v februarju 2003, bi pomenilo, da bo Slovenija težko zadržala dosedanje stopnje gospodarske rasti brez nadaljnjega preusmerjanja izvoza na druge trge, ki pa nekateri zaradi njihovih plačilnobilančnih primanjkljajev postajajo vprašljivi za nadaljnjo ekspanzijo slovenskega izvoza. V primeru dolgotrajnejše iraške krize, počasnejšega okrevanja razvitih gospodarstev in morebitnega daljšega ohranjanja svetovne cene nafte nad 30 USD za sodček, kar lahko privede do ponudbenega šoka in recesije v večjem delu svetovnega gospodarstva, bi tudi slovensko gospodarstvo občutilo resne posledice, ob daljšem vztrajanju pri visokih cenah nafte pa bi bil najverjetneje ogrožen tudi 5,1-odstotni inflacijski cilj vlade za leto 2003. To bi nadalje ogrozilo možnosti realne konvergence slovenskega gospodarstva z EU ob prehodu na sistem fiksni (a prilagodljivih) tečajev znotraj ERM2 (2005) ter po naslednjih dveh letih vstop v EMU in prevzem skupne evropske valute. Do vstopa v ERM2 (2005) bo vse bolj ključno postalo zniževanje domače inflacije, kar bo poseben problem tudi zaradi inertnosti inflacije, kjer indeksacija denarnih obveznosti (zlasti plač, pa tudi dolgoročnejših kreditov) še ni odpravljena. Za prihodnjo konkurenčnost slovenskega gospodarstva pa bo do vstopa v ERM2 in fiksiranja tečaja domače valute imela posebno vlogo tudi tečajna politika oziroma raven, na kateri bo tečaj SIT fiksiran. Glavni problemi vzdržne rasti slovenskega gospodarstva pa so še vedno strateške narave in bodo odvisni zlasti od intenzivnejših ukrepov razvojne politike.

SID je tudi leta 2002 precej povečala obseg poslovanja na glavnih področjih svojih dejavnosti - zavarovanja in financiranja ter izdajanja garancij pri mednarodnih gospodarskih poslih.

- Skupna vrednost vseh zavarovanih poslov SID (kar zajema obseg vseh zavarovanih poslov SID, ne glede na to, ali so bili zavarovani za državni račun ali za lastni račun SID, d.d.) je lani znašala 1.720 milijonov EUR (5,9-odstotna rast), kar po začasnih uradnih podatkih predstavlja 13 odstotkov celotnega slovenskega izvoza;
  - obseg marketabilnih zavarovanj izvoznih in domačih trgovinskih terjatev za lasten račun SID se je povečal za 26 odstotkov in znašal 1.480 milijonov EUR,
  - obseg nemarketabilnih zavarovanj SID za račun države pa se je lani zmanjšal in znašal 748,8 milijona EUR.
- Povečalo se je tudi poslovanje SID na področju financiranja (rast tega poslovanja v letu 2002 je bila 45-odstotna; posebej velika je bila rast dolgoročnega financiranja izvoza in investicij) - financiranje izvoza in drugih mednarodnih gospodarskih poslov SID je po stanju konec leta 2002 znašalo 73,6 milijarde SIT (319,8 milijona EUR).
- Vrednost izdanih garancij se je lani povečala kar za 55 odstotkov - znašala je 27 milijonov EUR.
- Zavarovanje za račun SID, d.d. - Škodni rezultat tega zavarovanja je bil (brez upoštevanja regresov - 594.000 EUR) pozitiven (64 odstotkov) - 1,6 milijona EUR. Fakturirane premije so lani rasle počasneje od obsega teh zavarovanih poslov in so znašale 4,5 milijona EUR, plačane škode iz tega zavarovanja, ki so se lani zaradi recesije na nekaterih pomembnih trgih povečale kar za 30 odstotkov, pa so znašale 2,9 milijona EUR.
- Zavarovanje za račun Republike Slovenije - Tudi pri nemarketabilnem zavarovanju izvoznih kreditov in izhodnih investicij za račun države je bil rezultat zavarovanja lani pozitiven. Premije (3,2 milijona EUR) in prejeti regresi (514.000 EUR) so presegali plačane škode (504.000 EUR) in stroške tega zavarovanja za 1,6 milijona EUR. Kumulativni (pozitivni) rezultat zavarovanja SID za državni račun v desetih letih njenega obstoja se je tako povečal na 5,4 milijona EUR. Varnostne rezerve za to zavarovanje so se tako lani znova povečale in konec leta 2002 (skupaj s posebnimi varnostnimi rezervami za zavarovanje pred tečajnimi riziki, ki so znašale 4,6 milijona EUR) znašale 78,8 milijona EUR.
- Financiranje - Obrestni prihodki so se lani povečali in znašali 3.563 milijonov SIT (15,7 milijona EUR), neobrestni pa 147,5 milijona SIT (652.000 EUR).

**Slika 2:** Obseg zavarovanih poslov/stanje financiranja SID (1998-2002) v mio EUR



SID je lani nadaljevala z že leta 1999 začetim izvajanjem programa zadolževanja na mednarodnem finančnem trgu. Leta 2002 je SID na mednarodnem finančnem trgu tako znova najela dolgoročno sindicirano posojilo, in sicer v vrednosti 70 milijonov EUR. Z najetimi posojili si SID ob garancijah Republike Slovenije zagotavlja ugodne dolgoročne vire sredstev ter slovenskim podjetjem s tem omogoča financiranje mednarodnih gospodarskih poslov pod ugodnimi pogoji tudi v tujih valutah.

Oktober 2002



**SLOVENSKA IZVOZNA DRUŽBA**  
Družba za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije, d.d., Ljubljana

**Slovenska izvozna družba**  
**Sindicirano posojilo v višini 70 milijonov EUR**

**Organizatorji sindiciranega posojila**  
 Bank Austria Creditanstalt AG  
 Citigroup  
 Sumitomo Mitsui Banking Corporation  
 WestLB AG

**Agenti**  
 Sumitomo Mitsui Banking Corporation



## **SID - Prvi faktor d.o.o.**

S ciljem, da dopolni svojo ponudbo zavarovanja in financiranja ter razvija tudi sintetično storitev - faktoring, in hibridne produkte (*joint financial services*), je SID 15.10.2002 pridobila polovični delež v osnovnem kapitalu Prvega faktorja (prej LB Factors, ostala družbenika sta Nova Ljubljanska banka in njena hčerinska družba LB InterFinanz, Zürich).

Leta 1994 ustanovljena LB Factors, leta 2003 preimenovana v Prvi faktor, je prva in vodilna slovenska faktorinška družba, ki od podjetij prevzema odstopljene kratkoročne trgovinske terjatve in na slovenskem trgu strankam edina nudi popolni regresni in brezregresni faktoring (domači, izvozni in uvozni), edina iz Slovenije pa je tudi članica globalne mreže faktorinških družb - Factors Chain International (FCI).

Čeprav so storitve faktoringa na slovenskem trgu še relativno slabo poznane, ta hitra, prilagodljiva in celovita storitev tudi v Sloveniji postaja vse pomembnejši način zunanje financiranja poslovanja podjetij (zlasti malih, srednjevelikih in hitro rastočih), ki jim omogoča predvidljivost denarnih tokov in varno poslovanje z njihovimi kupci, ki jim prodajajo na odloženo plačilo. O tem priča tudi rast poslovanja Prvega faktorja v preteklih letih. Lani je Prvi faktor odkupil 64,9 milijona EUR terjatev, kar je bilo 9 odstotkov več kot leto prej. Največji obseg poslovanja so dosegli na področju domačega faktoringa (47,6 milijona EUR), povečal se je tudi izvozni (9,9 milijona EUR), zmanjšal pa uvozni faktoring (7,4 milijona EUR).

---

### **Finančno poslovanje SID**

---

**Tabela 4:** Povzetek izkaza poslovnega izida (2002) v mlrd SIT

	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
Čiste obresti	2,76	3,02	<b>3,02</b>
Čisti neobrestni prihodki	0,61	0,81	<b>1,30</b>
Stroški dela, materiala in storitev	0,60	0,70	<b>1,02</b>
Amortizacija	0,06	0,07	<b>0,07</b>
Neto rezervacije	0,85	1,39	<b>2,89</b>
Poslovni izid pred obdavčitvijo	0,19	0,21	<b>0,30</b>
Davek na dobiček	0,04	0,05	<b>0,06</b>

Družba je v letu 2002 ustvarila dobiček pred obdavčitvijo v višini 299.137 tisoč SIT, ki je bil za 42 odstotkov višji kot v letu 2001.

Prihodki od obresti so znašali 5,78 milijarde SIT in so se glede na leto prej povečali za 14,3 odstotka, odhodki za obresti so se na drugi strani povečali za 35,1 odstotka; tako so znašale čiste obresti 3,02 milijarde SIT in so bile na ravni leta 2001.

V strukturi prejetih opravnin, ki so znašale 1,24 milijarde SIT in so bile za 110,5 odstotka višje kot v letu 2001, so predstavljali največji 59,6-odstotni delež čisti prihodki od zavarovalnih premij in opravnin iz dejavnosti zavarovanja pred kratkoročnimi komercialnimi riziki (za račun SID, d.d.). Ti prihodki, ki so bili v letu 2002 večji za 192,4 odstotka, so v tem prikazu zmanjšani tudi za odhodke za škode in odhodke iz oblikovanja popravkov vrednosti regresnih terjatev, ki so v izkazu poslovnega izida izkazani med drugimi poslovnimi odhodki. Čiste zavarovalne premije od zavarovanj za račun države so lani predstavljale 19,8 odstotka prejetih opravnin, opravnine od dejavnosti financiranja 11,9 odstotka, opravnine od izdanih garancij 4,4 odstotka in opravnine od prodaje bonitetnih informacij 4,3 odstotka vseh prejetih opravnin. Čiste opravnine so znašale 1,17 milijarde SIT in so bile za 142,1 odstotka višje kot v letu 2001.

Operativni stroški so v letu 2002 znašali 1,09 milijarde SIT in so bili predvsem na račun povečanja stroškov storitev od lani višji za 41,9 odstotka.

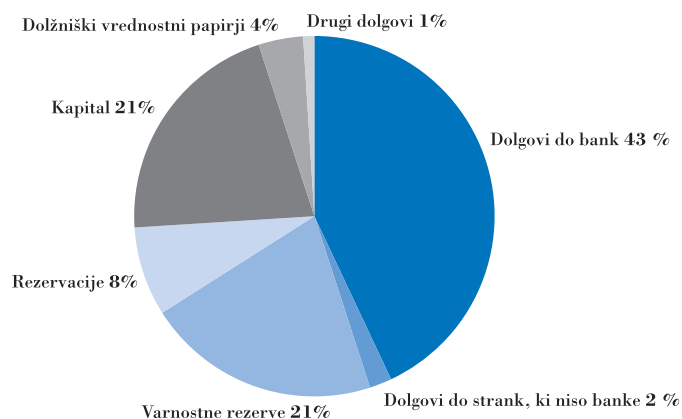
V strukturi stroškov so predstavljali stroški dela 47,9 odstotka, stroški storitev 42,5 odstotka, amortizacija 6,7 odstotka in stroški materiala 2,9 odstotka. Delež operativnih stroškov v aktivni se je znižal z 1,58 odstotka v letu 2001 na 1,51 odstotka v letu 2002.

Čisti odhodki iz oblikovanja rezervacij so znašali 2,89 milijarde SIT in so bili za 108 odstotkov višji kot v letu 2001. Od tega je bilo za 1,41 milijarde SIT odhodkov za oblikovanje zavarovalnotehničnih rezervacij.

**Tabela 5:** Povzetek bilance stanja (2002) v mlrd SIT

	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
<i>Bilančna vsota</i>	41,26	55,76	<b>88,37</b>
<i>Celotni kapital</i>	16,67	18,00	<b>18,24</b>
<i>Rezervacije</i>	3,47	4,57	<b>6,59</b>
<i>Obseg zunajbilančnega poslovanja</i>	4,55	5,70	<b>21,29</b>

**Slika 3:** Struktura pasive

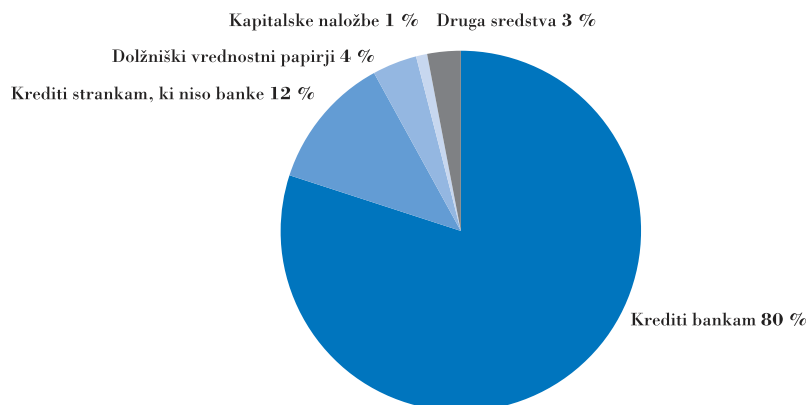


V strukturi pasive so predstavljali največji delež 43,7 odstotka dolgovi do bank v višini 38,66 milijarde SIT, ki so se v letu 2002 povečali za 162,2 odstotka. Največji delež (skupaj 39,6 odstotka) pasive predstavljajo dolgovi v tuji valuti.

Varnostne rezerve za zavarovanja za račun države (vključno s posebnimi varnostnimi rezervami za zavarovanje pred tečajnimi riziki) so se v letu 2002 povečale za 13,2 odstotka in so znašale 18,15 milijarde SIT, v strukturi pasive SID, d.d., predstavljajo 20,5 odstotka. Dolgoročne rezervacije, ki so znašale skupaj 6,59 milijarde SIT, so se lani povečale za 44,1 odstotka in predstavljajo 7,5 odstotka pasive. Zavarovalnotehnične rezervacije so znašale 3,97 milijarde SIT, bančne rezervacije pa 2,62 milijarde SIT.

Kapital družbe, ki je konec leta 2002 znašal 18,24 milijarde SIT, predstavlja v strukturi pasive 20,6 odstotka in se je v tem letu povečal za 1,3 odstotka.

**Slika 4:** Struktura aktive



Po stanju na dan 31.12.2002 je znašala bilančna vsota SID, d.d., 88,37 milijarde SIT in je bila za 58,5 odstotka višja kot 31.12.2001. Izrazita rast bilančne vsote je bila predvsem odraz intenzivne dejavnosti na področju financiranja. Tako so se krediti bankam, ki so znašali 71,22 milijarde SIT, v letu 2002 povečali za 36,7 odstotka in predstavljajo 80,6 odstotka celotne aktive. Krediti strankam, ki niso banke, so znašali 10,48 milijarde SIT in so se povečali za 650 odstotkov. Njihov delež v strukturi aktive se je povečal z 2,5 odstotka konec leta 2001 na 11,9 odstotka konec leta 2002.

Družba je v letu 2002 investirala v dolžniške vrednostne papirje, katerih stanje konec leta je bilo 3,91 milijarde SIT in predstavljajo 4,4 odstotka aktive.

Kapitalska naložba - naložba v Prvi faktor d.o.o. je znašala 0,50 milijarde SIT in predstavlja 0,6 odstotka aktive.

**Tabela 6:** Izbrani kazalci poslovanja SID

	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
Število zaposlenih	50	56	<b>69</b>
Število delničarjev	83	81	<b>89</b>
Število delnic	932.354	932.354	<b>932.354</b>
Nominalna vrednost delnic (v tisoč SIT)	10	10	<b>10</b>
Knjigovodska vrednost delnice (v tisoč SIT)	18	19	<b>20</b>
Kapitalska ustreznost (v %)	40,00	33,40	<b>19,10</b>
Obrestna marža (v %)	7,69	6,43	<b>4,32</b>
Donos na aktivo - ROA (v %)	0,51	0,44	<b>0,42</b>
Donos na kapital pred obdavčitvijo - ROE (v %)	1,18	1,22	<b>1,65</b>
Donos na kapital po obdavčitvi - ROE (v %)	0,93	0,94	<b>1,31</b>
Operativni stroški/aktiva (v %)	1,80	1,58	<b>1,51</b>

**Tabela 7:** Zavarovanja za račun SID, d.d. - kazalniki poslovanja (2002/2001)

			<b>2002</b>	2001
Rast kosmate obračunane premije (indeks)	Kosmata obračunana premija v tekočem letu x 100  Kosmata obračunana premija v preteklem letu	$\frac{1.019.578.407}{840.272.211} \times 100$	<b>122</b>	123
Čista obračunana zavarovalna premija v % od kosmate obračunane zavarovalne premije	Čista obračunana zavarovalna premija x 100  Kosmata obračunana zavarovalna premija	$\frac{305.878.60}{1.019.578.407} \times 100$	<b>30</b>	30
Gibanje kosmatih obračunanih odškodnin (indeks)	Kosmata obračunana odškodnina v tekočem letu x 100  Kosmata obračunana odškodnina v preteklem letu	$\frac{650.964.600}{504.414.907} \times 100$	<b>129</b>	192
Povprečna odškodnina (v SIT)	Kosmate obračunane odškodnine Število škod	$\frac{650.964.600}{82}$	<b>7.938.593</b>	7.417.866
Škodni rezultat	Kosmate obračunane odškodnine Kosmate obračunane premije	$\frac{650.964.600}{1.019.578.407}$	<b>0,64</b>	0,60
Stroški poslovanja v % od kosmate obračunane zavarovalne premije	Stroški poslovanja x 100 Kosmate obračunane zavarovalne premije	$\frac{216.102.302}{1.019.578.407} \times 100$	<b>21,20</b>	9,03
Čiste škodne rezervacije v % od čistih prihodkov od zavarovalnih premij	Čiste škodne rezervacije x 100 Čisti prihodki od zavarovalnih premij	$\frac{3.923.024.516}{299.838.736} \times 100$	<b>1.308</b>	996

Kazalniki so izračunani v skladu s sklepom o podrobnejši vsebini povzetka revidiranega letnega poročila - SKL 2002, ki ga je izdala Agencija za zavarovalni nadzor na podlagi 171. in ob upoštevanju 355. člena zakona o zavarovalništvu.



SID je s svojimi storitvami zavarovanja in proaktivnim marketinškim pristopom v desetih letih svojega obstoja uspela razviti domači trg in močno povečati povpraševanje podjetij po kreditnih zavarovanjih.

Slovenska podjetja se storitev SID poslužujejo čedalje pogosteje in v čedalje večjem obsegu. Večina slovenskih izvoznikov, ki se zaveda pomembnosti učinkovitega upravljanja z riziki, med ukrepi za upravljanje z riziki (*risk management*) daje poseben poudarek prav kreditnemu zavarovanju. To je rezultat intenzivnih strukturnih sprememb v slovenskem gospodarstvu, ki uspešno prehaja iz tranzicije in kjer bo upravljanje z riziki v prihodnosti nedvomno še bolj pridobivalo na pomenu. Podjetja in njihovi upravljalci bodo skrbeli ne toliko samo za proizvodnjo in prodajo, pač pa tudi za ustrezno zaščito pred riziki neplačil, ki jih doma in v tujini predstavlja vse bolj pogosta zahteva trga, da se blago in storitve prodajajo na kredit oziroma na odloženo plačilo in to pod konkurenčnimi pogoji ter tudi na odprt račun, brez dodatnih in dragih varščin za pravilno izpolnitev obveznosti kupcev - dolžnikov.

---

### **Rast obsega zavarovanj - zavarovani posli SID predstavljajo 13 odstotkov celotnega slovenskega izvoza**

---

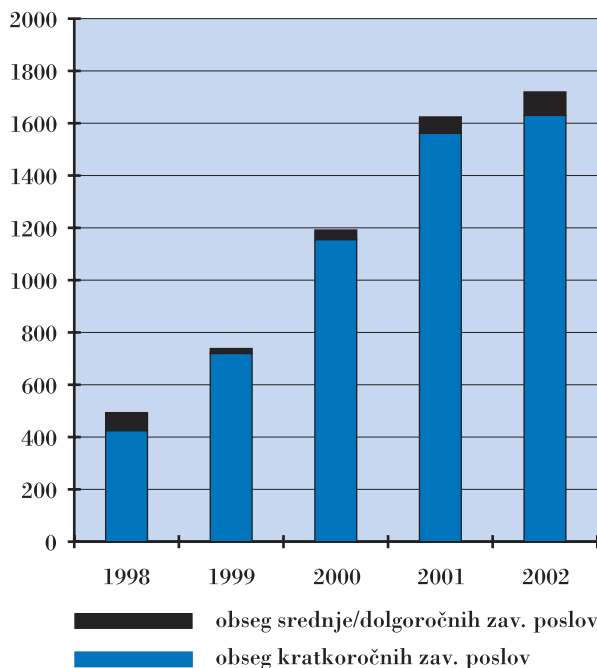
SID je v letu 2002 ponovno povečala letni obseg zavarovanj,

- saj se je skupna vrednost zavarovanih poslov povečala za 5,9 odstotka in
- v letu 2002 znašala 1.720 milijonov EUR.

Vrednost s strani SID zavarovanih poslov v letu 2002 je torej po začasnih uradnih statističnih podatkih predstavljala že 13 odstotkov celotnega izvoza blaga in storitev slovenskega gospodarstva v tem letu.

Pri tem je bil delež s strani SID zavarovanega izvoza v skupnem slovenskem izvozu na posamezne tuje trge tudi bistveno pomembnejši (pokritost slovenskega izvoza z zavarovanjem SID na Hrvaško je lani na primer znašala 25 odstotkov, na Slovaško 26 odstotkov, na Češko in Madžarsko 22 odstotkov, v Alžirijo 30 odstotkov ...). Precejšen delež slovenskega izvoza blaga in storitev, zlasti na bolj rizične trge, brez zavarovanja SID gotovo ne bi bil realiziran, oziroma izvozniki za prodajo svojih izdelkov brez zavarovanja SID ne bi mogli zagotoviti konkurenčnih pogojev kreditiranja. SID ima torej zelo pomembno vlogo pri odpiranju nekaterih trgov za slovensko gospodarstvo in s tem med drugim prispeva k ugodnejšim plačilnobilančnim učinkom in tudi k večji zaposlenosti v narodnem gospodarstvu.

**Slika 5:** Zavarovanje za račun SID, d.d., in za račun Republike Slovenije: obseg kratkoročnih in srednjeročnih zavarovanih poslov (1998/2002) v mio EUR



Upočasnjena rast obsega zavarovanih poslov SID (skupaj), glede na tiste rasti, kot smo jih bili vajeni v preteklih letih, je sedaj v precejšnji meri razumljiva zaradi že doseženega relativno velikega obsega zavarovanj kreditov na slovenskem trgu. Predvsem pa je bila upočasnitev rasti obsega zavarovanih poslov v letu 2002 tudi posledica manjšega povpraševanja oziroma potreb po kritju kratkoročnih izvoznih kreditov pred političnimi riziki na trgih razvitih držav, kjer so ti riziki dejansko minimalni, in ki so v preteklosti predstavljali glavnino zavarovanj SID za račun države ter ob tem tudi manjšega obsega zavarovanih srednjeročnih kreditov, kar je rezultat po eni strani strukture slovenskega gospodarstva, po drugi strani pa tudi političnih ter gospodarskih razmer, predvsem kar zadeva zavarovanja srednjeročnih kreditov na za slovensko gospodarstvo nekaterih pomembnih trgov (na primer počasna gospodarska rast ter zmanjšan dotok donacij v Bosni in Hercegovini, zmanjšanje povpraševanja po zavarovanju izvoza v nekatere države proizvajalke nafte itd.).

Na drugi strani pa je bila lani zabeležena precejšnja rast zavarovanja domačih kratkoročnih kreditov, kar je SID v svojo ponudbo uvedla šele leta 1999, ter rast zavarovanja kratkoročnih izvoznih kreditov oziroma terjatev pred komercialnimi (marketabilnimi) riziki v razvitejših državah, ki se izvaja za račun SID, podobni trendi rasti pa so bili tudi pri zavarovanju kratkoročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi (nemarketabilnimi) riziki v nekaterih rizičnejših državah, ki niso članice OECD, kjer se to zavarovanje izvaja za račun države. Precej se je lani povečalo tudi zavarovanje investicij slovenskega gospodarstva v tujini; razloge za to lahko najdemo predvsem v vse večji internacionalizaciji slovenskega gospodarstva, ki se vse pogosteje in v vse večjem obsegu odloča tudi za investiranje v tujini, in to predvsem na področju držav Zahodnega Balkana.

**Tabela 8:** Zavarovanje SID (skupaj) - obseg zavarovanih poslov, premije, škode - vrednosti (1998 - 2002)  
v mio EUR

	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
<b>Zavarovani posli SID - obseg poslov (skupaj)</b>	493,4	738,5	1.191,6	1.624,0	<b>1.719,6</b>
<i>kratkoročni</i>	423,9	719,4	1.154,3	1.561,3	<b>1.629,8</b>
<i>srednjeročni</i>	69,5	19,1	37,3	62,7	<b>89,8</b>
<b>Premije</b>	2,7	3,7	5,6	6,7	<b>7,7</b>
<i>kratkoročni posli</i>	1,8	2,8	4,8	5,3	<b>6,1</b>
<i>srednjeročni posli</i>	0,9	0,8	0,8	1,3	<b>1,6</b>
<b>Škode</b>	0,6	2,5	1,8	2,5	<b>3,4</b>
<i>kratkoročni posli</i>	0,4	0,5	1,4	2,5	<b>3,3</b>
<i>srednjeročni posli</i>	0,2	2,0	0,4	0,0	<b>0,1</b>
<b>Regresi</b>	-	-	0,4	0,2	<b>1,1</b>
<i>kratkoročni posli</i>	-	-	0,1	0,2	<b>0,6</b>
<i>srednjeročni posli</i>	-	-	0,3	-	<b>0,5</b>

Velika večina zavarovanih poslov SID je bila glede na strukturo slovenskega gospodarstva tudi lani kratkoročnih. Vrednost zavarovanih srednjeročnih in dolgoročnih poslov se je tudi lani povečala (predvsem zaradi večjega obsega zavarovanih izhodnih investicij) in je brez izdanih obljub za zavarovanje znašala 89,8 milijona EUR. Glede na to, da so najpomembnejše zunanjetrgovinske partnerice države članice EU in druge razvite države, članice OECD, je bila tudi večina zavarovanega izvoza SID v te države. V skladu s povečanjem slovenskega izvoza v države JV Evrope, CEFTA in Rusijo, pa se je lani precej povečal tudi obseg zavarovanih poslov s temi državami.

- Zaradi večjega skupnega obsega zavarovanih poslov in postopno spremembo strukture zavarovanj v smeri bolj rizičnih poslov, se je povečala tudi skupna fakturirana premija, ki je v letu 2002 dosegla 7,7 milijona EUR (15,4-odstotno povečanje). Večina te premije je bila obračunana iz naslova zavarovanj kratkoročnih kreditov (6,1 milijona EUR), preostalih 1,6 milijona EUR pa na področju srednjeročnih kreditov in investicij.

Pri zavarovanju srednjeročnih kreditov in investicij v letu 2002 niso bile zabeležene večje škode (plačani sta bili namreč samo dve manjši škodi), pri kratkoročnih poslih pa so se plačane škode, predvsem zaradi recesije na nekaterih pomembnejših zahodnoevropskih trgih, glede na leto prej povečale za 37,4 odstotka in so skupaj znašale 3,3 milijona EUR; povečal pa se je tudi znesek regresiranih (v preteklosti izplačanih) škod (1,1 milijona EUR).

## Zavarovanje terjatev (zavarovanje pred kratkoročnimi komercialnimi riziki)

To zavarovanje, ki ga danes še izvaja Oddelek zavarovanja terjatev, bo kasneje predstavljalo glavno dejavnost novoustanovljene hčerinske družbe SID - specializirane kreditne zavarovalnice, na katero bo SID prenesla t.i. marketabilno zavarovanje. Konec leta 2002 je v tem oddelku zavarovanja terjatev v SID delalo 15 zaposlenih.

Zavarovanje kratkoročnih terjatev do zasebnopravnih kupcev v razvitejših državah (praviloma gre tu za kredite dobaviteljev z ročnostjo do 180 dni, izjemoma do enega leta) pred komercialnimi (marketabilnimi) riziki je osnovni del ponudbe storitev SID podjetjem, ki prodajajo v tujini ali doma na odloženo plačilo in običajno na odprt račun ter imajo tako pri SID z obnovljivimi (*revolving*) zavarovalnimi pogodbami praviloma zavarovane vse svoje terjatve (*whole turnover*) do kupcev na tujih trgih in/ali doma, pri čemer je SID na tem področju vodilna slovenska zavarovalnica, s tem svojim poslovanjem pa tudi že posega na nekatere druge trge.

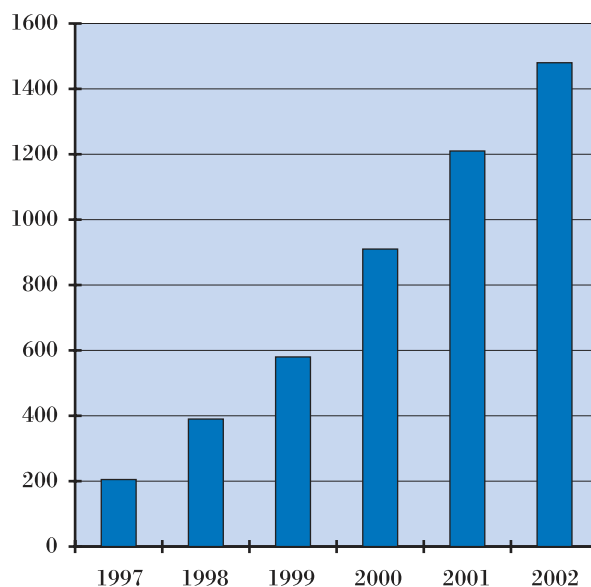
### Rast obsega zavarovanih terjatev

Tudi na področju zavarovanja kratkoročnih trgovinskih terjatev pred komercialnimi riziki je SID v letu 2002 povečala obseg poslovanja tako pri zavarovanju **izvoznih** kot tudi pri zavarovanju **domačih terjatev**; pri izvoznih terjatvah je vrednost zavarovanih poslov lani narasla za 19, pri zavarovanju domačih terjatev pa kar za 91 odstotkov (torej precej več, kot so sicer lani rasla vsa kreditna zavarovanja v Sloveniji).

Vrednost poslov zavarovanja pred kratkoročnimi komercialnimi (marketabilnimi) riziki, ki jih SID zavaruje za lasten račun in jih tudi pozavaruje na zasebnem trgu pri prvovrstnih pozavarovateljih, se je tudi leta 2002 precej povečala (glede na leto prej za 26 odstotkov) in je lani

- znašala 334,7 milijarde SIT (1.480 milijonov EUR).

**Slika 6:** *Kratkoročni komercialni (marketabilni) riziki - obseg zavarovanih poslov (1997 - 2002) v mio EUR*



Slovenska zunanja trgovina je zelo diverzificirana, tako po proizvodih in sektorjih gospodarstva kot tudi po njihovih partnerskih povezavah, čeprav gre večina izvoza v (zlasti nekatere bližnje) razvite države EU in v druge sosednje države, še vedno manjši del izvoza pa gre med drugim zlasti v države JV, S in V Evrope. Geografski destinaciji slovenskega izvoza v precejšnji meri odgovarja tudi geografska destinacija zavarovanega izvoza. V letu 2002 je bilo največ terjatev zavarovanih pred komercialnimi (marketabilnimi) riziki v Sloveniji in Nemčiji, sledijo pa Hrvaška, Italija, Avstrija, Francija, Velika Britanija, ZDA, Poljska, Madžarska, Češka idr. Največ zavarovancev, ki imajo pri SID praviloma s tem instrumentom zavarovanja pred kratkoročnimi komercialnimi riziki zavarovano svojo celotno prodajo, je iz papirne industrije, sledijo podjetja iz kovinske in kovinsko predelovalne industrije, industrije bele tehnike ter strojne industrije, elektro in kemijske industrije, lesne industrije ter iz usnjarske in tekstilne industrije. Med zavarovanci SID je že zelo veliko pomembnih velikih slovenskih izvoznikov, poleg njih pa so to tudi številna mala in srednja podjetja, ki so glede dostopa do produktov SID deležna povsem enakopravnega obravnavanja.

Poleg tega je SID tudi v letu 2002 prek posebnega **Programa SIMP** še naprej lajšala dostop do zavarovanja in financiranja izvoza malim in srednjevelikim podjetjem. S tem je SID temu segmentu gospodarstva pripravila posebej krojeno ponudbo in mu omogočila ugodnejše poslovno okolje s poudarkom na poenostavitvi poslovanja, ki ga zahtevajo potrebe in sposobnosti malih in srednjih podjetij. V okviru tega programa imajo posebno vlogo komercialne banke, ki upravljajo t.i. zbirne zavarovalne pogodbe.

V bodoče bo SID malim in srednjevelikim podjetjem, tudi v sodelovanju s Pospeševalnim centrom za malo gospodarstvo (PCMG), posvečala še več pozornosti, saj le-ta potrebujejo tako financiranje kot tudi učinkovito upravljanje z denarnim tokom in premoženjem, kjer so med riziki njihovega poslovanja še posebej pomembni riziki neplačil in zamud plačil njihovih kupcev. Terjatve do kupcev namreč navadno predstavljajo precejšen del premoženja podjetij.

Slovenska podjetja se čedalje bolj zavedajo potrebe po kreditiranju svojega izvoza oziroma prodaje na odloženo plačilo. Zavedajo se tudi koristnosti zavarovanja kreditov ter prednosti tega zavarovanja pred drugimi sredstvi in instrumenti zaščite pred riziki neplačil v njihovem poslovanju na tujih trgih in doma, saj gre pri kreditnem zavarovanju za varen, cenovno konkurenčen in relativno enostaven instrument zaščite pred riziki neplačil, ki podjetjem močno olajša upravljanje z riziki in jim omogoča konkurenčno prodajo na kredit, in to na odprt račun, brez dodatnih varščin, ki bi jih sicer morali zagotoviti njihovi kupci (dolžniki). Vse bolj se slovenska podjetja tudi zavedajo, da so neplačila in nesolventnost riziki, ki obstajajo tudi na trgih razvitih držav in lahko, če so pred njimi nezavarovani, resno ogrozijo njihovo rentabilnost poslovanja in celo njihov obstoj. Povečanje obsega tega zavarovanja kreditov na slovenskem trgu je ob negativnih izkušnjah s stečajni in slabo plačilno disciplino seveda tudi posledica intenzivnih marketinških aktivnosti SID ter tudi vse večjega zanimanja komercialnih bank in drugih finančnih institucij za dodatne oblike zavarovanja pri financiranju njihovih komitentov. Tako lahko po desetih letih obstoja SID ugotovimo, da je družbi uspelo spodbuditi povpraševanje po zavarovalnih kritjih in razviti slovenski trg kreditnih zavarovanj, ki postaja za podjetja vse pomembnejši pri njihovem učinkovitem upravljanju z riziki.

---

### ***SID in Svea: partnerja v dobrem in slabem***

---

Pohištveno podjetje Svea iz Zagorja z 246 zaposlenimi je med prvimi v Sloveniji zaslutilo in začelo ceniti možnosti, ki jih je ponudila država z ustanovitvijo specializirane kreditne zavarovalnice - SID. Na začetku sodelovanja je Svea pri SID zavarovala svoje terjatve do kupcev na izvoznih trgih Z in V Evrope.

Zadovoljstvo z doseženo varnostjo poslovanja ter z zagotovljenim denarnim tokom, kakor tudi z možnostjo varne prodaje na kredit, ki se je odražala v večji konkurenčni sposobnosti, in tudi s tem povezano stalno rastjo prodaje podjetja na tujih trgih, je na prelomu tisočletja botrovalo sprejeti odločitvi o zavarovanju njihove prodaje tudi na domačem trgu, ki predstavlja 65 odstotkov celotnega prometa podjetja. Dodatne

storitve SID, kot so pravno svetovanje in ugodna cena ter kvaliteta bonitetnih informacij, uporablja Svea običajno pri odločanju o politiki prodaje, pred pogajanjem z novimi kupci, pa tudi, če nastopijo problemi s plačili. Zato je Svea tudi na podlagi informacij SID z nekaj kupci prenehala poslovati, saj so pridobljene informacije kazale, da z njimi ne bi bilo več varno poslovati, s čimer se je Svea izognila neporavnanim obveznostim, ko so nekateri njeni partnerji postali nesolventni. Storitve SID in zavarovanje terjatev sicer niso nadomestilo za kakovost, ki jo brez dvoma dosega Sveino pohišstvo, je pa to gotovo pomembna podpora njenemu poslovanju. Zato je poslovni sistem Svea terjatve v letu 1999 priključene Lesne industrije Litija prav tako zavaroval pred komercialnimi riziki.

Svea je imela svoje terjatve do družbe Interdom Maribor zavarovane pri SID od začetka oktobra 2000. Avgusta 2002 pa je bil nad tem kupcem uveden postopek prisilne poravnave. Ker je ostalo blago zadnjih pošiljk v celoti neplačano, je Svea septembra 2002 pri SID vložila odškodninski zahtevek. Zavarovanec je redno izpolnjeval svoje obveznosti po zavarovalni pogodbi, zato je bila Svea upravičena do povrnitve škode v višini dogovorjenega odstotka zavarovalnega kritja (t.j. 85 odstotkov vrednosti neplačanih terjatev). Razliko do polnega zneska neplačanega dolga lahko Svea pričakuje glede na potek prisilne poravnave. S tem, ko so bile terjatve do kupca, ki svoje obveznosti ni poravnal, zavarovane pri SID, si je Svea ob lažjem načrtovanju denarnih tokov zagotovila tudi ustrezen rezultat prodaje do kupca, ki mu je brez drugih varščin dobavila blago na kredit oziroma odloženo plačilo. Škodo ji je namreč poravnala SID. Svea pa se je ob zavarovanjem terjatev zagotovljeni gospodarski varnosti lahko intenzivneje posvečala osvajanju novih trgov, iskanju novih kupcev, svoji osnovni dejavnosti, novim idejam in razvoju podjetja.

SID s svojim storitvenim kreditnim zavarovanjem ne ostaja omejena samo na slovenski trg, začenja se namreč vključevati tudi v čezmejno nudenje zavarovalniških storitev, pri tem pa ne deluje samo kot primarni zavarovatelj, pač pa tudi kot aktivni pozavarovatelj. Leta 2001 je tako na primer SID z Makedonsko banko za obnovo in razvoj (MBPR) sklenila pogodbo o kvotnem pozavarovanju kratkoročnih izvoznih kreditov, ki jih ta banka pred komercialnimi riziki zasebnopravnih kupcev iz razvitih držav zavaruje makedonskim izvoznikom. Pri tem je SID nudila strokovno - zavarovalniško in tehnološko svetovanje MBPR ter jim prenesla svoj informacijski sistem (IS SID) za to zavarovanje, ocene rizičnosti posameznih kupcev oziroma odločitve glede prevzemanja rizikov v zavarovanje pa zaenkrat še ostajajo v domeni SID. Zaradi razmer v Makedoniji je obseg tega poslovanja še precej omejen, čeprav se je lani glede na leto prej povečal kar za štirikrat.

**Izpostavljenost** SID iz zavarovanja pred kratkoročnimi komercialnimi (marketabilnimi) riziki se je tudi lani precej povečala (za 52 odstotkov) in je na dan 31.12.2002 znašala 175 milijard SIT oziroma 760 milijonov EUR (največja je bila do kupcev iz Nemčije in Slovenije, sledijo pa kupci iz Italije, Hrvaške, Avstrije, Velike Britanije, Francije in Poljske); sicer pa je SID lani pred kratkoročnimi komercialnimi (marketabilnimi) riziki zavarovala izvoz oziroma prodajo v 62 držav.

**Tabela 9:** Zavarovanje - poslovanje za račun SID, d.d. (1997 - 2002) v mio EUR

<b>Kratkoročni komercialni riziki</b>	<b>1997</b>	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
<i>obseg zavarovanih poslov</i>	217	390	572	914	1.219	<b>1.480</b>
<i>izpostavljenost (31.12.)</i>	92	142	255	384	520	<b>760</b>
<i>premije</i>	0,8	1,4	2,2	3,3	3,9	<b>4,5</b>
<i>škode</i>	0,3	0,4	0,5	1,3	2,3	<b>2,9</b>
<i>število škodnih primerov</i>	4	13	28	66	68	<b>82</b>
<i>regresi</i>	-	0,1	0,1	0,1	0,2	<b>0,6</b>

Tudi lani so nekateri politični dogodki, recesija na nekaterih za slovensko gospodarsko pomembnih trgih (zlasti problemi v Nemčiji, kjer se je lani število stečajev (37.579) povečalo kar za 19 odstotkov in doseglo najvišjo raven po združitvi leta 1990), poslabšana plačilna disciplina, ki je marsikje velik

problem, ter stečajni tudi zelo uglednih podjetij opozarjajoče vplivali na zaznavo rizikov s strani slovenskih podjetij, ki se teh rizikov vse bolj zavedajo, kakor tudi pomembnosti učinkovitega upravljanja s temi riziki in instrumentov zaščite, med katerimi je gotovo posebej pomembno zavarovanje terjatev.

### **Soliden zavarovalni rezultat**

**Fakturirane premije** pri zavarovanju pred kratkoročnimi komercialnimi riziki za lasten račun SID, d.d., so v letu 2002 rahlo zaostajale za povečanim obsegom tega poslovanja družbe, saj so se glede na leto prej povečale za 22 odstotkov (na področju zavarovanja izvoznih terjatev za 14, pri zavarovanju domačih terjatev pa za 75 odstotkov) in so v skupnem znesku lani prvič presegle eno milijardo SIT ter so

- znašale **1.022 milijonov SIT (4,5 milijona EUR)**.

SID je v letu 2002 nadaljevala s pozavarovanjem kratkoročnih komercialnih (marketabilnih) rizikov na zasebnem trgu pri prvovrstnih pozavarovateljih, in to v okviru pogodbe o kvotnem pozavarovanju - predmet pogodbe so bili riziki, neposredno sprejeti v zavarovanje in riziki, prevzeti v okviru pogodbe o aktivnem pozavarovanju med SID in MBPR. Premije, odvedene pozavarovateljem za to pozavarovanje v letu 2002, so v skupnem znesku

- znašale 713,7 milijonov SIT (3,1 milijona EUR).

Zaradi nadaljevanja recesije na nekaterih pomembnejših trgih in zaradi nekaterih drugih razlogov so se za račun SID, d.d., **plačane škode** iz naslova zavarovanja kratkoročnih kreditov pred komercialnimi riziki v letu 2002 povečale za skoraj 30 odstotkov. Leta 2002 je bilo tako izplačanih 82 škod iz naslova zavarovanj pred kratkoročnimi komercialnimi riziki, in to **v skupnem znesku 651 milijonov SIT oziroma 2,9 milijona EUR** (največ je bilo plačanih škod za posle v Nemčiji, sledijo pa posli v Italiji, Sloveniji, na Poljskem, v Veliki Britaniji, na Češkem, v Franciji, na Hrvaškem, v Avstriji, Singapurju, na Finskem in Irskem).

**Rezultat tega zavarovanja** je bil torej tudi leta 2002 (merjen z razmerjem med premijami in škodami, brez upoštevanja regresov, ki so se lani precej povečali in znašali 594.000 EUR) **pozitiven**, v višini dobrih **1,6 milijona EUR** (v absolutnem znesku je bil torej zavarovalnotehnični rezultat v letu 2002 enak kot leto prej, plačane škode pri tem zavarovanju pa so leta 2002 predstavljale 64 odstotkov v tem letu fakturiranih premij; seveda pa bo določen znesek škod, ki so bile na dan 31.12.2002 v obdelavi ali evidentirane kot potencialne škode, izhajajo pa iz poslov, sklenjenih v letu 2002, izplačan še v letu 2003).

Ob tem je bila SID lani glede na leto prej uspešnejša pri izterjavah, tako da se je v letu 2002 obseg **regresiranih škod** iz naslova zavarovanja marketabilnih kratkoročnih komercialnih rizikov povečal za več kot trikrat. V letu 2002 je SID prejela 36 regresov iz naslova že prej izplačanih škod v skupnem znesku 594.000 EUR (11 regresiranih škod iz Italije in Avstrije, sedem iz Slovenije, tri iz Poljske, dve iz Nemčije in po ena iz Turčije in Češke).

**Tabela 10:** Zavarovanje za račun SID, d.d. (izbrani kazalniki - 2002)

Rast kosmate obračunane premije (indeks)	$\frac{\text{Kosmata obračunana premija v tekočem letu} \times 100}{\text{Kosmata obračunana premija v preteklem letu}}$	122
Čista obračunana zavarovalna premija v % od kosmate obračunane zavarovalne premije	$\frac{\text{Čista obračunana zavarovalna premija} \times 100}{\text{Kosmata obračunana zavarovalna premija}}$	30
Gibanje kosmatih obračunanih odškodnin (indeks)	$\frac{\text{Kosmata obračunana odškodnina v tekočem letu} \times 100}{\text{Kosmata obračunana odškodnina v preteklem letu}}$	129
Škodni rezultat	$\frac{\text{Kosmate obračunane odškodnine}}{\text{Kosmate obračunane premije}}$	0,64

## **Elektronsko on-line poslovanje: SID-NET**

---

### **Elektronsko poslovanje prinaša nove priložnosti**

---

Elektronsko poslovanje (B<sub>2</sub>B in B<sub>2</sub>C) je za slovensko gospodarstvo in finančne posrednike ne samo bodočnost, ki jim predstavlja nove izzive, pač pa že sedanjost. Elektronsko poslovanje povzroča velike spremembe tudi na področju kreditnega zavarovanja in drugega poslovanja izvozno-kreditnih agencij. V svetu se namreč zaradi razvoja elektronskega poslovanja spreminjajo vloge in pomen raznih udeležencev poslovnih transakcij, finančni produkti se prilagajajo spremenjenim razmeram, spremembe doživlja komunikacija med strankami, pa tudi sama ponudba storitev zavarovalteljev in financerjev gospodarskih poslov. Ponudniki finančnih storitev in nekateri zavarovaltelji kot svoj odgovor na sodobne izzive, ki jih prinaša elektronsko poslovanje, začinjajo ponujati nove produkte, oziroma obstoječe produkte razbijajo na njihove dele in tudi ločeno ponujajo upravljanje z riziki, nudenje zavarovalnih kritij, bonitetne in druge informacije ter druge spremljajoče storitve, kot so vnovčevanje faktur in izterjave. Internet in sodobna orodja jim pri tem olajšujejo njihovo ponudbo, marketing storitev, zbiranje in obdelavo informacij, zmanjšujejo jim stroške poslovanja, krajšajo odzivni čas, omogočajo pa jim tudi nudenje kvalitetnejših storitev, ki so vse bolj prilagojene potrebam strank.

---

### **Hiter in varen dostop do produktov SID**

---

Na izzive, ki jih izvozno-kreditnim agencijam predstavlja razvoj elektronskega poslovanja, je SID odgovorila z razvojem SID-NET, prek katerega podjetjem omogoča internetno elektronsko poslovanje prek portala in s tem *on-line*, varen, hiter ter učinkovit dostop do raznih storitev SID.

---

### **Olajšano poslovanje podjetij in boljše upravljanje z riziki**

---

Strankam - registriranim uporabnikom, ki imajo uporabniško ime in geslo, elektronsko poslovanje s SID (v prvi vrsti pri zavarovanju kratkoročnih terjatev do tujih in domačih kupcev) predstavlja nov distribucijski kanal, ki jim omogoča:

- hitro in varno pridobivanje kvalitetnih in ažurnih bonitetnih informacij o kupcih, dolžnikih in garantih iz številnih baz podatkov ter ob dodanem analitičnem delu, ki temelji na visokih profesionalnih standardih, ki jih pri svojem delu upoštevajo strokovnjaki bonitetne službe SID;
- podprtost bonitetnih informacij tudi z danim kreditnim limitom kupcev (avtomatski limit) in »garantirane« z limitom zavarovalnega kritja, do katerega bo SID pripravljena zavarovati terjatve do posameznega dolžnika.

SID-NET podjetjem omogoča tudi:

- avtomatski dostop do podatkov o njihovem poslovanju s SID (registracija z dodelitvijo uporabniškega imena in gesla);
- z uporabo enostavne programske opreme in brez dodatnih stroškov za programsko opremo imajo uporabniki dostop do vseh relevantnih podatkov, ki so nastali v procesu poslovanja s SID;
- posameznemu podjetju je omogočeno opravljanje poslovnih transakcij na vseh področjih, ki jih pokriva SID s svojimi dejavnostmi.



---

## **SID-NET in zavarovanje terjatev**

---

Pri zavarovanju terjatev je tako z uporabo SID-NET podjetjem omogočeno:

- enostavno pošiljanje zahtevkov za limite, z možnostjo avtomatske obdelave zahtevka in odobritve zavarovalnih limitov;
- vpogled v seznam odobrenih limitov kupcev in limitov v obdelavi;
- obveščanje zavarovatelja o zahtevkih za povečanje limitov, spremembah plačilnih rokov, zamudah pri plačilih ipd.;
- tekoče prijavljanje prometa (v preteklem mesecu nastalih terjatev) in
- pošiljanje zahtevkov za plačilo zavarovalnine.

---

## **Prednosti elektronskega poslovanja s SID**

---

Ugodnosti, ki jih prinaša SID-NET, so za podjetja pomembne, ker:

- se bo podjetjem skrajšal odzivni čas, saj bodo tako hitreje prišla do odgovorov na svoje zahtevke ter do zavarovanja in financiranja njihovih poslov;
- poslovanje podjetij se bo s tem torej odvijalo hitreje in z manj stroški;
- olajšano pa jim bo tudi vodenje dokumentacije, saj bodo podjetja prek SID-NET imela dnevni vpogled v poslovanje s SID v vseh njegovih fazah (na primer zahtevke, ponudba in sklenitev zavarovanja, prijava terjatev, plačilo premij, spremljanje (monitoring) rizikov, obravnava škodnih zahtevkov in likvidacija škod, izterjave, regresi ...).

S tem bo podjetjem močno olajšano tudi za njih vse bolj pomembno upravljanje z riziki, ob čemer seveda osebni kontakti z zavarovateljem in zunanjim financerjem ne bodo nič manj pomembni; podjetja - stranke SID - pa bodo na ta način deležna kvalitetnih storitev pod pogoji, kot jih nudijo tudi nekatere kreditne zavarovalnice in druge finančne institucije v svetu.



## **Bonitetne in druge kreditne informacije**

Za zavarovanje izvoznih in domačih kreditov ter investicij v tujini, za izdajanje garancij in financiranje poslov mednarodne menjave in glede na to, da so s strani SID podprti posli že po definiciji rizični, so ustrezne baze podatkov in ocene rizičnosti trgov, kreditne informacije in ocene bonitet kupcev, dolžnikov in garantov nujne za uspešno opravljanje dejavnosti izvozno-kreditnih agencij.

---

### **Kvalitetne kreditne informacije, baze podatkov in bonitetne analize**

---

Podjetja in finančne institucije danes poslujejo v izredno konkurenčnem, dinamičnem in hitro spreminjajočem ter tudi negotovem okolju, ki od njih pri učinkovitem upravljanju z riziki zahteva dobro informiranost in hiter ter ustrezen odziv na spremenjene razmere na trgu.

SID je zato tudi v letu 2002 nadaljevala z razvojem lastne bonitetne službe. Ta pri svojem delu uporablja sodobne profesionalne metodologije ocenjevanja rizičnosti, lasten informacijski sistem (IS SID), vzpostavljene ter tekoče dopolnjevalne interne baze podatkov ter zanesljive kreditne informacije in analize domačih in tujih zunanjih institucij, ob tem pa tudi informacije o tujih trgih, plačanih oziroma najavljenih škodah, kupcih, dolžnikih in garantih, ki si jih med seboj izmenjujejo na primer tudi članice Bernske unije.

Pri ocenjevanju rizičnosti tujih trgov SID ob sodelovanju z nekaterimi ministrstvi in diplomatsko-konzularnimi predstavništvi tesno sodeluje zlasti s Centrom za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR), ki za SID pripravlja osnovne *country-risk* ocene za določene trge. Bonitetna služba ob tem za potrebe poslovanja SID pripravlja bonitetna poročila in kreditne informacije o domačih in tujih podjetjih ter bankah. Ob uporabi sodobnih metodologij bonitetna služba SID tekoče ažurira sezname sprejemljivih bank v določenih državah in njihove dodeljene limite ter za interne potrebe pri izdajanju garancij in nekaterih zavarovanj izdeluje bonitetna poročila o podjetjih, s predlogom *ratingov* in limiti.

---

### **Ponudba bonitetnih informacij o podjetjih in bankah**

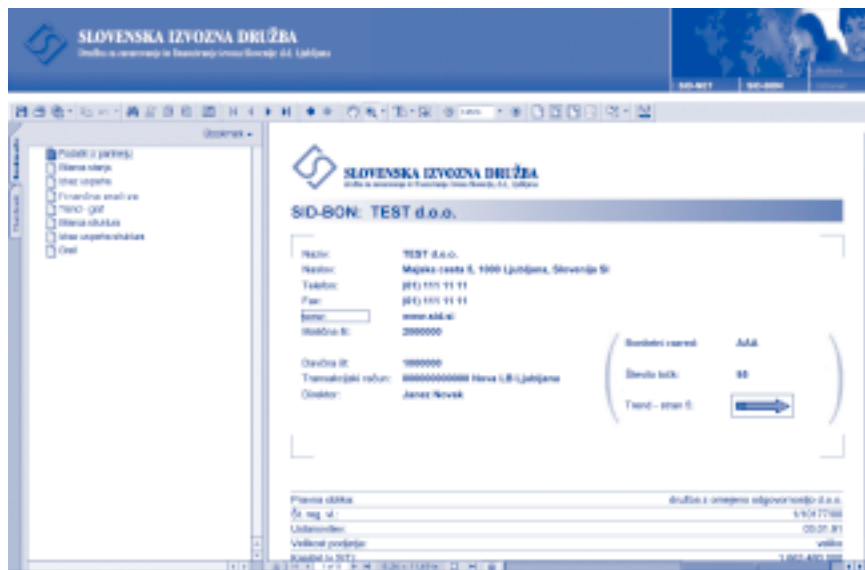
---

Poleg ocen deželnih rizikov in informacij o posameznih trgih lahko torej komitenti pri bonitetni službi SID naročijo:

- bonitetne informacije o slovenskih podjetjih,
- bonitetne informacije o slovenskih bankah,
- bonitetne informacije o bankah, zlasti v JV, S in V Evropi in
- bonitetne informacije o podjetjih, zlasti iz držav JV, S in V Evrope.

## Dostop do kreditnih informacij prek interneta

Storitve bonitetne službe SID so bile tudi temelj za prehod na elektronsko *on-line* poslovanje; tako so bonitetne informacije o slovenskih podjetjih, ki jih izdeluje bonitetna služba SID (**SID-BON**) registriranim uporabnikom dostopne tudi prek SID-NET. Projekt je zahteval povezave z najboljšimi ponudniki bonitetnih in drugih informacij za posamezne trge ter vzpostavitev bogatih in ažurnih baz podatkov in povezav, ki so dodatno podprte z analitičnim delom strokovnjakov iz bonitetne službe SID. Prek SID-NET je tako uporabnikom omogočen hiter in varen dostop do kvalitetnih in tekoče ažuriranih baz podatkov, kar z uporabo ustreznih programov podjetjem - strankam SID - omogoča učinkovitejše poslovanje, hitrejšo sprejemanje poslovnih odločitev, hitrejšo pa so tudi odločitve zavarovatelja o prevzemu rizikov v zavarovanje in določanju pogojev zavarovalnega kritja (*underwriting*), kakor tudi spremljanje (*monitoring*) rizikov.



## **Zavarovanje kreditov in investicij - zavarovanje pred nekomercialnimi riziki, srednjeročnimi komercialnimi in drugimi nemarketabilnimi riziki**

---

### **Obseg zavarovanih poslov za račun Republike Slovenije**

---

Skupni obseg zavarovanj, ki jih SID kot slovenska izvozno-kreditna agencija zaradi posebne narave političnih in drugih nemarketabilnih rizikov in omejene sposobnosti ter pripravljenosti zasebnega pozavarovalnega sektorja za njihovo prevzemanje zavaruje za račun države, je bil po hitri rasti v preteklih letih poslovanja (od ustanovitve SID pa do leta 2001) v letu 2002 prvič manjši kot v letu prej. Leta 2002 je bilo tako za račun države zavarovanih za 748,8 milijona EUR izvoznih kreditov in investicij (20 odstotkov manj kot leta 2001, ko je bilo takih zavarovanj za 936,3 milijona EUR), kljub temu, da je bil na ravni celotne SID leta 2002 obseg vseh zavarovanj glede na leto prej večji za skoraj 100 milijonov EUR. To zmanjšanje obsega zavarovanja za račun države je predvsem rezultat manjšega interesa izvoznikov za kritje političnih rizikov v državah OECD, saj se je tudi refinanciranje izvoznih kreditov v domači valuti, kjer je pogoj tudi kritje političnih rizikov, lani precej zmanjšalo.

Obseg poslovanja SID na področju zavarovanja izvoznih kreditov in investicij pred nekomercialnimi riziki oziroma pred srednjeročnimi komercialnimi ter drugimi nemarketabilnimi riziki, ki jih SID zavaruje za državni račun, se je leta 2002 prvič po ustanovitvi SID zmanjšal in

- znašal 748,8 milijona EUR.

To pomeni, da Republika Slovenija posredno prek SID z zavarovanjem, ki ga ta izvaja za državni račun, po uradnih preliminarnih ocenah obsega izvoza slovenskega gospodarstva v letu 2002 podpira 5,5 odstotka celotnega slovenskega izvoza blaga in storitev, na marsikaterem rizičnem trgu pa je ta delež še bistveno večji. S tem slovenskemu gospodarstvu z državnimi zavarovalnimi kapacitetami pri prevzemanju rizikov odpira tuje trge in omogoča konkurenčno nastopanje na teh trgih. Podjetjem s tem zavarovanjem SID ustvarja potrebno gospodarsko varnost in omogoča tudi zunanje financiranje njihovih mednarodnih gospodarskih poslov. To pa zagotavlja nujne pogoje za konkurenčno ponudbo slovenskih izvoznikov na zahtevnih tujih trgih ter pospešuje izvoz in investicije, kar ima nenazadnje ugodne plačilnobilancne učinke in pospešuje gospodarsko rast in zaposlenost v slovenskem gospodarstvu. Brez ustreznega zavarovanja pred komercialnimi in političnimi riziki podjetja namreč ne bi mogla v taki meri izkoriščati poslovnih priložnosti, marsikateri posel, predvsem pri srednjeročnih projektih, pa tudi ne bi mogel biti sklenjen, izvršen in podprt s strani bank in drugih finančnih institucij.

Dosežen obseg poslov, ki jih SID zavaruje za račun države, je vsekakor v precejšnji meri rezultat marketinških aktivnosti SID do podjetij in bank, tudi v zvezi z zavarovanjem njihovega celotnega izvoza, kjer so na primer kratkoročni izvozni krediti zavarovani v paketu pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki ter tudi čedalje boljše seznanjenosti izvoznikov s storitvami in ponudbo SID. Hkrati je dosežen obseg poslovanja SID na področju zavarovanja za državni račun delno tudi posledica obsega refinanciranja izvoznih kreditov, saj morajo biti izvozni krediti, ki jih SID refinancira, praviloma tudi zavarovani vsaj pred političnimi riziki.

---

### **Trendi in prihodnost nemarketabilnih zavarovanj SID**

---

Zmanjšanje obsega zavarovanj za račun države je bila pričakovana, vzrok za to pa leži predvsem v zmanjševanju potreb po kritju kratkoročnih izvoznih kreditov pred političnimi riziki pri poslih izvoza blaga in storitev na trgih razvitih držav, kjer so ti riziki dejansko minimalni, so pa v preteklosti predstavljali glavnino zavarovanj SID za račun države. Glede na to lahko podobne trende pri zmanjševanju obsega zavarovanj poslov izvoza v razvite države pred političnimi in drugimi nekomercialnimi riziki pričakujemo tudi v naslednjih letih.

Skupni obseg poslov zavarovanj SID za račun države lahko v prihodnosti raste zaradi večjega povpraševanja po zavarovanju srednjeročnih izvoznih kreditov in izhodnih investicij, perspektive pa so tudi za rast obsega zavarovanj kratkoročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki (v paketu) v državah izven OECD (tako imenovani nemarketabilni riziki), za katere ni interesa in sposobnosti v zasebnem (po)zavarovalnem sektorju in kjer bo vloga države oziroma njenih zavarovalnih zmogljivosti gotovo še naprej ključna za podporo izvoza slovenskega gospodarstva.

Upad zavarovanj kratkoročnih izvoznih kreditov pred političnimi riziki poslov na trgih razvitih držav (za več kot 25 odstotkov) je namreč že v letu 2002 omilila rast obsega drugih zavarovanj za račun države, in sicer v primeru zavarovanj srednjeročnih izvoznih kreditov in investicij za 43 odstotkov (skupni obseg teh zavarovanj je v letu 2002 dosegel 89,9 milijona EUR), pri zavarovanjih kratkoročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki v državah izven OECD pa je obseg zavarovanih poslov lani prvič presegel 100 milijonov EUR in znašal 110 milijonov EUR. Konec leta 2002 je bilo tako za to zavarovanje kratkoročnih izvoznih kreditov za državni račun veljavnih že 909 zavarovanih limitov do tujih kupcev, to število pa se povečuje tako rekoč iz dneva v dan.

Ti trendi bodo tudi v naslednjih letih nedvomno precej vplivali na spremembo strukture zavarovanj za državni račun, kjer bodo vse večjo težo predstavljala zavarovanja srednjeročnih izvoznih kreditov in investicij ter zavarovanja kratkoročnih izvoznih poslov v bolj rizične države izven OECD, in to na račun nadaljnjega zmanjševanja obsega zavarovanj kratkoročnih izvoznih kreditov kupcem v razvitih državah, ki bodo zavarovani pred političnimi riziki (za lasten račun zavarovalnice), kar na splošno pomeni spremembo strukture zavarovanj za račun države v smeri bolj rizičnih zavarovanj in manj kvalitetnega portfelja rizikov.

---

#### **Kratkoročni izvozni krediti (zavarovanje terjatev za račun države)**

---

Glede na strukturo slovenskega gospodarstva, ki ima relativno malo proizvajalcev opreme in drugih kapitalskih dobrin, izvajalci investicijskih del pa so pretežno usmerjeni na izkoriščanje priložnosti, ki so se jim z velikimi investicijskimi projekti (zlasti na primer gradnja avtocestnega križa, pa tudi investicije v energetsko in drugo infrastrukturo) odprli na domačem trgu, v strukturi zavarovanih izvoznih poslov prevladujejo predvsem potrošne in trajne potrošne dobrine, ki se v mednarodni trgovini prodajajo na kratkoročne kredite. Zato pri zavarovanih poslih SID tudi močno prevladujejo zavarovanja kratkoročnih poslov oziroma kratkoročnih trgovinskih terjatev do kupcev, glede na geografsko strukturo slovenskega izvoza zlasti iz razvitih držav.

Tako so lani zavarovanja kratkoročnih izvoznih poslov pred nekomercialnimi riziki predstavljala kar 73 odstotkov vseh zavarovanih poslov SID za račun države in so znašala 548,6 milijona EUR. Glede na geografsko destinacijo slovenskega izvoza, ki je usmerjen predvsem na trge EU in na trge nekaterih drugih razvitih držav, ti posli (zlasti tisti, ki so s strani SID tudi refinancirani) pa so večinoma zavarovani s t.i. vseobsežnim kritjem (*comprehensive cover*) pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki (slednje SID zavaruje za račun države), je logično tudi, da je glavnina zavarovanih kratkoročnih kreditov danih kupcem v razvitih državah. Večina tako zavarovanega izvoza je bila lani namenjena v Nemčijo (144 milijonov EUR), Italijo (96 milijonov EUR), Avstrijo (44 milijonov EUR), sledijo pa Francija, Hrvaška, ZDA, Švedska, Velika Britanija, Madžarska, Nizozemska itd.

Kot že rečeno, iz leta v leto pri zavarovanju SID vse pomembnejšo vlogo pridobivajo zavarovanja kratkoročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi (nemarketabilnimi) riziki v nekaterih rizičnejših državah, ki niso članice OECD. Obseg teh zavarovanj je lani narasel že na 110 milijonov EUR, nadaljnja rast pa se pričakuje tudi v naslednjih letih. Največ teh zavarovanj je bilo v lanskem letu namenjenih izvoznim poslom v BiH (31 milijonov EUR oziroma 28 odstotkov), na drugo mesto se je prebila ZR Jugoslavija - oziroma sedaj Srbija in Črna gora (25 milijonov EUR oziroma 23 odstotkov), sledijo pa Ruska federacija z 21 milijoni EUR, Romunija (9 milijonov EUR), Bolgarija, Makedonija, Ukrajina, Iran, Sirija, Belorusija itd.

---

## **Srednjeročni krediti**

---

Zaradi že omenjenih razlogov, ki izhajajo iz strukture slovenskega gospodarstva, in zaradi političnih ter gospodarskih razmer, predvsem kar zadeva zavarovanja srednjeročnih izvoznih kreditov na za slovensko gospodarstvo precej pomembnih trgih (na primer počasna gospodarska rast ter zmanjšan dotok donacij v Bosni in Hercegovini, zmanjšanje povpraševanja po zavarovanju izvoza v države proizvajalke nafte itd.), srednjeročni izvozni krediti ne predstavljajo pomembnejšega deleža v skupnem obsegu zavarovanj SID za račun države, saj je vrednost 21 novih zavarovanj srednjeročnih izvoznih kreditov v letu 2002 skupaj znašala le 20,6 milijona EUR, pri čemer so upoštewane samo glavnice kreditov, odobrenih za financiranje srednjeročnih izvoznih projektov, ne pa tudi plačani avansi in pogodbeni obresti. Pri tem je treba tudi reči, da je obseg teh zavarovanj zaradi majhnega števila vseh realiziranih projektov, ki so lahko tudi večjih vrednosti, lahko podvržen velikemu vplivu tudi samo enega večjega posla, primerjava med posameznimi leti in ugotavljanje trendov pa je zaradi tega oteženo.

---

## **Ponoven vstop na afriški trg - Alžirija**

---

Severnoafriške države, kjer so slovenska podjetja v preteklosti že opravila kar nekaj poslov, postajajo ob vključitvi Slovenije v Evropsko unijo znova zanimive za izvoznike kapitalskih dobrin, med drugimi tudi za podjetja, ki so nastala na pogoriščih velikih industrijskih in gradbenih podjetij, ki so še v bivši Jugoslaviji imela veliko izkušenj na trgih držav v razvoju.

V Alžiriji je bil tako lani realiziran izvozni posel na vodnem jezu Koudiat Rosfa, kjer je slovensko podjetje Gopla d.o.o. dobavilo alžirski državni agenciji za vodne jezove - ANB (javni kupec) potrebno hidromehansko opremo v vrednosti 1,8 milijona EUR. Posel je bil ob zavarovanju SID realiziran v sodelovanju med slovenskimi in hrvaškimi partnerji, vključujoč izvoznika iz obeh držav, banke, ki so finančno spremljale posel ter podporo obeh nacionalnih izvozno-kreditnih agencij. Glavni pogodbenik je bil namreč v tem primeru hrvaško inženiring podjetje Ingra d.d., večino del (88 odstotkov) pa je prevzel slovenski proizvajalec hidromehanske opreme Gopla. Zaradi tega je zavarovalno polico za kritje proizvodnih rizikov pred dobavo in kreditnimi riziki po dobavi izdala hrvaška agencija - Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR), slovenski delež v transakciji pa ji je na osnovi sporazuma o sodelovanju med obema agencijama pozavarovala SID in tako slovenskemu izvozniku omogočila financiranje proizvodnje, hkrati pa je prevzela tudi rizike plačila za izvršena dela.

V tem primeru sta tako oba izvoznika in banke, ki so posel financirale, lahko izkoristili okvirni sporazum o sodelovanju med izvozno-kreditnima agencijama obeh držav (*one-stop shop* aranžma), ki jima je omogočil skupen nastop na tretjem trgu, pridobitev financiranja in izpeljavo posla. Vsaka od nacionalnih agencij pa je v okviru medsebojnega pozavarovalnega sporazuma zavarovala posel v skladu z udeležbo njenih izvoznikov.

SID je v desetih letih poslovanja vzpostavila celo mrežo takih sporazumov s številnimi izvozno-kreditnimi agencijami in drugimi finančnimi institucijami, ki omogočajo financiranje in izvedbo skupnih projektov podjetij iz dveh ali celo večih držav na tretjih trgih. Ti sporazumi so ob globalizaciji in internacionalizaciji poslovanja podjetij lahko koristno orodje, saj omogočajo enostaven dostop do zavarovalnih kritij in financiranje projektov, v katerih sodelujejo podjetja, banke in druge finančne institucije iz različnih držav. Ob tem se ob takih aranžmajih lahko tudi zmanjšujejo riziki transakcij, za podporo izvozu se lahko zagotovijo večje zavarovalne zmogljivosti, poveča se učinkovitost ukrepov za preprečevanje in zmanjševanje škod, njihovega regresiranja itd.

Največji posamični projekt, ki se je financiral na srednjeročni kredit, je bil v letu 2002 zaključen v Ukrajini (glavnica kredita je znašala 10,3 milijona EUR), poleg tega pa so bila zavarovanja srednjeročnih izvoznih kreditov lani odobrena tudi za izvoz v Rusijo, na Hrvaško, v Srbijo in Črno goro, Bosno in Hercegovino, Makedonijo in Alžirijo. Šlo je za izvoz telekomunikacijske opreme, razna investicijska dela, izvoz hidromehanske opreme, pekarske opreme ipd.

---

## **Podpora izvozu sodobne tehnologije**

---

Podpora izvoza opreme, prenosu tehnologije in znanja, z velikim deležem dodane vrednosti, je ena od prioritet zunanjetrgovinske politike in predstavlja pomemben delež v skupnem obsegu zavarovanih poslov SID. Tako je pri zavarovanju srednjeročnih izvoznih kreditov na primer izvoz telekomunikacijske opreme v države Vzhodne in Jugovzhodne Evrope vsa leta poslovanja za SID najpomembnejši izvozni artikel. V letu 2002 je SID podprla šest takih projektov v skupni pogodbeni vrednosti 19,5 milijona EUR, kjer je šlo za izvoz slovenske telekomunikacijske opreme v Ukrajino, Kazahstan, Črno Goro in Rusijo.

Prodaja Iskratelovih telefonskih central ukrajinskemu nacionalnemu telefonskemu operaterju Ukrtelecom v vrednosti 14,6 milijona USD je bil do sedaj največji posel izvoza na srednjeročni kredit, ki ga je SID ob dobri boniteti in zaradi dosedanjih pozitivnih izkušenj izvoznika pri poslovanju s tem kupcem zavarovala v letu 2002, in to brez garancije lokalne banke (na odprt račun) - krit je bil torej t.i. rizik korporacije.

Posel je na podlagi izdane obljube o zavarovanju (ter po končanih pogajanjih o kreditni pogodbi in izdani zavarovalni polici SID) v obliki triletnega kredita kupcu financirala Nova Ljubljanska banka. Banka je bila posel med drugim pripravljena financirati tudi zato, ker so bili z zavarovalno polico na slovensko izvozno-kreditno agencijo v višini odstotka zavarovalnega kritja (95-odstotno kritje, ki zajema glavnico kredita, redne pogodbene obresti in obresti v čakalni dobi) prenešeni komercialni in politični riziki (ne)vračila tega kredita.

Glede na to, da je bil obseg veljavnih obljub za zavarovanje teh poslov konec leta največji do sedaj (64,8 milijona EUR), se v letu 2003 pričakuje bistveno povečanje obsega teh zavarovanj v primerjavi z letom 2002. Dodatno bo k temu pripomoglo oživiljanje nekaterih v preteklosti tradicionalnih trgov za take vrste poslov, pa tudi hitro oživiljanje in rast gospodarstva ter investicij v nekaterih državah Vzhodne Evrope.

---

## **Rusija - nov vzpon in nove priložnosti za slovenska podjetja**

---

Po odmevnem finančnem kolapsu v letu 1998 se je Rusija, tudi s pomočjo večjih dohodkov od prodaje strateških surovin na svetovnem trgu, izvila iz krize (kljub nekaterim strukturnim reformam, ki jo še čakajo), izboljšala svojo privlačnost za tuje investitorje, predvsem pa izboljšala javne finance ter uredila odplačevanje zunanjega dolga. Zaradi tega in zaradi perspektiv trga je bila Rusija v letu 2002 eden najhitreje rastočih trgov, zlasti na področju izvoza opreme in investicijskih del, ki potrebujejo dolgoročnejsše financiranje in podporo izvozno-kreditnih agencij. S takimi trendi smo se soočili tudi v SID, saj je bilo povpraševanje po zavarovanju in financiranju izvoza v Rusijo bistveno večje kot leta prej.

Obnova znanega Hotela Budapešt na atraktivni lokaciji v središču Moskve je največji in najkompleksnejši projekt, ki ga je SID podprla v letu 2002. Posel, ki ga je pridobilo podjetje Riko d.o.o. predstavlja veliko priložnost za številne slovenske podizvajalce in dobavitelje (teh je več kot 50). V prvi fazi projekta bo zgrajen povsem nov del hotela v vrednosti 22 milijonov USD, v drugi fazi pa bo sledila obnova starega dela hotela v vrednosti 55 milijonov USD. Cilj projekta je zgraditi moderen hotelski kompleks na 29 tisoč kvadratnih metrih z več kot 300 sobami, restavracijami in banketnimi dvoranami, kavarno, konferenčno dvorano, podzemnimi garažami in drugimi spremljajočimi prostori. Projekt podpira tudi mesto Moskva, ki se v skladu s posebnim programom potrebne obnove hotelskih in drugih turističnih zmogljivosti pripravlja na kandidaturo za letne olimpijske igre in povečan obisk tujih turistov.

Dolgoročno posojilo za financiranje prve faze projekta, z vključenimi elementi projektnega financiranja, je največji ruski banki Vneshtorgbank odobril konzorcij slovenskih bank (SKB Banka, Bank Austria Creditanstalt in SID), kjer vlogo agenta opravlja SKB banka d.d. Hkrati je SID za državni račun zavarovala dani kredit pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki.

Reference, ki jih bodo s tem pridobili slovensko gospodarstvo, inženiring podjetja, dobavitelji opreme, gradbena operativa in slovenske banke, ki se vse bolj vključujejo v financiranje večjih oziroma komplek-

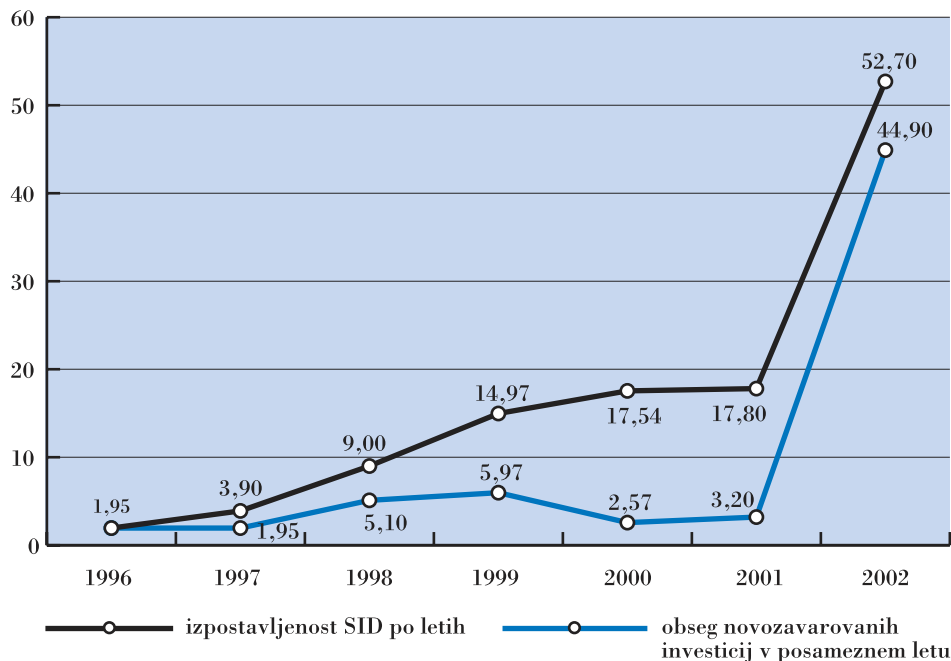


snejših projektov na tujih trgih, bodo v veliko pomoč pri pridobivanju novih gradbenih in drugih poslov na hitro se razvijajočem in velikem ruskem trgu, projekt pa je velikega pomena tudi iz vidika potreb in razvoja hotelskih zmogljivosti v ruskem glavnem mestu.

### Zavarovanje investicij

Slovenska podjetja zadnja leta vse intenzivneje investirajo v tujini, predvsem v države JV, V in S Evrope. To povečanje slovenskih izhodnih investicij se odraža tudi v povečanem obsegu zavarovanja investicij pred političnimi riziki, ki je lani znašal 69,1 milijona EUR. Poleg v letu 2002 že zavarovanih investicij pa je imela SID ob koncu tega leta v obdelavi še osem zahtevkov za zavarovanje v skupni vrednosti 23,5 milijona EUR, kar kaže, da se bo trend povečanega zanimanja za zavarovanje investicij v tujini nadaljeval tudi v prihodnje. Razloge za spremembo odnosa nekaterih slovenskih investorjev do zavarovanja investicij slovenskih podjetij v tujini je verjetno treba iskati v kasneje prekinjenih oboroženih spopadih v Makedoniji in v povečani negotovosti po 11. septembru 2001. Zlasti slednje je jasno pokazalo, da danes lahko pride do nastopa političnih rizikov kjerkoli in kadarkoli. Kljub spremenjeni zaznavi in večjemu zavedanju možnih posledic političnih rizikov je v zvezi z zavarovanjem investicij še vedno opazno nekaj značilnosti iz prejšnjih let - da na primer investitorji na premijo gledajo izključno kot na strošek, da so nekatere investicije podzavarovane, da se dodatne investicije v razširitev projektnih podjetij ter reinvestiranega dobička v obliki t.i. rezerviranih zavarovalnih vsot redkeje zavaruje ipd.

**Slika 7:** SID - zavarovanje investicij - izpostavljenost (31.12.) / novozavarovane investicije v posameznem letu v mio EUR



Poleg zavarovanih kreditov za izvoz blaga in storitev ter lani ene izdane police za zavarovanje garancij pred političnimi riziki in riziki neupravičenega vnovčenja garancija (*unfair calling*) v vrednosti 130.000 EUR je tako SID v letu 2002 pred nekomercialnimi riziki zavarovala šest neposrednih investicij slovenskih podjetij v tujini (dve v BiH - trgovina in kovinsko-predelovalna industrija, eno na Hrvaškem - trgovina, dve v Makedoniji - orodjarstvo in bančni sektor ter eno investicijo v bančni sektor na Kosovem), v skupni vrednosti 44,9 milijona EUR, to je kar enajstkrat več, kot je bilo zavarovanih investicij v letu 2001.



Poleg tega je SID lani z enim od najprodnostnejših slovenskih investitorjev v tujini sklenila dogovor o zavarovanju vseh sedanjih in bodočih investicij, pri čemer je bilo do konca leta 2002 zavarovanih že 43,4 milijona EUR investicij, predviden znesek bodočih investicij tega podjetja, ki bodo zavarovane po tem dogovoru, pa znaša še nadaljnjih 52 milijonov EUR.

---

### **Zavarovanje investicij v JV Evropi - primer Mercator**

---

Po umiritvi razmer v regiji slovenska podjetja, ki se zavedajo nujnosti internacionalizacije svojega poslovanja, znova vstopajo na trge držav JV Evrope. Med najaktivnejšimi investitorji v regiji je tudi največje slovensko trgovsko podjetje Poslovni sistem Mercator d.d. Sistem gradnje hipermarketov in prodaje v teh vse bolj priljubljenih trgovskih centrih, ki je bil uspešno uveden v Sloveniji, izboljšal preskrbo prebivalstva in povečal konkurenco ter znižal cene na drobnoprodajnem trgu, zadnja leta Mercator uspešno širi tudi na sosednje trge.

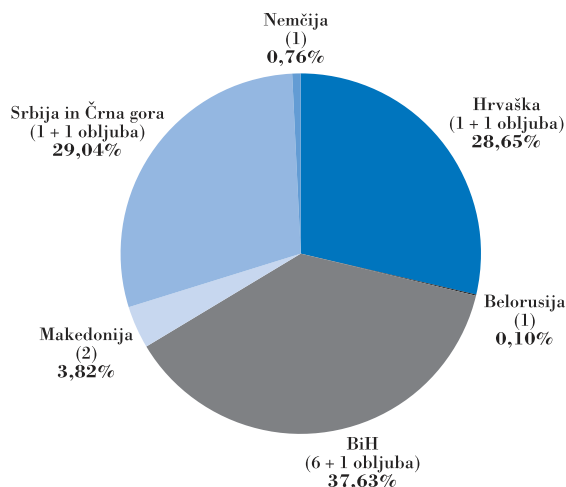
SID z zavarovanjem in tudi financiranjem spremlja investicije Mercatorja na teh trgih praktično že od samega začetka njegovega prodora na tuje trge. S temi investicijami je Mercator začel na sosednjem hrvaškem trgu, kjer je skladno z gradnjo hipermarketov v Puli, Zagrebu in Splitu povečeval delniški kapital svojih projektnih podjetij, investiral pa je tudi v gradnjo tržnih centrov v Sarajevu in Beogradu. Glede na to, da gre v Mercatorjevem primeru za velike investicije v obliki delniškega kapitala, posojil delničarjev ter domačih in tujih finančnih institucij, je Mercator pri SID zavaroval te svoje investicije pred političnimi riziki vojne in civilnih nemirov, razlastitve in omejevanja transferjev, kar je za investitorja in njegove banke, ki ga pri teh investicijah spremljajo, prvovrsten instrument za zaščito pred riziki, ki investitorju omogoča ugodnejši dostop do virov zunanjega financiranja njegovih investicijskih načrtov. Glede novih investicij ter izkušenj pri poslovanju na teh trgih je bil Mercator v stalnem stiku z zavarovateljem.

Skladno z dinamiko investiranja je investitor s SID sklepal posamezne pogoje o zavarovanju, v letu 2002 pa sta Mercator in SID sklenila tudi poseben dogovor o zavarovanju vseh njegovih sedanjih in bodočih investicij na teh trgih. Obseg zavarovanja teh investicij do konca leta 2006 naj bi predvidoma znašal 95 milijonov EUR. Tak dogovor investitorju omogoča, da ima pri zavarovatelju zagotovljene zavarovalne zmogljivosti za svoje načrtovane bodoče investicije ob vnaprej znanih pogojih zavarovanja, zavarovanje velikega obsega vseh zavarovanih investicij in njihova razpršitev pa mu omogoča tudi ugodnejše pogoje zavarovanja.

Glede na pozitivne vplive teh tujih investicij na trge in gospodarstva držav gostiteljic investicij (boljša preskrba prebivalstva, povečana konkurenca na trgu, nadomestitev »sivega« trga z legalno ponudbo in nižje cene prehrabnih ter drugih proizvodov, v katerih predstavljajo pomemben delež, poleg kakovostnega slovenskega in tujega blaga, tudi proizvodi lokalnega izvora) SID s takim dogovorom o zavarovanju celotnega portfelja investicij, tudi bodočih, lažje zagotovi ustrezne zmogljivosti za to zavarovanje, pri čemer zaradi zmanjšanja političnih rizikov in rizika koncentracije ter za zagotovitev dodatnih zmogljivosti lahko za zavarovanje investicij lažje načrtuje pozavarovalne aranžmaje, ki so v Mercatorjevem primeru sklenjeni z MIGA. S tem se limiti za zavarovanje poslov v teh državah, ki jih SID zavaruje za račun države, sprostijo oziroma ohranijo za zavarovanje drugih izvoznih kreditov in investicij.

Ob koncu leta 2002 je imela tako SID v svojem portfelju zavarovanih 12 investicij slovenskih podjetij in bank v skupni vrednosti 52,7 milijona EUR, skupaj z izdanimi obljubami za zavarovanje pa je izpostavljenost SID iz naslova zavarovanja investicij 31.12.2002 znašala 104,7 milijona EUR.

**Slika 8:** Zavarovanje investicij - izpostavljenost po državah (31.12.2002)



### **Zavarovanja za račun države - izpostavljenost (31.12.2002)**

Tudi v letu 2002 je SID zavarovala posle za državni račun v skupaj 77 državah, na vseh celinah.

**Izpostavljenost iz naslova zavarovanj SID za državni račun** je dne 31.12.2002

- dosegla 402,8 milijona EUR in je bila za devet odstotkov večja kot konec leta 2001.

Bistveno se je lani povečala izpostavljenost iz naslova zavarovanj srednjeročnih izvoznih kreditov in investicij slovenskega gospodarstva v tujini (kar za 75 odstotkov), in sicer na 120,8 milijona EUR. Predvsem je k temu pripomogel učinek velikega obsega lani zavarovanih investicij, kjer se je izpostavljenost SID povečala za 169 odstotkov glede na leto prej in dosegla 52,7 milijona EUR, precej pa se je povečala tudi izpostavljenost iz srednjeročnih izvoznih kreditov, in sicer na 68,1 milijona EUR.

Iz podobnih razlogov kot pri obsegu zavarovanj za račun države se spreminja tudi struktura izpostavljenosti po posameznih vrstah zavarovanj za državni račun. Tako se je izpostavljenost iz kritja kratkoročnih izvoznih kreditov pred političnimi riziki poslov na trgih razvitih držav v istem obdobju znižala z 254,9 na 219,9 milijona EUR, medtem ko se je izpostavljenost iz zavarovanja kratkoročnih izvoznih poslov v državah izven OECD (zavarovanje pred komercialnimi in političnimi riziki) lani povečala za 32 odstotkov na 62 milijonov EUR.

Skupna izpostavljenost iz zavarovanj SID za državni račun v višini 402,8 milijona EUR predstavlja 37-odstotno izkoriščenost največjega možnega obsega teh zavarovanj, ki je določen v zakonu o izvajanju proračuna Republike Slovenije. Če upoštevamo še veljavne obljube za zavarovanje se skupna izpostavljenost iz zavarovanja za državni račun tako poveča na 467,6 milijona EUR, kar predstavlja 43-odstotno izkoriščenost tega proračunskega limita.

Pri izpostavljenosti iz naslova zavarovanja srednjeročnih izvoznih kreditov so za SID najpomembnejši trgi Ruska federacija (43 milijonov EUR oziroma 64 odstotkov), sledijo Ukrajina, Hrvaška, BiH, Srbija in Črna gora, Alžirija, Makedonija in Kazahstan. Pri zavarovanju kratkoročnih izvoznih poslov v državah izven OECD pa je po izpostavljenosti na prvem mestu Bosna in Hercegovina (18 milijonov EUR oziroma 29 odstotkov), sledijo Srbija in Črna gora (17 milijonov EUR), Rusija, Romunija, Bolgarija, Makedonija, Belorusija, Iran, Ukrajina, Alžirija itd.

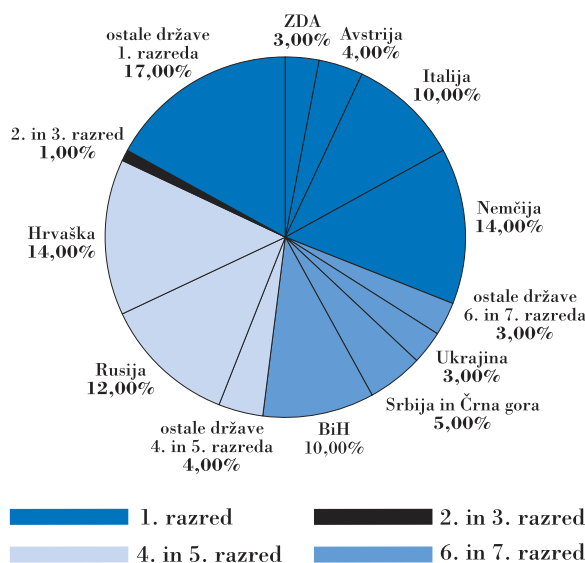
## Rizik koncentracije

Regionalna struktura zavarovanj pred nekomercialnimi in drugimi nemarketabilnimi riziki je za SID in državo še naprej relativno ugodna, čeprav se že nekaj let poslabšuje (rizik koncentracije portfelja in za IKA logična »negativna selekcija« zavarovanih poslov na trgih, kjer pozavarovanje na zasebnem trgu ni možno) in tako postopoma vse bolj postaja podobna strukturi izpostavljenosti drugih izvozno-kreditnih agencij, medtem ko je ta struktura pri zavarovanju pred komercialnimi riziki (tako kratkoročnimi kot srednjeročnimi), ki se zavarujejo za račun države, za zavarovatelja oziroma državo dokaj neugodna, povezana pa je z geografsko strukturo slovenskega izvoza oziroma za slovensko gospodarstvo tradicionalnimi in precej rizičnimi trgi, večinoma v državah nekdanje Sovjetske zveze oziroma Jugoslavije.

Če upoštevamo veljavno razvrstitev držav in teritorijev v rizične razrede, kjer so le-te po klasifikaciji SID razdeljene v sedem skupin (1. skupina predstavlja najmanj rizične države), je izpostavljenost rizikom v državah z višjo stopnjo rizičnosti (države iz 6. in 7. skupine) konec leta 2002 predstavljala zgolj 20,8 odstotka skupne izpostavljenosti SID pred omenjenimi riziki (pri tem niso upoštevane veljavne obljube za zavarovanje).

Ob tem je zaenkrat rizik koncentracije oziroma razpršitev rizikov glede na celotno izpostavljenost iz zavarovanj za državni račun po posameznih državah za SID še vedno razmeroma ugodna. Poleg Nemčije, ki je 31.12.2002 za SID pri zavarovanju za račun države predstavljala 13,8 odstotka njene skupne izpostavljenosti pred nekomercialnimi in drugimi nemarketabilnimi riziki ter Italije (9,8 odstotka), ta delež že pri naslednji državi članici OECD - Avstriji - znaša le 3,6 odstotka, večji delež od slednje pa imajo le štiri države nečlanice OECD, in sicer Hrvaška (13,6 odstotka oziroma 54,6 milijona EUR), Rusija (12,3 odstotka), Bosna in Hercegovina (9,9 odstotka) ter Srbija in Črna gora (4,7 odstotka); deleži razvitih držav so se v tem portfelju lani rahlo zmanjšali, deleži drugih pa povečali.

**Slika 9:** Izpostavljenost SID - zavarovanja za državni račun (31.12.2002)



---

## **Pozitiven rezultat zavarovanja za račun države**

---

Rezultat zavarovanja SID za državni račun je bil (po leta 1999 edini izjemi od dosedanjih pozitivnih rezultatov tega zavarovanja) tudi leta 2002 pozitiven;

- premije za zavarovanja za državni račun so lani za 2,7 milijona EUR presegale za to zavarovanje plačane škode (škodni rezultat tega zavarovanja: 16 odstotkov),
- premije in prejeti regresi iz zavarovanja za državni račun pa so presegali za to zavarovanje plačane škode in stroške tega poslovanja za 1,6 milijona EUR.
- Skupaj so fakturirane **premije** iz naslova zavarovanj za državni račun v letu 2002 znašale 3,2 milijona EUR - 18 odstotkov več kot v letu prej (polovico tega zneska so predstavljale premije za srednjeročna in dolgoročna zavarovanja).
- **Plačane škode** iz naslova zavarovanj za račun države so se lani precej povečale, in sicer za 214 odstotkov ter so znašale 504.159 EUR.
- Relativno uspešna je bila SID tudi pri izterjavah in povrnitvah v preteklosti izplačanih škod, saj je bilo prihodkov od **regresov** (514.120 EUR) leta 2002 2,5-krat več kot leto prej in torej malce več kot v tem letu plačanih škod.

**Rezultat poslovanja na področju zavarovanj SID za državni račun** je bil torej tudi v letu 2002 pozitiven. Skupne fakturirane premije za to zavarovanje so znašale 3,2 milijona EUR, od tega polovica odpade na zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov in investicij (povečanje za 25 odstotkov), polovica pa na kratkoročne posle (12-odstotno povečanje). Provizije za obdelavo zahtevkov za zavarovanje in izdajo obljub o zavarovanju so dodatno znašale skoraj 40.000 EUR, pri čemer je treba dodati, da gre v bistvu za provizijo iz nerealiziranih poslov (v primeru realizacije poslov oziroma izdaje zavarovalne police SID zavarovancu namreč vrne plačano provizijo oziroma jo upošteva pri obračunu zavarovalne premije).

SID je v letu 2002 iz naslova zavarovanj za državni račun izplačala 16 posamičnih **škod**, od tega 14 iz naslova zavarovanj kratkoročnih poslov s kupci iz držav izven OECD (nemarketabilno zavarovanje) v skupnem znesku 426.000 EUR (kritje rizika stečaja kupca oziroma podaljšane zamude plačila); dve manjši škodi v skupnem znesku 78.000 EUR pa sta bili plačani iz naslova zavarovanj srednjeročnih kreditov, nastali pa sta zaradi stečaja banke v Bosni in Hercegovini. Glede na vse večji obseg zavarovanja kratkoročnih poslov v državah izven OECD, kjer so za račun države izvozniki zavarovani tako pred komercialnimi kot pred političnimi riziki, in zaradi značilnosti tega zavarovanja (praviloma gre za zavarovanje terjatev na odprt račun, brez dodatnih jamstev; rizični trgi), se, če v teh državah ne bo prišlo do prevelikega poslabšanja političnih in gospodarskih razmer, tudi v prihodnje lahko pričakujejo podobni rezultati.

SID je v letu 2002 tudi uspela **regresirati** 514.000 EUR iz naslova v preteklosti izplačanih škod za račun države, predvsem na področju zavarovanj srednjeročnih izvoznih kreditov do kupcev na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini.

---

## **Izvoz strojne opreme - reševanje škodnega primera v Bosni in Hercegovini**

---

Eden glavnih razlogov za zavarovanje terjatev (aktivna funkcija zavarovanja) je ob slabi plačilni disciplini in pogostih stečajih nadomestilo škode (plačilo zavarovalnice), ki jo utrpi prodajalec, ker mu kupec dobavljenega blaga ali opravljene storitve ne plača zaradi stečaja ali t.i. podaljšane zamude plačila. Ker podjetje z zavarovalno polico negotovost, povezano s plačili svojih kupcev, zamenja z gotovostjo, da bo do

plačila ob pomoči kreditne zavarovalnice prišlo, si v SID prizadevamo obravnavati zahtevke in izplačati zavarovalnino v najkrajšem možnem času. Hkrati se zavedamo, da plačilo zavarovalnine še zdaleč ni edina funkcija kreditnega zavarovanja, zato med drugim pozornost posvečamo tudi preventivni in kurativni funkciji kreditnega zavarovanja - ocenam bonitet kupcev, spremljavi rizikov in ukrepom za preprečevanje in zmanjševanje možnih bodočih škod, vključno z izterjavami in povrnitvami plačanih zneskov od dolžnikov (regresiranje škod). V letu 2002 so bile tako med številnimi drugimi primeri uspešno zaključene aktivnosti v zvezi z reševanjem problema neplačila podjetja - kupca iz BiH.

Posel izvoza opreme na odloženo plačilo v vrednosti 550.000 DEM, ki ga je slovenski izvoznik na priporočilo financerja posla zavaroval pri SID, je bil sklenjen med slovenskim izvoznikom in bosanskim kupcem, dobava opreme pa je bila opravljena že leta 1999. Plačilo kupnine je bilo zavarovano z brezpogojno bančno garancijo komercialne banke Tuzla. Na podlagi prevzema opreme s strani kupca in glede na vsebino garancije je bilo pričakovati dolžnikovo ali vsaj garantovo izpolnitev obveznosti. Žal se to ni zgodilo. Začeli pa so se vrstiti razni bolj ali manj za lase privlečeni ugovori dolžnika, pri katerem je v tem času prišlo tudi do pomembnih kadrovskih sprememb, na podlagi ugovorov kupca in zaradi razmer na tem težavnem trgu pa tudi banka ni plačala obveznosti po izdani garanciji.

SID se je aktivno vključila v reševanje nastalih razmer in pri tem tesno sodelovala z zavarovancem. Tako je organizirala več sestankov, da bi se rešili spori z dolžnikom oziroma banko - garantom, poskušala je organizirati začetek delovanja pogodbeno dogovorjene *ad hoc* arbitraže in podobno.

S poudarjanjem vloge, ki jo ima SID kot slovenska izvozno-kreditna agencija, ki ima tesne povezave tudi z drugimi IKA in drugimi finančnimi institucijami, je SID od banke uspela pridobiti polovico garancijskega zneska. Pravočasno, kajti tudi sama banka je kasneje zašla v težave in se ni mogla izogniti stečajju. Aktivnosti SID pa s stečajem banke seveda niso bile končane. Komunikacija med SID in dolžnikom se je nadaljevala in po večmesečnih dogovarjanjih, potem ko do delovanja arbitraže ni prišlo in je bilo le še vprašanje časa, kdaj se bodo začeli sodni postopki (po izkušnjah sodeč pa so ti na tem trgu izredno dolgi in tudi negotovi), je bila konec leta 2002 s posredovanjem SID in ob njeni pomoči pri pripravi dokumentacije med vsemi vpletenimi strankami sklenjena poravnava oziroma dogovor o razrešitvi spora iz pogodbenega razmerja, nastalega leta 1999.

Dolgotrajno reševanje sporov in v končni fazi intenzivna identifikacija ter usklajevanje interesov med številnimi vpletenimi strankami je predstavljalo tudi za SID pomembno izkušnjo. Le za ilustracijo: prodajalec in kupec iz komercialne pogodbe, tuja banka v stečajju in druga bosanska banka (Universal banka, Sarajevo), ki je prevzela garancijske obveznosti Komercialne banke Tuzla, SID kot zavarovateljica izvoznega kredita, financer tega posla, ki je bil na podlagi prenosa pravic izvoznika iz zavarovalne pogodbe hkrati tudi upravičenec do izplačila zavarovalnine, drugo slovensko podjetje, kot prevzemnik terjatve iz komercialne pogodbe - vse to so bile stranke, katerih interese je bilo treba upoštevati pri pripravi končnega dogovora. Posel, o katerem so se dogovorile vse te stranke, je bil tako s pomočjo zavarovatelja - SID, glede na vse okoliščine primera, uspešno zaključen, kar potrjujejo tudi mnenja udeleženih strank.

Zahvaljujoč precejšnjemu številu rešenih škodnih primerov oziroma ukrepom za preprečevanje in zmanjševanje škod ter manjšemu obsegu novih vložnih zahtevkov za izplačilo škod, je konec leta 2002 stanje škod v obravnavi iz naslova zavarovanja za račun države znašalo 692.000 EUR, kar je pol manj kot konec leta 2001; prav tako se je glede na leto prej na dan 31.12.2002 zmanjšal obseg potencialnih škod (najave zamud pri plačilih dospelih kreditov), in sicer za 38 odstotkov (potencialne škode iz zavarovanj za račun države so konec leta 2002 znašale 4,7 milijona EUR).

Pozitiven rezultat zavarovanja SID za državni račun je vplival na povečanje varnostnih rezerv za to zavarovanje, ki so tako na dan 31.12.2002 znašale 78,8 milijona EUR.

Pri zavarovanjih SID za državni račun je bil tako v letu 2002 zabeležen pozitiven rezultat v višini 1,7 milijona EUR, skupni kumulativni rezultat poslovanja za državni račun (v vseh letih poslovanja SID) pa se je tako konec leta 2002 povečal na 5,4 milijona EUR. Doseženi rezultat poslovanja SID za državni račun v letu 2002 je bil v celoti prenešen v varnostne rezerve za to zavarovanje; varnostne rezerve (kamor so vštete tudi posebne varnostne rezerve za zavarovanje pred tečajnimi riziki - 4,6 milijona EUR) za zavarovanja SID za državni račun so tako na dan 31.12.2002 znašale 78,8 milijona EUR in predstavljajo pomembne državne kapacitete za nadaljnjo rast obsega zavarovanja slovenskega izvoza in investicij v tujini.

**Tabela 11:** Zavarovanje - poslovanje SID za račun države (1998 - 2002) v mio EUR

**Zavarovanje**

**za račun Republike Slovenije**

<b>(vsa zavarovanja)</b>	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
obseg zavarovanih poslov	493,4	554,4	821,4	936,3	<b>748,8</b>
izpostavljenost (31.12.)	196,5	256,0	351,3	371,0	<b>402,8</b>
premije	1,3	1,5	2,3	2,8	<b>3,2</b>
škode	0,2	2,0	0,5	0,2	<b>0,5</b>
število škodnih primerov	1	2	7	7	<b>16</b>
regresi	/	/	0,3	/	<b>0,5</b>

**Kratkoročni krediti**

<b>(nemarketabilni riziki)</b>	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
obseg zavarovanih poslov	415,2	522,3	782,2	873,6	<b>658,9</b>
izpostavljenost (31.12.)	145,3	197,6	286,4	304,1	<b>282,0</b>
premije	0,3	0,7	1,5	1,4	<b>1,6</b>
škode	/	/	0,1	0,1	<b>0,4</b>
število škodnih primerov	/	/	5	8	<b>14</b>
regresi	/	/	/	/	<b>0,0</b>

**Srednjeročni krediti**

	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
obseg zavarovanih poslov	69,2	17,2	21,7	44,9	<b>20,7</b>
izpostavljenost (31.12.)	42,2	43,5	47,4	49,1	<b>68,1</b>
premije	0,9	0,8	0,6	1,2	<b>1,1</b>
škode	0,2	2,0	0,4	0,0	<b>0,1</b>
število škodnih primerov	1	2	3	0	<b>2</b>
regresi	/	/	0,2	/	<b>0,5</b>

**Investicije**

	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
obseg zavarovanih poslov	9,0	14,9	17,5	17,8	<b>69,1</b>
izpostavljenost (31.12.)	9,0	14,9	17,5	17,8	<b>52,7</b>
premije	0,0	0,0	0,1	0,2	<b>0,5</b>
škode	/	/	/	/	/
število škodnih primerov	/	/	/	/	/
regresi	/	/	/	/	/

Opombe:

- Pri izpostavljenosti so upoštevana samo že sklenjena oziroma veljavna zavarovanja; izdane in veljavne obljube o zavarovanju niso upoštewane. Upoštevana je t.i. bruto izpostavljenost - torej celotna izpostavljenost (vključno z lastnimi deleži zavarovancev pri škodah).

- Obseg zavarovanih poslov se spremlja na podlagi prijav nastalih terjatev pri obnovljivih (*revolving*) zavarovanjih, in sicer glede na datum nastanka terjatve, pri zavarovanih individualnih poslih pa so upoštevane samo glavnice zavarovanih kreditov, brez prejetih avansov in zavarovanih pogodbenih obresti (pri slednjih pa se upošteva datum obračuna zavarovalne premije - v kolikor se premija obračunava v obrokih, se vsakič upošteva samo tisti del glavnice kredita, za katerega je bila obračunana premija).
- Obseg zavarovanj za račun države, izražen v EUR, je preračunan na podlagi srednjih tečajev Banke Slovenije na dan obračuna zavarovalne premije za vsak posamezen kredit oziroma prijavo izvoznega kredita v zavarovanje posebej.
- V obseg zavarovanih poslov za državni račun so uvrščeni vsi tisti krediti, ki so bili kakorkoli zavarovani za državni račun (pred komercialnimi in/ali nekomercialnimi riziki), ne glede na to, če so hkrati (pred marketabilnimi riziki) zavarovani tudi za račun SID. Neupoštevana so samo zavarovanja, ki so bila v celoti realizirana samo za račun SID. V primeru pozavarovanj je upoštevan samo delež slovenskega partnerja in ne celoten zavarovani kredit.
- Pri zavarovanju investicij so upoštevane vse zavarovalne pogodbe, za katere je bila v določenem obdobju obračunana premija. Glede na to, da gre pri zavarovanju investicij za letno obnavljanje zavarovanja, so tako poleg novih zavarovanj v določenem letu upoštevane tudi investicije, za katere so bile zavarovalne pogodbe sklenjene pred tem obdobjem, premija pa obračunana tudi v določenem letu.
- Pri regresih je upoštevan datum prejema regresa in ne škodno leto; podobno se pri škodah upošteva datum izplačila škode.

## Financiranje

Financiranje izvoza v domači valuti in na podlagi zadloževanja SID z garancijami države na mednarodnih finančnih trgih od leta 1999 tudi v tujih valutah je bilo tudi v letu 2002 ena temeljnih dejavnosti SID. Zaradi doseganja večjega multiplikativnega učinka in želje po večjem vključevanju sredstev komercialnih bank v posle financiranja izvoza in neposrednih izhodnih investicij je financiranje izvoza s strani SID tudi v letu 2002 potekalo pretežno v obliki posrednega financiranja izvoznikov, prek bank z refinanciranjem izvoznih kreditov. SID je za uspešno nastopanje slovenskega gospodarstva na tujih trgih tako zagotavljala ugodne vire predvsem:

- domačim podjetjem oziroma izvoznikom (*supplier's credit*) ter
- tujim kupcem slovenskega blaga in storitev ali njihovim bankam (*buyer's credit*), vključno s kreditnimi linijami.

S to svojo dejavnostjo je SID pomembno prispevala k povečevanju zmogljivosti komercialnih bank za financiranje mednarodnih gospodarskih poslov. Tako kot pri zavarovanju je tudi pri financiranju izvoznih poslov SID pokrivala vse faze izvoza, saj je s financiranjem te posle spremljala

- v fazi priprave za izvoz (*pre-shipment financing*) in
- po dobavi (*post-shipment financing*).

**Tabela 12:** Financiranje - poslovanje SID (1998 - 2002) v mlrd SIT

<b>Financiranje</b>	<b>1998</b>	<b>1999</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
Obseg	41,0	43,6	51,1	60,8	<b>88,1</b>
Stanje (31.12.)	25,4	31,0	39,5	50,6	<b>73,6</b>
Število izvoznikov	322	343	420	398	<b>351</b>
Število bank	27	23	22	22	<b>19</b>
Število pogodb	968	1.043	1.143	1.117	<b>1.006</b>

### Nadaljevanje rasti obsega poslovanja

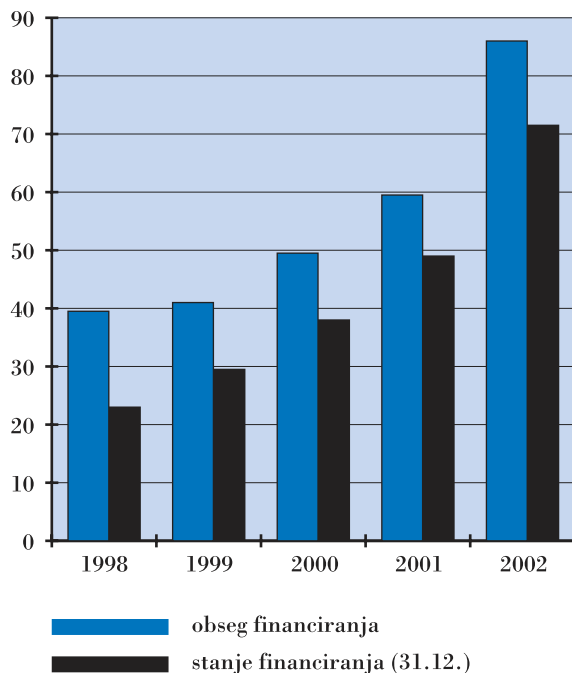
SID je na področju financiranja mednarodnih gospodarskih poslov tako lani aktivno sodelovala z 19 bankami in 351 izvozniki. V glavnem je bilo povečanje povpraševanja po sredstvih SID posledica ugodne ponudbe dolgoročnih virov sredstev za financiranje mednarodnih gospodarskih poslov v tuji valuti ter ohranjanje konkurenčnosti financiranja izvoza v domači valuti, predvsem prek državnega programa za izravnavo obresti (PIO), ki ga kot agent za državo izvaja SID po pooblastilu.

V primerjavi z letom 2001, ko je financiranje SID po stanju konec leta 2001 znašalo 50,6 milijarde SIT, se je financiranje s strani SID leta 2002

- povečalo za 45 odstotkov in
- je konec leta 2002 znašalo že 73,6 milijarde SIT (319,8 milijona EUR),
- delež portfelja financiranja v celotni aktivni SID pa je znašal 83 odstotkov.



**Slika 10:** *Financiranje - poslovanje SID (1998 - 2002) v mlrd SIT*



Podatki pričajo, da je šlo pri financiranju SID lani za več kot osemkrat večjo rast, kot je bila po preliminarnih uradnih ocenah lanska rast slovenskega izvoza.

- Rast financiranja SID je bila lani več kot štirikrat večja, kot je sicer znašala letna rast vseh kreditov slovenskemu gospodarskemu sektorju (10,7-odstotna), pri čemer je delež financiranja SID v vseh lani danih kreditih slovenskim podjetjem (posredno in neposredno) znašal že 15 odstotkov.
- Obseg vrednosti s strani SID refinanciranih poslov, ob predpostavki povprečne 65-odstotne stopnje refinanciranja, plačanih avansov in povprečnega deleža kredita iz bančnih sredstev v izvoznem poslu, pomeni, da SID s financiranjem mednarodnih gospodarskih poslov, ki so pri SID večinoma tudi zavarovani, podpira približno 4,5 odstotka celotnega slovenskega izvoza.

### **Struktura portfelja**

- **Po ročnosti:**

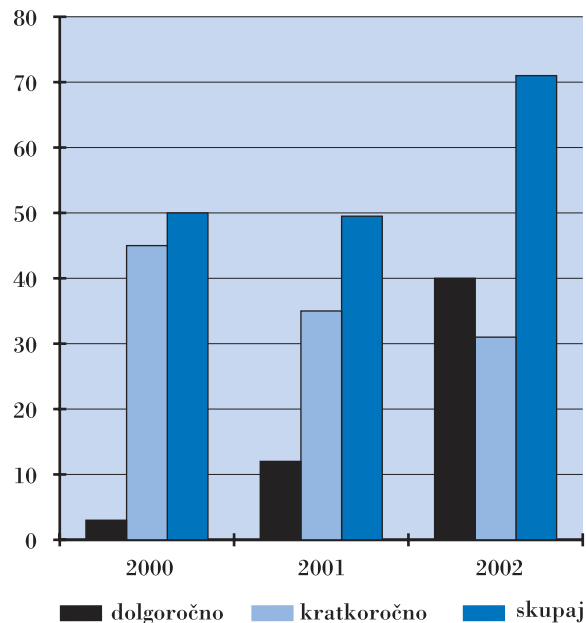
Če je bilo za pretekla obdobja poslovanja za strukturo ročnosti kreditnega portfelja SID značilen izrazito visok delež kratkoročnega refinanciranja kreditov v domači valuti, je v letu 2002 prišlo na tem področju do večjih sprememb.

**Tabela 13:** *Financiranje SID - dolgoročno/kratkoročno - stanje na dan 31.12. v mlrd SIT*

	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
<b>Dolgoročno</b>	3,4	14,6	<b>41,0</b>
<b>Kratkoročno</b>	47,8	36,0	<b>32,6</b>
<b>Skupaj</b>	51,2	50,6	<b>73,6</b>

V primerjavi s predhodnimi leti beležimo v poslovanju SID ob koncu leta 2002 veliko rast dolgoročnega financiranja tako v domači valuti kot v tujih valutah. Delež dolgoročnih kreditov se je tekom leta povečeval sorazmerno z zmanjševanjem kratkoročnih ter konec leta 2002 dosegel več kot 55 odstotkov celotnega kreditnega portfelja SID (leto prej je znašal samo 2,7 odstotka). Stanje dolgoročnih kreditov je bilo konec leta 2002 tako za 180 odstotkov večje v primerjavi z letom prej.

**Slika 11:** *Financiranje SID - dolgoročno/kratkoročno - stanje na dan 31.12. v mlrd SIT*



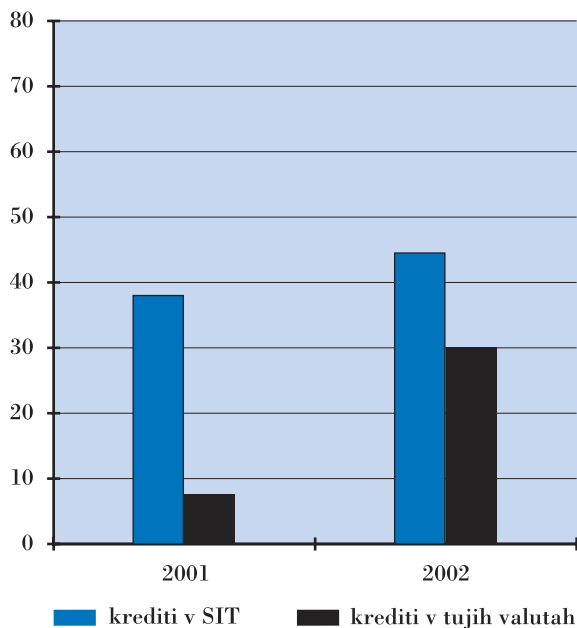
Razloge za to precejšnjo spremembo v strukturi ročnosti kreditnega portfelja SID je iskati predvsem v:

- spremembah na domačem finančnem trgu oziroma znatnem zmanjšanju povpraševanja slovenskih podjetij po kratkoročnih in delno tudi dolgoročnih kreditih v domači valuti ter velikem povečanju povpraševanja po kreditih v tujih valutah (delež kreditov podjetjem v tujih valutah se je namreč lani povečal kar za 36,5 odstotka, kratkoročni krediti slovenskih bank v domači valuti pa so se lani zmanjšali, ob tem pa je bila rast dolgoročnih kreditov v domači valuti v preteklem letu štiriodstotna, kar v primerjavi z letom 2001 predstavlja desetodstotni padec). Razlog za veliko prelivanje tolarskih kratkoročnih in dolgoročnih kreditov v devizne kredite je bil v počasni in nepredvidljivi deprecijaciji tolarja, ki je zaostajala za inflacijo, postopnem uvajanju nominalnih obrestnih mer za kratkoročne kredite in nižjih obrestnih merah za kredite v tujih valutah. Te spremembe na denarnem trgu so se močno odrazile tudi v strukturi ročnosti kreditnega portfelja SID, ki je še v letu 2001 na področju refinanciranja izvoznih kreditov beležila izredno visok (73-odstoten) delež kratkoročnih tolarskih kreditov, v letu 2002 pa je delež teh kreditov znašal le še 43 odstotkov; ter v
- povečanem refinanciranju dolgoročnih kreditov in večjemu obsegu neposrednega financiranja projektov slovenskih podjetij v tujini.

• **Po valuti:**

Povečan interes izvoznikov in njihovih poslovnih bank za financiranje v tujih valutah je ob večji aktivnosti slovenskih izvoznikov, zlasti dobaviteljev opreme, izvajalcev investicijskih del in investitorjev, kar zahteva tudi financiranje tujih kupcev, razviden tudi iz valutne strukture plasmajev SID, kjer se je delež (re)financiranja mednarodnih gospodarskih poslov v tujih valutah leta 2002, ki je znašalo 32 milijard SIT, podvojil in dosegel 43 odstotkov celotnega portfelja financiranja SID.

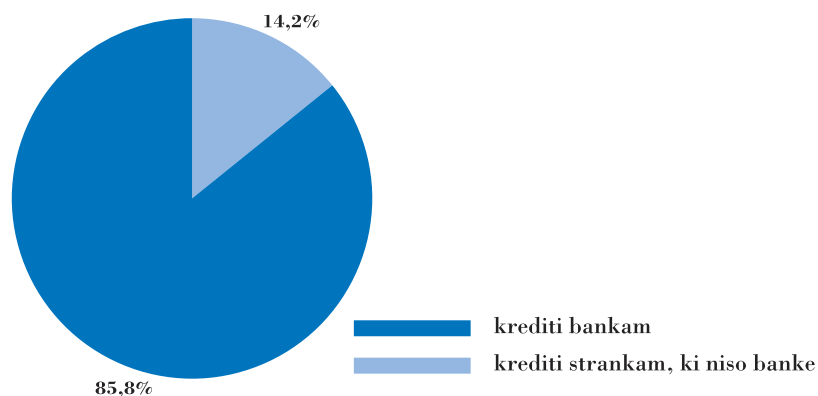
**Slika 12:** *Financiranje SID - valutna struktura - stanje na dan 31.12. v mlrd SIT*



• **Po kreditnojemalcih:**

Tudi v letu 2002 na področju financiranja izvoza in izhodnih investicij poslovne banke ostajajo najpomembnejši partnerji SID s konec leta 2002 skoraj 86-odstotnim deležem v njenem kreditnem portfelju. Posojila SID bankam so se lani sicer v absolutnem znesku povečala, vendar se je zaradi precej večjega povečanja neposrednega kreditiranja slovenskih izvoznikov in njihovih tujih kupcev delež bank v kreditnem portfelju SID zmanjšal. Kljub temu je predvsem zaradi potreb po neposrednem financiranju projektov slovenskih izvoznikov v tujini delež kreditov, odobrenih strankam, ki niso banke, lani v primerjavi z letom 2001 zrasel za več kot šestkrat (leta 2001 je ta delež znašal samo 2,7 odstotka).

**Slika 13:** *Financiranje SID - po vrsti kreditnojemalcev - stanje 31.12.2002 v %*



- **Po rizičnosti:**

Portfelj financiranja SID kljub lani večjemu obsegu neposrednega financiranja slovenskih izvoznikov in njihovih tujih kupcev ter investitorjev ostaja še vedno zelo kvaliteten, saj je delež naložb, razvrščenih v razred A, skoraj 90-odstoten, le 0,14 odstotka teh plasmajev SID pa je razvrščeno nižje od razreda B.

<b>Klasifikacija posojilojemalcev</b>	<b>Delež v celotnem portfelju financiranja (v %)</b>	<b>Delež kreditnega portfelja v celotni bilančni aktivi SID (v %)</b>
A	88,96	74,08
B	10,90	9,80
C,D,E,F	0,14	0,12

Na področju razvrščanja aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk pri poslih financiranja SID upošteva zakonske in druge predpise, ki veljajo za banke, ter interne akte, ki urejajo upravljanje s kreditnimi, deželnimi in drugimi riziki.

---

### **Ugodni pogoji financiranja SID**

---

Pri zagotavljanju ugodnih pogojev financiranja za konkurenčno nastopanje slovenskih podjetij na tujih trgih si je pri politiki obrestnih mer SID med drugim prizadevala za zniževanje stroškov izvoznikov pri najemanju kreditov pri bankah in drugih finančnih institucijah.

- Leto 2002 je bilo zaznamovano s pomembnimi spremembami na področju obrestne politike za aktivne in pasivne posle v domači valuti. Lani se je končno na slovenskem trgu začelo s postopnim prehodom na t.i. obrestni nominalizem. Pri novih kratkoročnih poslih (kreditih v domači valuti z ročnostjo do enega leta) so bile s 1.7.2002 uvedene nominalne obrestne mere, priča pa smo bili tudi nadaljnjemu zniževanju obrestnih mer tako za kratkoročne kot tudi dolgoročne kredite v domači valuti. Tudi v lanskem letu se je SID tekoče prilagajala razmeram na domačem denarnem trgu, tako da so obrestne mere SID glede na ročnost danih kreditov v domači valuti konec lanskega leta za kratkoročne kredite znašale do 9,25 odstotka, za dolgoročne kredite pa od TOM + 2,45 do TOM + 3,95 odstotka. Končne bančne obrestne mere za celotni znesek izvoznih kreditov, pogojevane s strani SID (najvišje možne bančne obrestne mere - caps), so konec leta za kratkoročne kredite v domači valuti znašale do 10,50 odstotka, za dolgoročne (daljše od enega leta) pa med TOM + 3,8 in TOM + 5,45 odstotka, in to neodvisno od bonitete kreditobjemalca.

Ob tem je SID tudi v letu 2002 kot agent v imenu Republike Slovenije izvajala program izravnave obrestne mere (PIO) za refinanciranje izvozne kredite v domači valuti. Merila in pogoje za izravnavo (regresiranje) revalorizacijskega dela obresti (TOM) in nominalnih obresti (za refinanciranje kratkoročnih kreditov) je glede na za to predvidena proračunska sredstva države sprejemala Komisija za pospeševanje izvoza. Za te namene je bilo prek SID iz sredstev državnega proračuna lani izplačanih za 906 milijonov SIT regresov obrestnih mer; teh sredstev iz PIO pa je bilo deležnih 351 izvoznikov.

- Na področju financiranja v tujih valutah je SID prav tako omejevala najvišje obrestne mere za končne uporabnike kreditov, izražene nad šestmesečnim EURIBOR. Tako je najvišji dovoljeni pribitek poslovnih bank pri kreditih SID v tujih valutah, odvisno od ročnosti kreditov (od enega do desetih let), praviloma znašal med 1,95 in 2,75 odstotka p.a. nad EURIBOR.

---

### **Dohodkovni vidik poslovanja SID na področju financiranja**

---

Kljub razgibanim razmeram na denarnem trgu v letu 2002, manjši rasti (re)financiranja kreditov v domači valuti in predvsem kljub znatnemu padanju obrestnih mer, je SID lani v primerjavi s predhodnim letom povečala obrestne prihodke iz poslov financiranja (3.563 milijonov SIT oziroma 15,7 milijona EUR) za več

kot dva odstotka, neobrestne prihodke iz teh poslov financiranja (147,5 milijona SIT oziroma 652.000 EUR) pa kar za 74 odstotkov.

---

### **Dolgoročni viri tudi za financiranje poslov v tujih valutah**

---

Z namenom, da ponudi izvoznikom oziroma njihovim poslovnim bankam čimbolj ugodne dolgoročne vire za financiranje mednarodnih gospodarskih poslov v tujih valutah, je SID tudi v letu 2002 nadaljevala z že leta 1999 začetim zadolževanjem na mednarodnih finančnih trgih. Tako je tudi v lanskem letu v organizaciji bank soorganizatoric na mednarodnem trgu sindiciranih posojil znova najela dolgoročno posojilo, in sicer v vrednosti 70 milijonov EUR. Banke soorganizatorice sindiciranega posojila so naslednje:

- Sumitomo Mitsui Banking Corporation,
- Bank Austria Creditanstalt AG,
- Citibank N.A.,
- WestLB AG.

SID je v letu 2002 tesno sodelovala s tujimi finančnimi institucijami ter razširila svoje sodelovanje z njimi tudi na bilateralnem področju.

S kontinuirano prisotnostjo na mednarodnih finančnih trgih SID pridobiva status prvovrstnega partnerja z odličnim *track recordom*, kar ji bo tudi v prihodnje omogočilo dostop do sredstev za financiranje mednarodnih gospodarskih poslov slovenskih podjetij pod ugodnimi pogoji.

### **Kvaliteten instrument zaščite pred riziki**

Bančne garancije so v poslovni praksi pogosto uporabljan osebnopravni instrument prenosa rizikov poslovnih transakcij na finančne institucije, ki koristnike lahko učinkovito ščitijo pred riziki, da njihove nasprotnne stranke iz različnih domačih in mednarodnih poslovnih transakcij ne izpolnijo svojih obveznosti iz osnovne pogodbe. Bančne garancije, ki se v poslovni praksi pojavljajo v obliki različnih pravnih institutov, povezuje pa jih enak ekonomski namen, izdajajo predvsem banke, pa tudi zavarovalnice in druge finančne institucije, udeleženci poslovnih transakcij pa so mnenja, da jih, če jih izda prvovrstna finančna institucija, lahko učinkovito ščitijo pred različnimi riziki domačih in mednarodnih poslovnih transakcij.

Take so tudi kvalitetne garancije SID, ki dopolnjujejo ponudbo drugih finančnih storitev SID in jih ob dobri boniteti slovenske izvozno-kreditne agencije in ustreznih jamstvih države za njene obveznosti tudi Banka Slovenije ter razne javnopravne in zasebnopravne osebe doma in v tujini štejejo za prvovrstna zavarovanja.

Glede na pomen, ki ga ima za slovenska podjetja izdaja ali konfirmacija garancij komercialnih bank, zlasti za proizvajalce opreme in izvajalce investicijskih del v tujini in doma, SID dopolnjuje svoje storitve slovenskim podjetjem na področju zavarovanja in financiranja ter jim omogoča pridobitev poslov tudi z izdajanjem garancij, ki za domače ali tuje koristnike predstavljajo prvovrsten in kvaliteten instrument zaščite pred riziki neizpolnitev različnih obveznosti dolžnikov (nalogodajalcev za izdajanje garancij) iz različnih osnovnih pogodb in drugih pogodbenih razmerij. Pri izdajanju garancij daje SID prednost tistim izvoznim poslom, ki so pri SID tudi financirani in zavarovani. Pri tem so lahko garancije, izdane na zahtevo, pri SID lahko zavarovane tudi pred nekomercialnimi riziki in riziki neupravičenega vnovčenja (*unfair calling*), kar je pomembno za banke - garante in tudi podjetja - nalogodajalce za izdajo garancij.

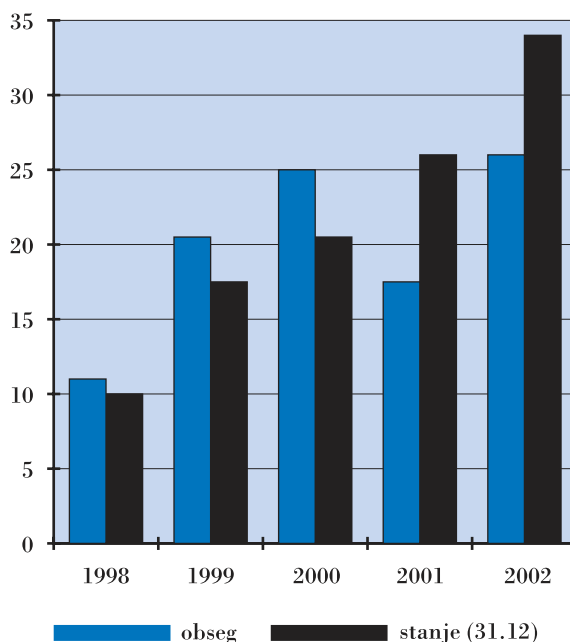
### **Kratek odzivni čas in konkurenčnost ponudbe**

S to svojo storitvijo (izdajanjem garancij in kontragarancij), kjer SID posebno pozornost posveča specifičnim potrebam strank in krajšanju odzivnega časa na zahtevke nalogodajalcev, SID znižuje stroške slovenskim podjetjem in jim s tem omogoča konkurenčnejše pogoje pri nastopanju, zlasti na tujih trgih. Ob tem si tudi prizadeva za zniževanje stroškov pri izdaji garancij slovenskim podjetjem in za večjo sprejemljivost neposrednih izdaj garancij v tujini ter za večjo sprejemljivost s strani SID izdanih garancij v tujino. Zlasti na tistih trgih, kjer SID kot razmeroma mlada institucija še ni poznana ali ni dovolj poznana, pa se poslužuje tudi *frontinga*, ki ga garancijam SID dajejo ugledne tuje finančne institucije, ter s tem ne glede na to dejstvo slovenskim izvoznikom zagotavlja tudi dostop do te storitve in možnosti hitre realizacije poslov.

### **Precejšnje povpraševanje in rast obsega izdanih garancij**

Leta 2002 je povpraševanje po garancijah SID precej naraslo. Vrednost izdanih garancij (v SIT) je namreč tega leta glede na leto prej narasla kar za 55 odstotkov (pri čemer je število izdanih garancij naraslo še bolj, povprečna vrednost posamezne izdane garancije pa se je glede na leto prej zmanjšala), tako da je vrednost izdanih garancij SID v letu 2002 znašala 27 milijonov EUR, stanje vrednosti izdanih garancij SID pa je bilo konec leta 2002 za 34 odstotkov večje kot leto prej (34,6 milijona EUR), pri čemer je od tega polovica izdanih garancij kratkoročnih.

**Slika 14:** Garancije (1998-2002) v mio EUR



Garancije SID, ki so bile v glavnem izdane za kritje obveznosti proizvajalcev strojne in druge opreme, so bile leta 2002 izdane koristnikom v 14 državah. Največ garancij je bilo izdanih koristnikom v Nemčiji, na Hrvaškem, v Avstriji ter Srbiji in Črni gori. Leta 2002 je bilo največ izdanih garancij za vračilo avansa, sledile pa so plačilne garancije, carinske garancije, garancije za dobro izvedbo posla in na koncu garancije za odpravo napak ter za sodelovanje na licitaciji. Po stanju izdanih garancij je bilo v strukturi odprtih garancij konec leta 2002 največ garancij za vračilo avansa, sledile pa so plačilne garancije, garancije za dobro izvedbo posla, carinske garancije, garancije za odpravo napak v garancijski dobi, garancije za zadržani znesek ter garancije za sodelovanje na licitaciji.

**Tabela 14:** Garancije SID (1998-2002) v tisoč EUR

	1998	1999	2000	2001	2002
Obseg izdanih garancij	11.812	21.172	25.836	18.080	26.984
Stanje garancij (vrednost - 31.12.)	11.062	18.068	21.534	26.915	34.637
Vrednost vnovčenih garancij	37	48	118	949	2.090
Regresi (vrednost)	106	465	118	692	405

### Varnost poslovanja

SID je v veliki meri zavarovala vse svoje potencialne obveznosti iz naslova izdanih garancij. Za večino izdanih garancij so bile SID dane različne varščine v obliki hipotek, depozitov, garancij matičnih družb in drugih podjetij, kontragarancij finančnih institucij, različnih poroštev ter drugih instrumentov zavarovanja plačil.

Leta 2002 so bile vnovčene tri plačilne garancije, in sicer dve, ki sta bili izdani v letu 2000, in delno ena iz leta 2001. Obveznosti nalogodajalcev - dolžnikov iz naslova teh garancij so bile v določenem znesku že regresirane.

## Zakladništvo in upravljanje z (nekreditnimi) riziki

### Upravljanje s tržnimi riziki

Glavna tržna tveganja, s katerimi se pri svojem poslovanju sooča SID, so likvidnostno, valutno in obrestno tveganje ter tveganje portfelja vrednostnih papirjev.

### Likvidnostno tveganje

V skladu s sprejeto politiko upravljanja z likvidnostjo SID je zakladništvo skrbelo, da je družba tekoče in redno izpolnjevala vse svoje denarne obveznosti in da je imela zadostne likvidnostne rezerve v domači in tujih valutah. Zaradi likvidnostnih potreb so del njenega portfelja vrednostnih papirjev predstavljale zakladne menice Republike Slovenije različnih ročnosti, ki jih je lahko SID takoj prodala na sekundarnem trgu.

Likvidnost SID je bila v letu 2002 dobra. Izpostavljenost likvidnostnemu tveganju je zakladništvo SID spremljalo s pomočjo količnikov likvidnosti, ki so se v razredu od 0 do 30 dni gibali okrog 1,1 ter v razredu 0 do 180 dni okrog 3,5.

Glede na aktualne razmere na denarnem trgu je zakladništvo za SID potrebne kratkoročne vire sredstev pridobivalo na medbančnem trgu, le v manjšem obsegu pa tudi od nebančnega sektorja.

### Valutno in obrestno tveganje

SID je v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 podvojila obseg poslovanja v tujih valutah. Zakladništvo redno spremlja devizno pozicijo SID in pri upravljanju z valutnimi in obrestnimi riziki uporablja finančne instrumente in tehnike, ki jih v skladu s predpisi in pravili za obvladovanje teh rizikov uporabljajo tudi banke.

**Tabela 15:** Prikaz bilance stanja po valutni strukturi na dan 31.12.2002

	Aktiva		Pasiva		Razmik	
	v mio SIT	% bilančne vsote	v mio SIT	% bilančne vsote	v mio SIT	% kapitala
v SIT	52.035,46	58,88	53.379,26	60,40	-1.343,80	-7,46
v SIT z valutno klavzulo EUR	3.428,00	3,88	0	0,00	3.428,00	19,04
v USD	805,94	0,91	805,94	0,91	0	0
v EUR	32.099,60	36,32	34.183,80	38,68	-2.084,20	-11,57
<b>Skupaj</b>	<b>88.369</b>	<b>100</b>	<b>88.369</b>	<b>100</b>	<b>0,00</b>	<b>0</b>

Iz tabele je razvidno, da SID, d.d., po stanju na dan 31.12.2002 pri terjatvah v domači valuti z valutno klavzulo izkazuje presežek terjatev nad obveznostmi (razmik predstavlja 19 odstotkov kapitala družbe), pri terjatvah oziroma obveznostih v EUR pa primanjkljaj, ki predstavlja 11,6 odstotka kapitala SID.



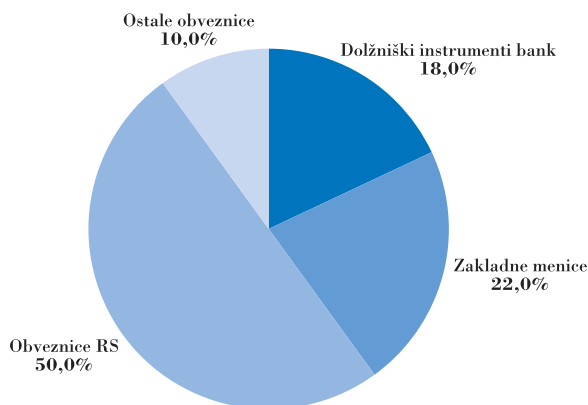
**Tabela 16:** Prikaz bilance stanja po ročnosti na dan 31.12.2002

Razred ročnosti	Aktiva		Pasiva		Razmik
	v mio SIT	v %	v mio SIT	v %	v mio SIT
do 1 meseca	637,97	0,72	27.786,92	31,44	-27.148,96
od 1 do 3 mesecev	10.094,12	11,42	360,24	0,41	9.733,88
od 3 mesecev do 1 leta	36.242,54	40,98	2.862,08	3,24	33.350,46
od 1 do 5 let	32.148,75	36,38	25.285,84	28,61	6.862,91
nad 5 let	9.275,62	10,50	32.073,92	36,30	-22.798,30
<b>Skupaj</b>	<b>88.369</b>	<b>100</b>	<b>88.369</b>	<b>100</b>	<b>0</b>

### Tveganje portfelja vrednostnih papirjev

Zakladništvo SID upravlja tudi s portfeljem vrednostnih papirjev, katerega tržna vrednost je konec leta 2002 nominalno znašala 3.909 milijonov SIT. Politika investiranja v vrednostne papirje ostaja še naprej relativno konservativna, saj družba posega po prvovrstnih državnih, paradržavnih in korporacijskih vrednostnih papirjih. Pri politiki investiranja družba upošteva tudi predpise o zavarovalništvu v zvezi z razpršitvijo naložb kritnega premoženja.

**Slika 15:** Struktura naložb v vrednostne papirje na dan 31.12.2002



### Izdaje blagajniških zapisov SID

Zakladništvo SID je tudi v letu 2002 kot eno izmed možnosti za uravnavanje likvidnosti uporabilo instrument izdaje kratkoročnih blagajniških zapisov v SIT. Glede na povečano potrebo po likvidnih sredstvih ter glede na interes investitorjev se je SID odločila, da izdajo blagajniških zapisov poveča v nominalnem znesku, t.j. na 1,8 milijarde SIT. Obrestna mera je ostala nespremenjena in je nominalna ter vezana na donosnost trimesečnih zakladnih menic Republike Slovenije.

O trženju posameznih storitev SID je bilo več povedanega že v poročilu o poslovanju SID na posameznih področjih njenih dejavnosti. O uspešnosti marketinških aktivnosti SID pa pričajo rast obsega poslovanja, uspešen razvoj in uveljavljanje storitev, ki jih pred desetimi leti na slovenskem trgu skoraj ni bilo. Ob trženju posameznih storitev je SID uveljavila tudi celovito marketinško strategijo, ki predstavlja srž njenega poslovanja. V okviru svoje marketinške strategije je SID izvajala promocijske in izobraževalne dejavnosti do ciljnih javnosti - predvsem izvoznikov in bank, s katerimi je imela tudi redne skupne sestanke. Ob tem se je SID pojavljala v domačih in tujih medijih ter v raznih publikacijah, posluževala pa se je tudi oglaševanja in ekonomske publicitete, izjav za tisk ob pomembnih dogodkih in sklicevala redne ali izredne tiskovne konference, kjer je javnost seznanjala s svojim poslovanjem in storitvami.

Zlasti v domačih medijih se je SID lani precej pogosto pojavljala. Skrbela pa je tudi za dvig splošne ravni znanja o zavarovanju in financiranju izvoza v Sloveniji, pri čemer je tesno sodelovala tudi z izobraževalnimi in znanstveno-raziskovalnimi institucijami.

SID je ob desetletnici ustanovitve slovenske izvozno-kreditne agencije pripravila zelo dobro obiskan »Dan slovenskega izvoza«, kjer so minister za evropske zadeve dr. Janez Potočnik in predsedniki uprav nekaterih največjih slovenskih izvoznih podjetij predstavili svoje poglede na slovensko izvozno gospodarstvo po uspešno končanih pogajanjih o širitvi Evropske unije.

Med drugim je SID leta 2002 ponovno izvedla tudi nagradni razpis za teme in študijske naloge s področja zavarovanja in financiranja izvoza, s čimer želi spodbuditi študente ekonomskih, pravnih in drugih fakultet, da strokovno proučujejo tudi to področje. Nagrajena so bila štiri diplomska oziroma magistrska dela.

### ***Sodelovanje z državnimi organi in drugimi domačimi institucijami***

SID je tudi v letu 2002 tesno sodelovala s številnimi državnimi organi ter drugimi institucijami doma in v tujini.

---

#### ***Sistem zavarovanja in financiranja izvoza***

---

Sodelovanje z državnimi organi je bilo za SID pomembno predvsem na področju izvajanja in uresničevanja že v letu 1997 sprejete strategije razvoja sistema zavarovanja in financiranja izvoza v Sloveniji.

- V tem okviru je SID tvorno sodelovala zlasti pri pripravi novele zakona o zavarovalništvu - ZZavar-A (Ur.l. RS, št. 13/00, 91/00 in 21/02), in to tudi v okviru Slovenskega zavarovalnega združenja (SZZ). S predlogi sprememb in dopolnitev pa je v okviru Združenja bank Slovenije (ZBS) sodelovala tudi pri pripravi tretje novele zakona o bančništvu - ZBan (Ur.l. RS, št. 7/99, 102/00 in 59/01).
- SID je v letu 2002 svoje poslovanje usklajevala s predpisi o zavarovalništvu ter se v skladu s svojo strategijo razvoja pripravljala na ustanovitev specializirane kreditne zavarovalnice, ki bo po koncu danega prehodnega obdobja (članstvo Slovenije v EU) ustanovljena na podlagi zakona o zavarovalništvu in bo svoje celotno poslovanje opravljala v skladu z določili tega zakona.
- Na podlagi zadnjih sprememb zakona o SID je družba že pred časom pripravila osnove programa privatizacije, s katero si bo večinska lastnica zagotovila sredstva za s tem zakonom predvideno povečanje varnostnih rezerv za zavarovanja pred nemarketabilnimi riziki, ki jih SID izvaja za račun države.
- S pristojnimi državnimi organi je SID delala tudi na pripravi novega zakona o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP), ki bo urejal poslovanje pooblaščne izvozno-kreditne agencije, ki ga bo ta opravljala v imenu države, sprejet pa naj bi bil v letu 2003.

---

#### ***Državni proračun***

---

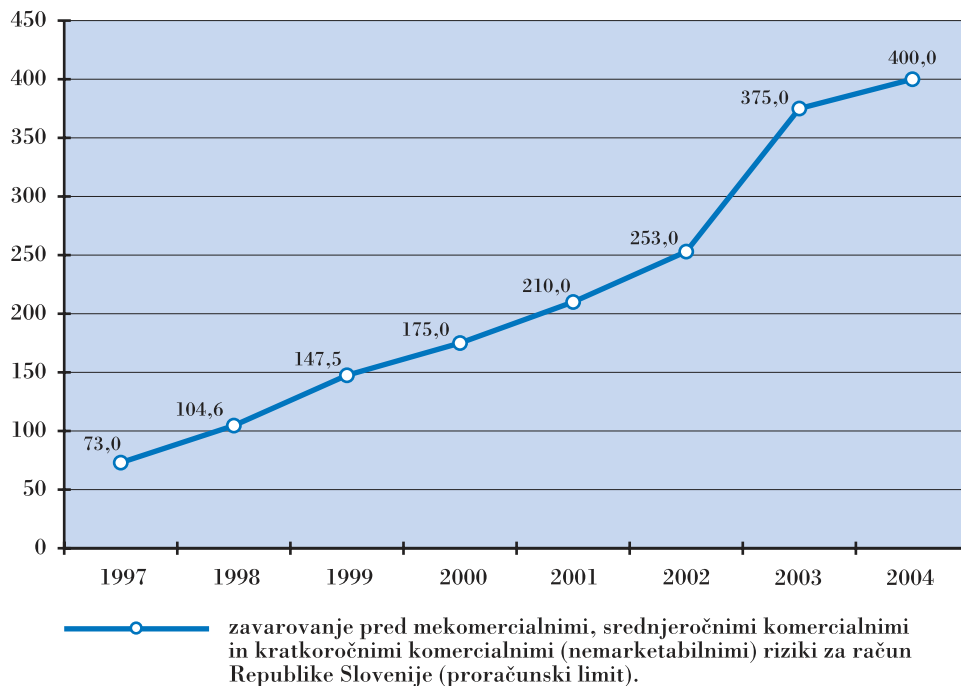
O poslovanju SID in njenih načrtih so večkrat razpravljali Vlada ter pristojni odbori Državnega zbora Republike Slovenije. SID pa se je še posebej intenzivno vključevala tudi v priprave na sprejemanje proračunov Republike Slovenije za leto 2003 oziroma 2004 in zakona o izvrševanju proračuna (Ur.l. RS, št. 118/02). Za leti 2003 in 2004 je tako v omenjenih proračunskih dokumentih:

- kot zgornji limit izpostavljenosti zavarovanja za račun države za leto 2003 oziroma 2004 določeno 375 oziroma 400 milijard SIT (po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan 31.12.2002 približno 1.629 oziroma 1.737 milijonov EUR) (oziroma limita 156 in 163 milijard SIT ali približno 677 oziroma 708 milijonov EUR za izvozne posle, zavarovane pred tečajnimi riziki);
- poroštvena kvota za garancije države za obveznosti SID iz naslova zadolževanja (glavnica kreditov) pa je bila za leti 2003 in 2004 sprejeta v višini 35 in 45 milijard SIT oziroma 152 in 195 milijonov EUR.

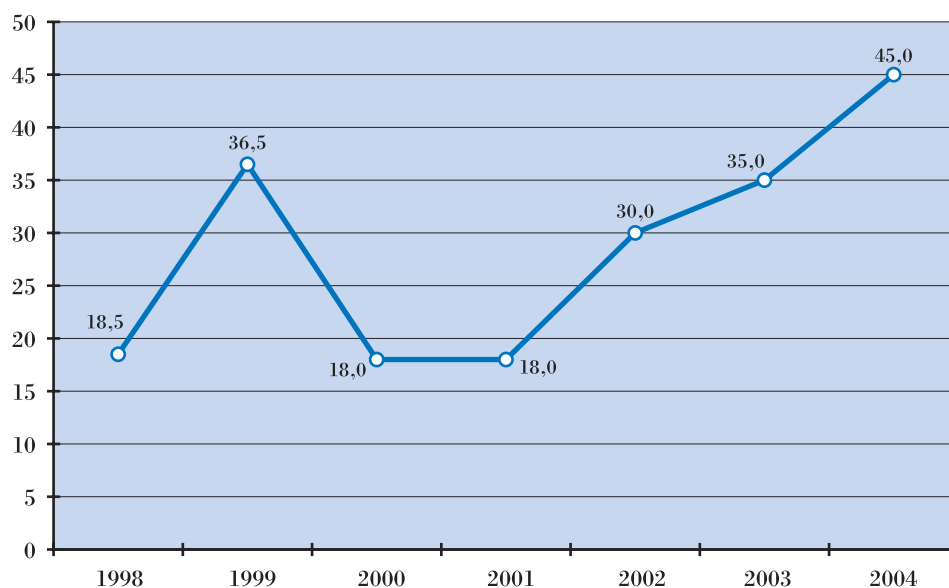
***SID je tudi lani tesno sodelovala z raznimi državnimi organi, zlasti z Ministrstvom za finance, pri izvajanju zakona o poroštvih Republike Slovenije za zadolževanje za potrebe financiranja izvoza***

*(Ur.l. RS, št. 20/98). Ta je SID omogočil najemanje ugodnih virov sredstev za financiranje izvoza ter jo že leta 1999 uspešno uvedel na mednarodne finančne trge. V tem okviru je SID tudi tvorno sodelovala pri pripravi ustreznih podzakonskih aktov glede postopkov zadolževanja ter izdajanja državnih garancij. Glede zadolževanja v tujini je SID sodelovala tudi z Banko Slovenije. Najemanje posojil in kasnejše izdaje dolžniških vrednostnih papirjev na mednarodnih finančnih trgih bo SID tudi v prihodnje omogočalo povečanje obsega financiranja slovenskega izvoza v tujih valutah pod ugodnimi pogoji.*

**Slika 16:** Limiti izpostavljenosti SID iz naslova zavarovanja za račun Republike Slovenije v mlrd SIT



**Slika 17:** Poroštvena kvota za državne garancije za zadolževanje SID v mlrd SIT



---

## **Nadzorni organi**

---

- SID o svojem poslovanju redno poroča Banki Slovenije (BS) ter z njo tudi tesno sodeluje na drugih področjih. Banka Slovenije je na primer že pred časom sprejela navodila, ki so garancijam in drugim zavarovalnim instrumentom SID pri razvrščanju aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank dali tretman prvovrstnih instrumentov zavarovanja, za katere bankam ni treba oblikovati posebnih rezervacij, ter jih s tem naredili za slovenske banke še bolj privlačen instrument zavarovanja, ki ga te tudi vse pogosteje zahtevajo za odobravanje kreditov in financiranje investicij v tujini. Banka Slovenije je že pred časom dopolnila tudi svoj sklep o dodatnih pogojih kreditiranja tujine, s čimer lahko SID sedaj tuji osebi odobri finančni kredit, spremenila pa je tudi sklep o uvedbi depozita za finančna posojila in depozite, najete pri tujih osebah, s katerim je bilo SID omogočeno najemanje posojil za kreditiranje tujih kupcev brez obveznosti vplačila tolarskega depozita. Prav tako je SID s sklepom o pogojih sklepanja kreditnih poslov v tujem denarju med rezidenti omogočeno refinanciranje bančnih izvoznih kreditov tudi v tujih valutah.
- Ob tem SID dobro sodeluje tudi z Agencijo za zavarovalni nadzor (AZN), ki ji poroča o zavarovalniškem poslovanju, ki ga opravlja za svoj lasten račun, z AZN pa sodeluje tudi pri pripravi podzakonskih predpisov, zlasti tistih, ki zadevajo kreditna zavarovanja.

---

## **Ministrstva in drugi vladni organi ter organizacije**

---

- Za poslovanje SID, ki kot slovenska izvozno-kreditna agencija določene posle zavarovanja izvaja za račun Republike Slovenije, je ključen mehanizem zagotavljanja likvidnosti za plačilo škod iz zavarovanja pred nekomercialnimi riziki, srednjeročnimi komercialnimi in drugimi nemarketabilnimi (*non-marketable*) riziki, ki jih SID zavaruje za račun države. Zato je treba posebej omeniti tudi pogodbi o varnostnih in posebnih varnostnih rezervah, sklenjeni med SID in Ministrstvom za gospodarstvo. S tema pogodbama je opredeljeno oblikovanje in status varnostnih rezerv za kritje škod iz naslova zavarovanj za državni račun.
- Poleg sodelovanja z različnimi gospodarskimi ministrstvi in vladnimi uradi ter Agencijo za gospodarsko promocijo in tuje investicije (TIPO) ter Pospeševalnim centrom za malo gospodarstvo (PCMG) je SID tesneje sodelovala še z Ministrstvom za zunanje zadeve in diplomatsko-konzularnimi predstavništvi, zlasti v bolj rizičnih državah in v tistih državah, kjer je izpostavljenost SID večja. V redno izmenjavo informacij o posameznih trgih so bile poleg pristojnih državnih organov vključene tudi druge institucije, SID pa je Ministrstvu za gospodarstvo ter drugim ministrstvom redno pošiljala informacije o svojem poslovanju in poslovni politiki, kakor tudi predloge za razvoj mednarodnega gospodarskega sodelovanja (na primer Pakt stabilnosti za JV Evropo, sodelovanje z OECD in udeležba Slovenije v Konsenzu OECD ter Skupini o izvoznih kreditih in kreditnih garancijah Komisije OECD za trgovino, obiski državnih delegacij idr.).

Tudi v lanskem letu je bilo intenzivno sodelovanje z Gospodarsko zbornico Slovenije, kjer je SID zlasti sodelovala pri njenih aktivnostih do izvoznikov ter jim redno predstavljala možnosti podpore SID pri nastopanju podjetij na tujih trgih. Ob tem je podpredsednica gospodarske zbornice tudi članica Komisije za pospeševanje izvoza, s čimer je zagotovljeno tudi neposredno zastopanje interesov gospodarstva pri izvajanju državne politike zavarovanja in financiranja izvoza prek SID in omenjene komisije.

- SID je članica Gospodarske zbornice Slovenije, Slovenskega zavarovalnega združenja (SZZ) in Združenja bank Slovenije (ZBS) ter se aktivno vključuje v njihove številne aktivnosti.

## **Mednarodno sodelovanje**

---

### **Bernska unija**

---

SID je bila po dveletnem statusu opazovalke na 57. redni letni skupščini v Amsterdamu, Nizozemska (18.10.2000) sprejeta v Mednarodno zvezo zavarovalcev kreditov in investicij (Bernska unija).

Bernska unija, ki ima danes 51 članic (izvozno-kreditne agencije, mednarodne finančne institucije in nekatere druge zavarovalnice) iz 42 držav, si prizadeva za uveljavitev načel zdravega zavarovalniškega poslovanja in discipline pri dogovorjenih pravilih zavarovanja izvoznih kreditov ter investicij. S tem ciljem IKA v okviru Bernske unije med drugim redno izmenjujejo informacije o svojem poslovanju in politiki zavarovanja, posameznih trgih, svojih izkušnjah pri poslovanju z dolžniki oziroma garantii, zavarovalno-tehničnih vprašanjih in med seboj sodelujejo tudi na drugih področjih.

---

### **Praški klub**

---

Ob članstvu v Bernski uniji pa SID še naprej sodeluje tudi na zasedanjih Praškega kluba (rednih sestankih Generalnega sekretarja Bernske unije z novonastalimi IKA (24 članic in tri opazovalke, s katerimi SID precej sodeluje tudi na bilateralni ravni).

SID je od 4. do 6. 11. 2002 v Ljubljani gostila redno jesensko zasedanje Praškega kluba.

Med temi agencijami, z nekaterimi od njih ima SID tudi sklenjene sporazume o sodelovanju (glej tabelo v nadaljevanju), je SID lani nadaljevala s sodelovanjem z bosansko IGA. Tej agenciji je v okviru bilateralnega programa tehnične pomoči, ki ga sofinancira ministrstvo za gospodarstvo iz sredstev za Pakt stabilnosti v JV Evropi, pomagala pri izvajanju zavarovanja pred komercialnimi riziki kratkoročnih izvoznih kreditov. Podoben projekt je konec leta 2002 SID odprla tudi za srbsko in črnogorsko IKA - SMECA, ki vsebuje tehnično pomoč pri uvedbi zavarovanja izvoznih kreditov, vključno z informacijskim sistemom (IS SID) za to zavarovanje. Ob tem pa je bilo tudi lani posebej tesno sodelovanje z Makedonsko banko za podporo razvoju (MBPR), zlasti na področju pozavarovanja kratkoročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi riziki, SID pa je lani med drugim vnovič organizirala tudi trening za zavarovalce Hrvaške banke za obnovo in razvoj.

---

### **Sodelovanje in sporazumi z IKA in MFI**

---

Poleg obligatnega kvotnega (proporcionalnega) pozavarovanja (*Quota Share Treaty*) svojega portfelja kratkoročnih komercialnih (marketabilnih) rizikov, ki jih SID zavaruje za lasten račun in jih ima pozavarovane na zasebnem trgu pri velikih in prvovrstnih pozavarovalcih, ima SID z drugimi IKA ter MFI sklenjene tudi številne druge sporazume. Okvirni sporazumi o sodelovanju, sporazumi o skupnem in vzporednem zavarovanju, fakultativnem pozavarovanju, *frontingu* garancij ter o sofinanciranju projektov lahko slovenskemu gospodarstvu zagotovijo možnosti za uspešen nastop s tujimi podjetji na tretjih trgih, saj se tako SID s svojimi instrumenti lahko učinkovito poveže z drugimi finančnimi institucijami, ki tem podjetjem tudi zagotavljajo vire za financiranje različnih projektov in jim nudijo za te posle tudi kritje pred komercialnimi in političnimi riziki.

Z drugimi IKA, zlasti s članicami Bernske unije, je imela SID tudi v letu 2002 pogoste bilateralne stike, izmenjevala je informacije, z njimi pa je tudi poslovno sodelovala. Sodelovanje je bilo najbolj intenzivno z nemško agencijo Euler & Hermes, s katero ima SID sklenjene sozavarovalni in pozavarovalni sporazum ter dogovor o *frontingu* garancij, podobne sporazume o zavarovanju in financiranju ter drugem sodelovanju pa ima SID tudi z avstrijsko ÖKB (lani je bil v Portorožu že drugič organiziran skupni seminar strokovnjakov

iz ÖKB in SID o zavarovanju srednjeročnih izvoznih kreditov, investicij in strukturiranih transakcij), belgijsko OND, britanskim ECGD, nizozemsko Gerling NCM, italijansko SACE, US-EXIM, švedsko EKN idr. Lani pa je na primer SID sklenila sporazum o fakultativnem pozavarovanju s hrvaško agencijo HBOR, memorandum o razumevanju z nemško PwC ter sporazum o sodelovanju z rusko Vneshtorgbank. Omenjeni sporazumi omogočajo sodelovanje med zavarovatelji oziroma izvozno-kreditnimi agencijami (*one-stop shop arrangements*), pospešujejo izmenjavo informacij ter tudi odpirajo možnosti za učinkovit skupen nastop slovenskih in tujih podjetij ter bank na tretjih trgih, ki se lahko tudi financirajo iz večih virov in ki jih s svojimi instrumenti lahko tako skupaj podpirajo IKA in druge finančne institucije iz različnih držav. Na podlagi teh sporazumov je tudi že prišlo do nekaterih skupnih projektov in poslovnega sodelovanja.

---

### **Sodelovanje IKA pri zavarovanju investicij v tujini**

---

Slovenska podjetja vse intenzivneje internacionalizirajo svoje poslovanje in na tuje trge prodirajo tudi kot investitorji, zadnje čase predvsem na trge JV, V in S Evrope. Ti trgi ob pešanju konjunktura na nekaterih tradicionalnih zahodnih trgih, po prenehanju oboroženih spopadov, obnovi in tranziciji v tržna gospodarstva, postajajo za slovenska podjetja zopet pomembna, slovenski investitorji pa tem gospodarstvom s svežim kapitalom, opremo ter znanjem pomagajo pri njihovi modernizaciji in k bolj uravnoteženim plačilnim bilancam.

Čeprav slovenska podjetja dobro poznajo razmere na teh trgih, nekatera še vedno podcenjujejo politične rizike v teh mladih demokracijah, ki so povezani tudi s procesi privatizacije. Zavarovalne police SID pa vseeno postajajo vse bolj cenjen instrument zaščite NTI pred političnimi riziki, na katere sami investitorji v državah gostiteljicah investicij ne morejo vplivati, saj zagotavljajo kvalitetno kritje pomembnemu delu premoženja podjetij in ki jih za dana posojila zahtevajo tudi banke - posojilodajalke.

Poleg vloge bilateralnih sporazumov o zaščiti investicij pri zagotavljanju pravne varnosti investitorjem je pri spodbujanju neposrednih investicij v tujini pomembna tudi vloga IKA, ki zavarujejo investicije podjetij v tujini in so do držav gostiteljic v bolj enakovrednem položaju kot sam investitor - zasebnopravno podjetje. Sodelovanje zavarovatelja zmanjša rizike investicij, preprečuje nastanek škod in lahko v nekaterih primerih olajša reševanje investicijskih sporov med investitorjem in vlado države gostiteljice. Dejstvo, da so izhodne investicije slovenskega gospodarstva usmerjene zlasti na nekatere trge bolj rizičnih držav, predstavlja za zavarovatelja - SID, poleg siceršnje rizičnosti tudi še dodaten rizik koncentracije portfelja. Ker zavarovalne zmogljivosti za prevzem teh rizikov niso neomejene, za zavarovanje določeni limiti pa včasih morda ne zadoščajo za povpraševanje izvoznikov in investitorjev po zavarovalnih kritjih, je dostikrat koristno sklepanje sozavarovalnih in pozavarovalnih aranžmajev, ki pridejo v poštev tudi pri skupnih vlaganjih v tretjih državah.

S sodelovanjem IKA, mednarodnih finančnih institucij in zasebnih zavarovateljev se tako investitorjem omogoči kvalitetno zavarovalno kritje, nacionalne IKA pa si lahko prihranijo zavarovalne zmogljivosti in s tem omogočijo podporo večim poslom. Riziki investicij, pri katerih sodeluje več zavarovateljev, so lahko zaradi tega manjši (nekateri politični riziki ob sodelovanju zavarovateljev iz večih držav niso več samo dvostranski, pač pa postanejo večstranski), z delitvijo rizikov med zavarovatelji se zmanjša izpostavljenost posameznega zavarovatelja in rizik koncentracije, ocene rizikov posameznih investicij so lahko ob sodelovanju večih zavarovalnih institucij bolj poglobljene, povečajo pa se tudi možnosti za uspešno reševanje morebitnih investicijskih sporov in povrnitev plačanih zneskov škod, omejene zavarovalne zmogljivosti IKA in držav pa se s tem lahko sprostijo za nove posle zavarovanja izvoznih kreditov in investicij.

Omenjeno so glavni razlogi, da SID pri zavarovanju investicij slovenskih podjetij v tujini sodeluje s temi institucijami, ki so tudi članice Bernske unije, z njimi pa ima SID sklenjene tudi razne okvirne sporazume o sodelovanju, skupnem in vzporednem zavarovanju ter pozavarovanju, vključno s sporazumi na področju

reševanja škod. Tako je SID ob skupnih vlaganjih podjetij iz dveh držav na tretjih trgih z avstrijsko ÖKB in nemško PwC že vzporedno zavarovala investicije v projektna podjetja na Hrvaškem in Slovaškem oziroma v Makedoniji. V sodelovanju z ÖKB je SID tako pred političnimi riziki zavarovala investiciji Terma, Škofja Loka v znesku 1,2 oziroma 10,2 milijona EUR, v sodelovanju s PwC pa investicijo Nove Ljubljanske banke v Tutunsko banko.

Precej intenzivno pa SID že dalj časa sodeluje tudi z afiliacijo Svetovne banke - Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), kjer je za SID in slovenske investitorje sodelovanje z MIGA še posebej pomembno zaradi njenega statusa mednarodne finančne institucije. Na podlagi medsebojnega okvirnega sporazuma o sodelovanju (memorandum o razumevanju) in sklenjenih okvirnih sporazumov o fakultativnem pozavarovanju je MIGA pozavarovala dve s strani SID zavarovani investiciji v Bosni in Hercegovini. V prvem primeru je šlo za zavarovanje investicije slovenske banke v Sarajevu, ki je pomembna za bančno spremljavo poslov med slovenskimi in bosanskimi podjetji ter tudi za razvoj finančnega sistema v BiH. V drugem primeru pa je šlo za pozavarovanje investicije v delniški kapital ter delničarsko posojilo pri investiciji Poslovnega sistema Mercator v trgovski center v Sarajevu. Ta investicija bo med drugim pomembna tudi za boljšo preskrbo prebivalstva v Bosni in Hercegovini, večjo konkurenco na trgu in nižje cene - računa se, da bo nov tržni center v Sarajevu privabil kupce tudi s »sivega« trga, po ocenah pa naj bi bilo 40 odstotkov prodanega blaga lokalnega izvora.

**Tabela 18:** Seznam sporazumov, sklenjenih med SID in tujimi izvozno-kreditnimi agencijami ter drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami

<b>Država</b>	<b>IKA / MFI</b>	<b>Vrsta sporazuma</b>	<b>Podpisan</b>
	<i>EBRD</i>	<i>okvirni sporazum o sodelovanju</i>	<i>8.5.1996</i>
<i>Belgija</i>	<i>ONDD</i>	<i>sporazum o skupnem zavarovanju</i> <i>sporazum o vzporednem zavarovanju</i>	<i>Ljubljana, 20.12.1996</i> <i>Ljubljana, 20.12.1996</i>
<i>Združeno kraljestvo</i>	<i>ECGD</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>London, 26.2.1998</i>
<i>Avstrija</i>	<i>ÖKB</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i> <i>sporazum o skupnem zavarovanju</i> <i>okvirni pozavarovalni sporazum</i>	<i>Dunaj, 10.6.1998</i> <i>Dunaj, 10.6.1998</i> <i>1997</i>
<i>Rusija</i>	<i>Ros-EXIM</i> <i>EXIMGARANT</i> <i>Ingosstrakh</i> <i>Vneshtorgbank</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i> <i>memorandum o razumevanju</i> <i>sporazum o sodelovanju</i> <i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Ljubljana, 8.7.1998</i> <i>Ljubljana, 23.7.1998</i> <i>Ljubljana, 11.12.2001</i> <i>12.9.2002</i>
<i>ZRN</i>	<i>Euler &amp; Hermes</i>  <i>PwC</i>	<i>sporazum o skupnem zavarovanju</i> <i>dogovor o frontingu garancij</i> <i>memorandum o razumevanju</i>	<i>Hamburg, 10.9.1998</i>  <i>Hamburg, 16. 9. 2002</i> <i>Ljubljana, 20. 9. 2002</i>
<i>BiH</i>	<i>IBF</i> <i>IGA</i>	<i>dogovor o medsebojnem sodelovanju</i> <i>memorandum o sodelovanju</i>	<i>Ljubljana, 26.1.1999</i> <i>Ljubljana/Sarajevo,</i> <i>16.6.2000</i>
<i>Švedska</i>	<i>EKN</i>	<i>sporazum o skupnem zavarovanju</i>	<i>Ljubljana/Stockholm,</i> <i>23.4.1999</i>
<i>ZDA</i>	<i>US-EXIM</i>	<i>memorandum o razumevanju</i>	<i>Ljubljana, 21.6.1999</i>
<i>Nizozemska</i>	<i>Gerling NCM</i>	<i>sporazum o pozavarovanju</i>	<i>Ljubljana, 22.6.1999</i>
<i>Makedonija</i>	<i>MBPR</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i> <i>sporazum na področju</i> <i>zavarovanja kratkoročnih</i> <i>komercialnih rizikov</i>	<i>Skopje, 20.7.1999</i> <i>Skopje, 1.2.2001</i>
<i>Republika Koreja</i>	<i>KEIC</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Istanbul, 13.10.1999</i>



<i>Bolgarija</i>	<i>BAEZ</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Ljubljana, 28.10.1999</i>
<i>Izrael</i>	<i>IFTRIC</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Tel Aviv, 7.3.2000</i>
<i>Turčija</i>	<i>Turk-EXIM</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Amsterdam, 20.10.2000</i>
<i>Italija</i>	<i>SACE</i>	<i>sporazum o pozavarovanju</i>	<i>Madrid, 28.3.2001</i>
<i>Ukrajina</i>	<i>LEMMA</i>	<i>sporazum o pozavarovanju</i>	<i>Ljubljana, 8.6.2001</i>
<i>Romunija</i>	<i>R-EXIM</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Ljubljana, 6.9.2001</i>
<i>Egipt</i>	<i>ECGE</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Ljubljana, 2.10.2001</i>
<i>Slovaška</i>	<i>EXIMBANKA-SR</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Ljubljana, 11.10.2001</i>
<i>Hrvaška</i>	<i>HBOR</i>	<i>sporazum o sodelovanju</i>	<i>Cavtat, 30.10.2001</i>
		<i>sporazum o pozavarovanju</i>	<i>22. 7. 2002</i>
		<i>MIGA</i>	<i>memorandum o razumevanju</i>
		<i>fakultativni pozavarovalni sporazum*</i>	<i>(v pripravi)</i>
<i>Indija</i>	<i>ECGC</i>	<i>sporazum o sodelovanju*</i>	<i>(v pripravi)</i>

---

## **PASA**

Na 15. redni letni generalni skupščini, ki je bila od 24. do 27.5.1998 v Vancouvru (Kanada), je SID postala tudi opazovalka v Pan American Surety Association (PASA) in je že navezala nekatere stike s finančnimi institucijami, ki so članice te mednarodne nevladne organizacije ter z njimi izmenjuje informacije o izdajanju garancij ter se dogovarja o frontingu garancij.

SID je sodelovala tudi z drugimi mednarodnimi vladnimi organizacijami (na primer EU (Evropska komisija), OECD ter UNCTAD) in mednarodnimi finančnimi institucijami. Skupaj s Svetovno banko je SID 15.11.2002 v Ljubljani ob sodelovanju Ministrstva za finance, Ministrstva za gospodarstvo in Gospodarsko zbornico Slovenije za slovenske izvoznike organizirala seminar o možnostih pridobivanja informacij in poslov, ki jih financira oziroma sofinancira ta mednarodna finančna institucija.

---

## **MIGA**

Na področju zavarovanja investicij je SID tudi v letu 2002 sodelovala z afilijacijo Svetovne banke, ki je tudi članica Bernske unije, Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). Z MIGA ima SID sklenjen okvirni memorandum o sodelovanju, v pripravi pa je tudi sklenitev fakultativnega pozavarovalnega sporazuma. Pri tem SID ob izmenjavi izkušenj o zavarovanju investicij in podnebnju naložb z MIGA s to mednarodno finančno institucijo že nekaj časa sodeluje tudi pri pozavarovanju investicij slovenskih podjetij. Leta 2002 je na primer SID pri MIGA pozavarovala tri investicije slovenskih podjetij v JV Evropi v skupni vrednosti 19,4 milijona EUR.

Predstavniki SID so aktivno sodelovali tudi na večjih mednarodnih konferencah, seminarjih in delavnicah, zlasti o mednarodni trgovini in financiranju ter zavarovanju izvoznih kreditov in investicij.

## **Informacijski sistem SID**

---

### **Razvit integralen IS SID**

---

Razvit informacijski sistem in kvalitetne interne baze podatkov (teh je danes 92) ter vzpostavljene povezave z drugimi institucijami predstavljajo nujno orodje za učinkovito poslovanje finančne institucije, njeno upravljanje, nadzor nad njenim celotnim poslovanjem in načrtovanje. Celoten razvoj informacijskega sistema temelji na postopnem uvajanju v delo ter bo vplival na izboljšanje notranjega in zunanjega komuniciranja.

SID je za učinkovito podporo svojemu poslovanju, ki med drugim zajema tako zavarovanje kot financiranje izvoza, pri čemer je zavarovalniško poslovanje ločeno za državni in lastni račun družbe, leta 1996 začela s programskim orodjem LOTUS NOTES sistematično graditi lasten in integralen informacijski sistem (IS SID). Ta je danes kvalitetna podlaga za vse poslovne dejavnosti in storitve družbe; vsi procesi so računalniško podprti in v veliki meri tudi že avtomatizirani, saj se dokumenti od na primer zahtevka stranke, njegove obdelave in odobritve, do ustreznih pogodb in računov izdelujejo avtomatizirano, istočasno pa so osnova za analitično obdelavo podatkov in upravljalni informacijski sistem (MIS). Tako so v SID ustrezno informacijsko podprta vsa področja poslovanja družbe (leta 2002 je SID začela dodatno k svojim obstoječim dejavnostim graditi tudi IS za novo dejavnost - storitve faktoringa), ki so medsebojno povezana v informacijsko celoto. Z IS v SID ne obvladujemo samo upravljanja z vhodnimi in izhodnimi dokumenti ter poslovne procese, pač pa ustvarjamo tudi baze znanj. Poenotene in standardizirane so tudi zbirne analitične tabele o poslovanju SID, izdelane so zbirne analitične oblike za poslovne partnerje družbe, povezano pa je tudi računalniško omrežje v družbi in telefonija CTI, kar zaposlenim omogoča seznanitev s partnerjem, s katerim komunicirajo, in istočasen prikaz vseh zbirnih podatkov o tem partnerju na zaslonu računalnika.

---

### **Transfer IT in tehnična pomoč IKA**

---

Vse baze v LOTUS NOTES so po novih standardih združene v posamezne module, kar omogoča lažji nadzor nad razvojem in spremembami posameznih aplikacij ter postopno oddajo posameznih modulov v vzdrževanje zunanji računalniški firmi. Modularen pristop k reorganizaciji baz je omogočil tudi njihovo instaliranje na drugih lokacijah, kar je SID že leta 2001 uporabila pri projektu tehnične pomoči Makedonski banki za podporo razvoju (MBPR), ki ga je v okviru bilateralnega programa tehnične pomoči sofinanciralo Ministrstvo za gospodarstvo s sredstvi za Pakt stabilnosti v JV Evropi, s čimer je podprlo tudi začeto poslovno sodelovanje med obema agencijama.

[Program tehnične pomoči SID je bil leta 2002 razširjen tudi v Bosno in Hercegovino ter v Srbijo in Črno goro, kjer sta bili prejemnici te tehnične pomoči lokalni agenciji IGA in SMECA.](#)

Glavne smernice razvoja informacijskega sistema so v lanskem letu potekale na področju uvajanja enotnih standardov pri razvoju aplikacij, elektronskega povezovanja s poslovnimi partnerji, na področju še večje osamosvojitve sistema in vgrajevanju varnostnih (standard BS7799) in kontrolnih mehanizmov v celotno poslovanje družbe ter na graditvi sistema, ki omogoča vzdrževanje IS tudi s strani zunanje računalniške organizacije.

Pri razvoju IS SID se je tako lani nadaljevalo s standardizacijo postopkov, dopolnjevala se je dokumentacija in izboljševali postopki varovanja sistema, dopolnjevale pa so se tudi kumulativne analitične oblike in zbiranje podatkov za podporo odločanju in upravljanju.

---

**Elektronsko poslovanje (SID-NET)**

---

Elektronsko poslovanje, ki v sodobni trgovini dobiva vse večje razsežnosti, se vse bolj uveljavlja tudi pri poslovanju SID z njenimi strankami. Stranke pri komunikaciji s SID vse bolj uporabljajo tudi elektronske poti; tako je konec leta 2002 med drugim 45 podjetij že prijavljalo svoje terjatve v zavarovanje SID. Ker je elektronsko poslovanje za sodobne finančne institucije imperativ, je bil kot odgovor na izzive poslovanja lani v družbi zgrajen SID-NET. Elektronsko poslovanje s strankami v realnem času in prostoru je bilo lani testirano tudi s 14 poslovnimi partnerji, notranji IS je bil zato reorganiziran in integriran s SID-NET tako, da je SID-NET sedaj pripravljen na intenzivno uvajanje v poslovanje družbe. S tem bo strankam močno olajšano poslovanje s SID po elektronski poti. Prek portala na internetni domači strani SID (<http://www.sid.si>) bo strankam tako na voljo lažji dostop do njenih storitev in vse informacije o produktih SID, pogojih zavarovanja ter financiranja njihovih poslov, vključno z bonitetnimi informacijami (»@rating« - SID-BON), administracijo in spremljavo poslovanja strank z družbo.

## Kadri

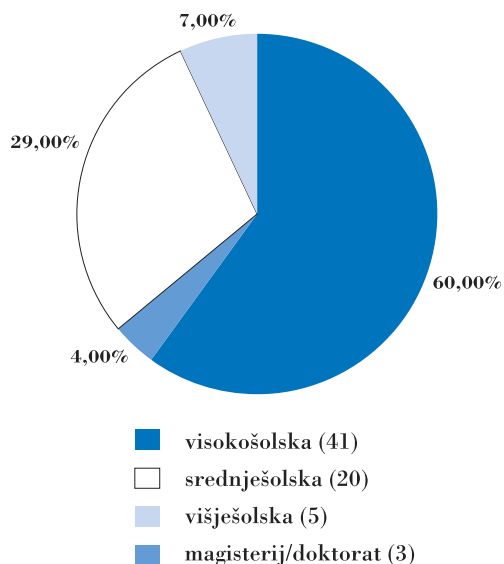
### Zaposlovanje - struktura in trendi

Zaposlovanje se je tudi v letu 2002 v SID izvajalo v skladu s sprejeto poslovno politiko in načrtom zaposlovanja. Nove sodelavce smo pridobivali na različne načine, najpogostejše pa so bile objave na vidnih mestih in oglasi v javnih medijih, metoda neformalnega pridobivanja, neposredno javljanje kandidatov, stiki s šolami/fakultetami.

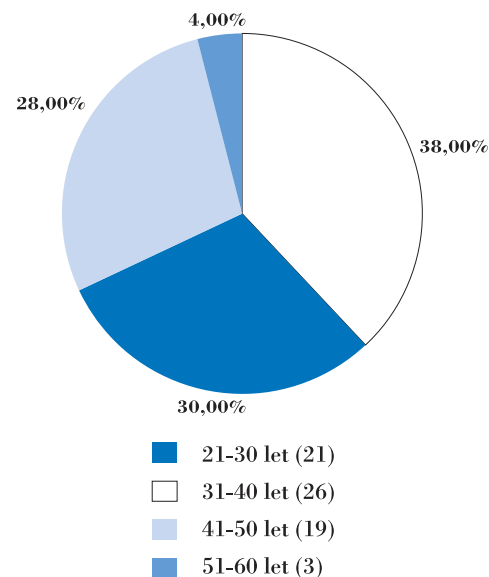
Število zaposlenih v SID se je v letu 2002 povečalo s 56 na 69 (49 žensk in 20 moških), povprečno število zaposlenih pa je bilo v tem letu 62.

Po en nov delavec je bil za nedoločen čas zaposlen na oddelku zavarovanja kreditov, v pravni službi in službi za likvidacijo škod, na področju financiranja, v zakladništvu, na področju raziskav, analiz in strategije ter v službi za informatiko. V letu 2002 je bilo zaposlenih tudi deset pripravnikov za določen čas (devet s VII. stopnjo in eden s V. stopnjo izobrazbe); delovno razmerje je prenehalo dvema delavcema, ki sta bila zaposlena za določen čas, in eni delavki, ki se je upokojila.

**Slika 18:** SID - struktura zaposlenih (izobrazba) - 31.12.2002



**Slika 19:** SID - struktura zaposlenih (starost) - 31.12.2002



### Kadrovska politika

Hitra rast obsega poslovanja in razvoj obstoječih ter uvajanje novih storitev SID so bili podprti s kadrovske politiko, ki je temeljila predvsem na:

- pridobivanju novih sodelavcev s specifičnimi strokovnimi znanji in izkušnjami,
- sistemu spremljanja in ugotavljanja delovne uspešnosti ter določanju ciljev in nalog s pomočjo letnih razvojnih razgovorov in polletnih ocenjevalnih razgovorov z vsemi zaposlenimi,
- razvoju politike nagrajevanja, tako v obliki denarnih kot nedenarnih nagrad, ter
- spodbujanju aktivnega sodelovanja vseh zaposlenih pri izboljševanju poslovanja družbe.

Posebna pozornost je bila tudi v letu 2002 namenjena projektnemu načinu dela, ki so ga posamezne projektne skupine izvajale na področju razvoja elektronskega poslovanja (SID-NET), bonitetnega informacijskega sistema (SID-BON), zavarovanja bančnih garancij, faktoringa, upravljanja s tveganji, pozavarovalnega aranžmaja in tehnične pomoči drugim izvozno-kreditnim agencijam.

Tudi v letu 2002 so zaposleni imeli možnost posredovanja predlogov in idej z namenom izboljšanja delovnih procesov in storitev SID, večje učinkovitosti pri delu in zniževanja stroškov.

---

### **Izobraževanje**

---

Glede na potrebna znanja s področja financiranja in zavarovanja gospodarskih poslov je SID, tako kot tudi vsa leta prej, omogočala pridobivanje in prenos znanj, ki so potrebna zlasti na posameznih strokovnih področjih (zavarovanje, financiranje, zakladništvo, pravne zadeve, informatika, računovodstvo in notranja revizija) in to v različnih oblikah internega izobraževanja ter udeležbe na predavanjih, delavnicah, seminarjih, podiplomskem študiju in podobnem v tujini in doma.

Hkrati so se zaposleni udeleževali tudi raznih oblik izobraževanja, kjer so pridobivali potrebna splošna (tuji jeziki, računalništvo, načrtovanje ciljev, upravljanje s časom ipd.) in specifična znanja (tehnike prodaje in pogajanj, delo s ključnimi kupci idr.).

V letu 2002 se je različnih oblik izobraževanja udeležilo 44 zaposlenih. Povprečno število dni izobraževanja v preteklem letu na zaposlenega v SID je bilo 3,25 dni, pri čemer je bil povprečen vložek družbe na zaposlenega 160.000 SIT (v znesek niso vključeni potni stroški).

---

### **Stroški dela**

---

SID, ki sicer izvaja tako bančne kot zavarovalniške posle, pri izplačevanju plač zaposlenim upošteva veljavno splošno kolektivno pogodbo za gospodarske dejavnosti in kolektivno pogodbo dejavnosti bank in hranilnic v RS. Povprečna plača na zaposlenega je tako v preteklem letu znašala 512.167 SIT. Delež stroškov dela glede na stroške iz poslovanja je 24,4 odstotka.

SID je za svoje zaposlene v letu 2002 pristopila k pokojninskemu načrtu kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in aktivno sodeluje pri plačevanju premij za dodatno prostovoljno zdravstveno zavarovanje zaposlenih.

---

### **Odsotnost z dela**

---

V skladu z internim pravilnikom o delovnem času velja v SID drseči delovni čas, ki omogoča fleksibilno izkoriščanje delovnega časa glede na potrebe in zahteve delovnega procesa.

V letu 2002 je bilo opravljenih skupaj 123.624 delovnih ur, od tega so zaposleni izkoristili 11.552 ur rednega letnega dopusta, 256 ur izrednega dopusta in 264 ur študijskega dopusta.

Bolniška odsotnost je v SID v letu 2002 znašala 4.936 ur, kar predstavlja v povprečju 3,99 odstotka. Precej visoka je bila tudi porodniška odsotnost, ki je znašala 3.880 ur oz. 3,14 odstotka in je pogojena z relativno visokim odstotkom (skoraj 70 odstotkov) zaposlenih žensk v SID.

---

### **Notranje komuniciranje**

---

V družbi so uveljavljene različne oblike obveščanja in komunikacije z zaposlenimi prek interne elektronske pošte, elektronskega internega časopisa in dostopa do obsežnega števila baz podatkov (na primer

zabeležke poslovnih dogodkov, zapisniki in sklepi organov družbe, pravilnikov in aktov, strokovna knjižnica, opisi postopkov dela, predlogi in ideje ipd).

---

### **Sindikat**

---

Večina zaposlenih SID je včlanjena v Sindikalno organizacijo SID, ki je vključena v Sindikat delavcev bank in hranilnic Slovenije. SID glede pravic in obveznosti zaposlenih v celoti spoštuje določbe Kolektivne pogodbe bank in hranilnic v Republiki Sloveniji, z letno dotacijo pa omogoča tudi izvajanje aktivnosti sindikata (na primer športno-rekreativne, kulturne in razne druge prireditve).

---

### **Delovno okolje**

---

SID posebno skrb namenja zagotavljanju ustreznih delovnih pogojev. Skladno z zakonom o varnosti in zdravju pri delu ter izjavo o varnosti z oceno tveganja je SID svoje zaposlene tudi v letu 2002 usposabljala za varno in zdravo delo ter varstvo pred požari, jim omogočala predhodne in obdobjne zdravniške preglede ter izvajala vse potrebne ukrepe za zagotavljanje optimalnih delovnih pogojev.

## **Notranja revizija in kontroling**

Notranja revizija je v SID organizirana kot samostojno strokovno področje, podrejeno neposredno upravi in odgovorno tudi nadzornemu svetu družbe. Njeno organizacijo in aktivnosti opredeljujeta zakon o bančništvu - ZBan (Ur.l. RS, št. 7/99, 102/00 in 59/01) in zakon o zavarovalništvu - ZZavar (Ur.l. RS, št. 13/00, 91/00 in 21/02), ki predpisujeta:

- strokovno usposobljenost delavcev notranje revizije,
- naloge in letni program dela ter
- poročanje notranje revizije upravi, nadzornemu svetu in skupščini delničarjev.

Notranja revizija v SID tako izvaja celovit in stalen nadzor nad poslovanjem družbe, upoštevajoč vse posebnosti poslovanja družbe ter veljavne predpise tako na področju bančnega kot tudi zavarovalniškega poslovanja.

Tako notranja revizija v SID med drugim preverja, ali družba:

- opravlja finančne storitve pravilno in v skladu z zakoni in predpisi ter notranjimi pravili, ki urejajo poslovanje družbe, in
- vodi poslovne knjige, sestavlja knjigovodske listine, vrednoti knjigovodske postavke in sestavlja računovodska in druga poročila v skladu z zakonom o bančništvu (oziroma zavarovalništvu) in na njegovi podlagi izdanimi predpisi ter notranjimi pravili, ki urejajo poslovanje družbe.

Notranje revidiranje poslovanja družbe se opravlja na osnovi sprejetega letnega načrta v skladu s strokovnimi načeli in standardi notranjega revidiranja, kodeksom poklicne etike ter pravili delovanja, ki jih v soglasju z nadzornim svetom sprejme uprava družbe. Pri tem je dan še poseben poudarek nadzoru upravljanja z riziki (kreditni, nekreditni ter operativni riziki). V okviru svojih aktivnosti področje notranje revizije sodeluje z Banko Slovenije in Agencijo za zavarovalni nadzor, pa tudi z revizijskimi sekcijami bančnega in zavarovalniškega združenja ter drugimi.

## **Revizorjevo poročilo**

### **LASTNIKOM SLOVENSKE IZVOZNE DRUŽBE, D.D., LJUBLJANA**

1.

Ob zaključku naše revizije smo izdali sledeče mnenje. To mnenje je, skupaj z računovodskimi izkazi in razkritji v prilogi, na razpolago na sedežu družbe. Samo ti celotni računovodski izkazi so pošteni predstavitev stanja in izidov družbe in edini, ki omogočajo razumevanje njenega poslovanja.

2.

»Revidirali smo priloženo bilanco stanja družbe Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana na dan 31. decembra 2002 ter z njo povezane izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala in prilogo k računovodskim izkazom za tedaj končano leto. Pregledali smo tudi poslovno poročilo uprave. Za te računovodske izkaze in poslovno poročilo je odgovorna uprava družbe. Naša naloga je, na podlagi revizije, izraziti mnenje o teh računovodskih izkazih.


Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev primerne zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo bistveno napačnih navedb. Revizija vključuje preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih. Revizija vključuje tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel in pomembnih ocen posloводства ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija primerna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju so računovodski izkazi s prilogo iz prvega odstavka v vseh bistvenih pogledih pošteni predstavitev finančnega stanja družbe na dan 31. decembra 2002, poslovnega izida in finančnega izida njenega poslovanja ter gibanja kapitala v tedaj končanem letu v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi.

Poslovno poročilo je skladno z revidiranimi računovodskimi izkazi.«

Ljubljana, 14. april 2003

3. Izvleček iz računovodskih izkazov in razkritij, ki je prikazan na straneh od 80 do 83 tega poročila, je odgovornost uprave. Potrjujemo, da je ta izvleček v skladu z revidiranimi računovodskimi izkazi.

PricewaterhouseCoopers d.o.o.  
**PRICEWATERHOUSECOOPERS**  d.o.o.

<sup>1</sup>  
Plevnik Jože  
Pooblaščen revizor

*Jože Plevnik*

Marko Rus  
Direktor

*Marko Rus*

Ljubljana, 28. maj 2003



## 1. Bilanca stanja na dan 31.12.2002

	v tisoč SIT	
	<b>31.12.2002</b>	<b>31.12.2001</b>
Denar v blagajni in stanje na računih pri centralni banki	31	3.600
Kreditni bankam	71.218.888	52.089.308
Kreditni strankam, ki niso banke	10.482.693	1.398.035
Dolžniški vrednostni papirji, ki niso namenjeni trgovanju	3.909.752	0
Vrednostni papirji, namenjeni trgovanju	0	766.766
Dolgoročne naložbe v kapital strank v skupini	496.465	0
Neopredmetena dolgoročna sredstva	7.711	0
Opredmetena osnovna sredstva	705.243	646.862
Lastni deleži	0	0
Druga sredstva	799.300	571.925
Usredstvene (aktivne) časovne razmejitve	749.399	281.297
<b>SKUPAJ SREDSTVA</b>	<b>88.369.482</b>	<b>55.757.793</b>
Dolgovi do bank	38.661.304	14.746.331
Dolgovi do strank, ki niso banke	2.143.763	915.896
Dolgoročne obveznosti za prejeta sredstva varnostne rezerve	18.149.706	16.040.975
Dolžniški vrednostni papirji	3.768.806	980.160
Drugi dolgovi	697.616	323.716
Udolgovane (pasivne) časovne razmejitve	124.890	177.678
Dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške	2.619.735	2.004.286
Zavarovalnotehnične rezervacije	3.966.725	2.569.110
Vpisani kapital	9.323.540	9.323.540
Kapitalske rezerve	1.337.489	1.337.489
Rezerve iz dobička	2.173.322	1.973.239
Prevrednotovalni popravki kapitala	5.283.938	5.283.938
- Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	5.283.938	5.283.938
Čisti dobiček poslovnega leta	118.648	81.435
<b>SKUPAJ OBVEZNOSTI</b>	<b>88.369.482</b>	<b>55.757.793</b>
ZUNAJBILANČNE POSTAVKE	21.292.199	5.967.030

## 2. Izkaz poslovnega izida za leto 2002

	v tisoč SIT	
	<b>2002</b>	<b>2001</b>
Prihodki iz obresti in podobni prihodki	5.776.545	5.052.678
Odhodki za obresti in podobni odhodki	2.753.965	2.038.298
Čiste obresti in podobni prihodki	3.022.580	3.014.380
Prihodki iz naložbenja v kapital	38.361	0
Prejete opravnine (provizije)	2.233.940	798.925
Dane opravnine (provizije)	65.500	104.029
Čiste opravnine (provizije)	2.168.440	694.896
Prihodki iz finančnih poslov	880.814	316.374
Odhodki za finančne posle	849.352	313.281
Čisti dobiček iz finančnih poslov	31.462	3.093
Drugi poslovni prihodki	62.234	31.317
Stroški dela	521.474	411.217
Stroški materiala in storitev	498.222	286.424
Amortizacija in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	73.040	69.737
Drugi poslovni odhodki	1.045.736	235.353
Izgube iz danih kreditov in terjatev, zmanjšane za poplačila	2.886.374	1.409.183
<b>Dobiček iz rednega delovanja</b>	<b>298.231</b>	<b>1.331.772</b>
Izredni prihodki	931	2.192
Izredni odhodki	25	1.122.645
- Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala	25	55
- Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala	0	1.122.590
Poslovni izid zunaj rednega delovanja	906	-1.120.453
<b>Celotni poslovni izid</b>	<b>299.137</b>	<b>211.319</b>
Davek iz dobička	61.841	48.449
<b>ČISTI DOBIČEK POSLOVNEGA LETA</b>	<b>237.296</b>	<b>162.870</b>

### 3. Izkaz finančnega izida za leto 2002

v tisoč SIT

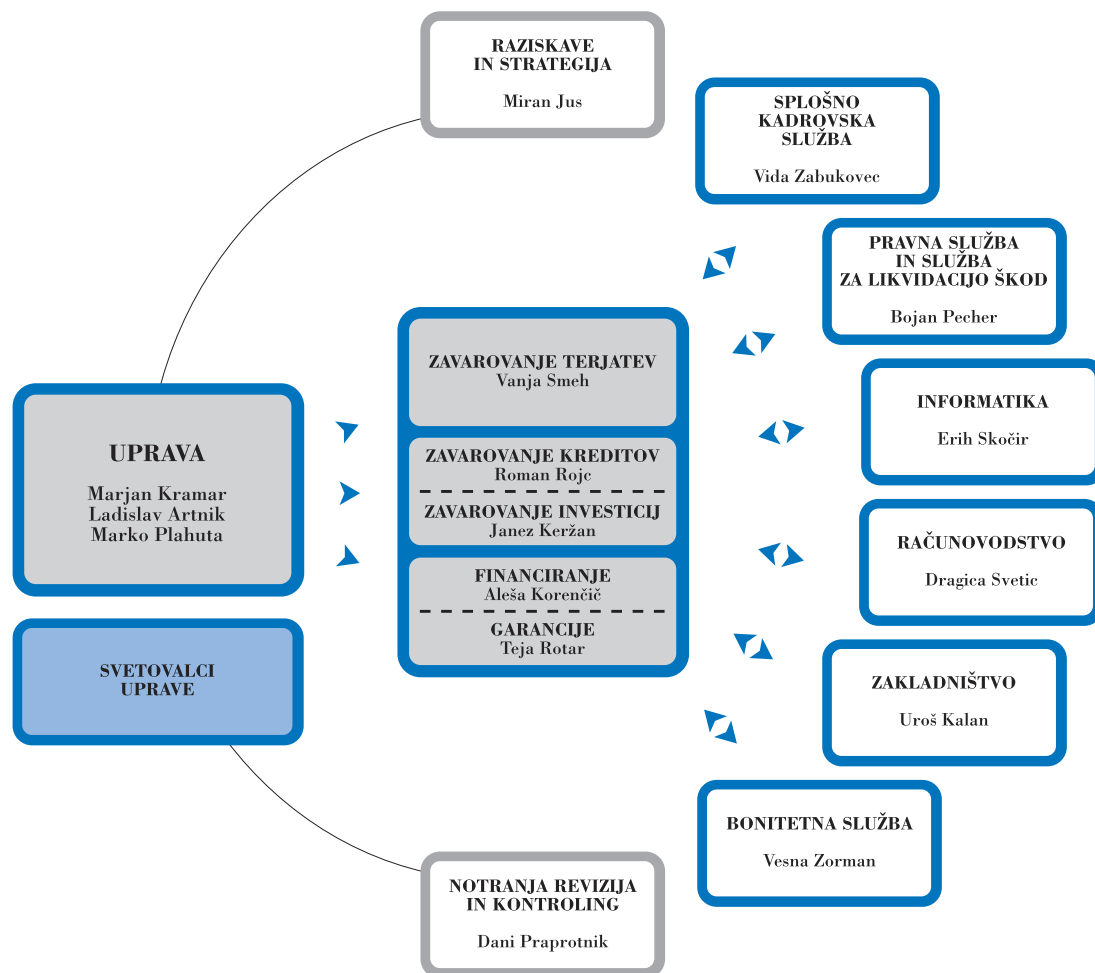
	2002	2001
<b>A. FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU</b>		
<b>a) Pritoki pri poslovanju</b>	<b>7.115.960</b>	<b>5.525.507</b>
Dobljene obresti in obrestim podobni prihodki	4.929.848	4.765.804
Dobljene opravnine (provizije)	1.938.246	720.710
Prihodki iz izterjanih odpisanih terjatev iz danih kreditov	115.809	4.583
Prihodki od naložbenja v kapital	38.361	0
Čisti poslovni izid (čisti dobiček ali čista izguba) iz finančnih poslov	31.462	3.093
Drugi poslovni prihodki	62.234	31.317
<b>b) Odtoki pri poslovanju</b>	<b>4.492.092</b>	<b>2.987.934</b>
Dane obresti in obrestim podobni odhodki	2.338.610	1.874.958
Dane opravnine (provizije)	31.941	136.472
Plačila zaposlencem	521.474	411.217
Drugi poslovni odhodki	1.543.958	521.777
Davki iz dobička	56.109	43.510
Skupaj poslovni prihodki/odhodki pred spremembami poslovnih sredstev in obveznosti	2.623.868	2.537.573
<b>c) (Povečanja) / zmanjšanja poslovnih sredstev</b>	<b>-28.103.292</b>	<b>-14.709.137</b>
Čisto (povečanje)/zmanjšanje kreditov bankam (razen za prevrednotenje)	-18.761.237	-12.861.776
Čisto (povečanje)/zmanjšanje kreditov drugim strankam (razen za prevrednotenje)	-9.881.446	-1.386.064
Čisto (povečanje)/zmanjšanje vrednosti vrednostnih papirjev, namenjenih trgovanju (razen za prevrednotenje)	766.766	-703.267
Čisto (povečanje)/zmanjšanje drugih poslovnih sredstev (razen za prevrednotenje)	-227.375	241.970
<b>č) Povečanja / (zmanjšanja) poslovnih obveznosti</b>	<b>508.129</b>	<b>13.911</b>
Čisto povečanje/(zmanjšanje) bančnih vlog (depozitov) od strank, ki niso banke (razen za prevrednotenje)	508.129	13.911
<b>d) Prebitek pritokov pri posl. (a+c-b+č) ali prebitek odtokov pri poslovanju (b+č-a+c)</b>	<b>-24.971.295</b>	<b>-12.157.653</b>
<b>B. FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU</b>		
<b>a) Pritoki pri naložbenju</b>	<b>3.105.512</b>	<b>12.841</b>
Pritoki pri prodaji dolžniških vrednostnih papirjev	3.104.538	10.841
Pritoki pri prodaji opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev	974	2.000
<b>b) Odtoki pri naložbenju</b>	<b>4.556.106</b>	<b>26.865</b>
Odtoki pri nakupu dolžniških vrednostnih papirjev	3.909.752	0
Odtoki pri nakupu kapitalskih naložb	500.220	0
Odtoki pri nakupu opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev	146.134	26.865
<b>c) Prebitek pritokov pri naložbenju (a - b) ali prebitek odtokov pri naložbenju (b - a)</b>	<b>-1.450.594</b>	<b>-14.024</b>
<b>C. FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU</b>		
<b>a) Pritoki pri financiranju</b>	<b>59.095.124</b>	<b>19.749.905</b>
Prejeti krediti	56.030.936	18.500.483
Povečanje vrednosti dolžniških vrednostnih papirjev in podrejenih obveznosti (razen za prevrednotenje)	2.788.646	980.160
Pritoki pri prodaji lastnih delnic	275.542	269.262
<b>b) Odtoki pri financiranju</b>	<b>32.230.409</b>	<b>7.680.129</b>
Odplačani krediti	31.954.867	7.430.129
Odtoki pri nakupu lastnih delnic	275.542	250.000
<b>c) Prebitek pritokov pri financiranju (a - b) ali prebitek odtokov pri financiranju (b - a)</b>	<b>26.864.715</b>	<b>12.069.776</b>
Učinki spremembe deviznih tečajev na denarna sredstva in njihove ustreznike		
<b>Č. KONČNO STANJE DENARNIH SREDSTEV</b>	<b>446.462</b>	<b>3.636</b>
x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ad, Bc in Cc)	442.826	-101.901
+		
y) Začetno stanje denarnih sredstev	3.636	105.537

#### 4. Izkaz gibanja kapitala

v tisoč SIT

	Vpisani kapital	Kapitalska rezerva	Rezerve iz dobička	Splošni prevrednot. popravek kapitala	Čisti poslovni izid poslovnega leta	Skupaj kapital
<b>ZAČETNO STANJE</b>						
<b>V OBRAČUNSKEM OBDOBJU</b>						
<b>(31.12.2001)</b>	<b>9.323.540</b>	<b>1.337.489</b>	<b>1.973.239</b>	<b>5.283.938</b>	<b>81.435</b>	<b>17.999.641</b>
<b>Premiki v kapital</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>237.296</b>	<b>237.296</b>
- Čisti dobiček poslovnega leta	0	0	0	0	237.296	237.296
<b>Premiki v kapitalu</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>200.083</b>	<b>0</b>	<b>-200.083</b>	<b>0</b>
- Razporeditev čistega dobička v rezerve iz dobička	0	0	200.083	0	-200.083	0
<b>Premiki iz kapitala</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>KONČNO STANJE</b>	<b>9.323.540</b>	<b>1.337.489</b>	<b>2.173.322</b>	<b>5.283.938</b>	<b>118.648</b>	<b>18.236.937</b>
<b>V OBRAČUNSKEM OBDOBJU</b>						
<b>(31.12.2002)</b>						

## Organizacijska shema in organi SID



### Skupščina

mag. Simon Oblak - predsednik  
pomočnik generalnega direktorja LEK d.d., Ljubljana  
Ludvik Hribar - namestnik predsednika  
bivši generalni direktor RUDIS, d.d., Trbovlje

---

**Nadzorni svet SID**

---

1. mag. Sibil Svilan - predsednik (od 22.7.2002)  
državni sekretar, Ministrstvo za finance  
mag. Darko Tolar (do 26.6.2002)
2. Janez Lotrič - namestnik predsednika  
predsednik uprave, Petrol, d.d., Ljubljana
3. mag. Mateja Mešl  
državna sekretarka, Ministrstvo za gospodarstvo
4. Janko Deželak  
državni sekretar, Ministrstvo za obrambo
5. Jože Stanič  
predsednik uprave, Gorenje, d.d., Velenje
6. Ivan Ferme  
predsednik uprave, Etol, d.d., Celje
7. Pavel Demšar  
glavni direktor, Domel, d.d., Železniki

---

**Komisija za pospeševanje izvoza RS**

---

1. Renata Vitez - predsednica  
državna sekretarka, Ministrstvo za gospodarstvo
2. dr. Mojmir Mrak - namestnik predsednice  
redni profesor, Ekonomska fakulteta v Ljubljani
3. mag. Janez Košak  
vice guverner, Banka Slovenije
4. Stanka Zadavec Capriolo  
državna podsekretarka, Ministrstvo za finance
5. Bojan Guček (do 6.3.2003)  
svetovalec vlade, Vlada Republike Slovenije
6. Mitja Štrukelj (od 6.3.2003)  
generalni sekretar, Ministrstvo za zunanje zadeve
7. mag. Marta Kos Marko  
podpredsednica, Gospodarska zbornica Slovenije



### 1992

- 17.6. - sprejem zakona o družbi za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije (Ur.l. RS, št. 32/92); kasneje je bil zakon še nekajkrat spremenjen in dopolnjen (Ur.l. RS, št. 37/95, 34/96, 31/97 in 99/99);
- 8.7.1992 - podpis pogodbe o ustanovitvi Slovenske izvozne družbe, d.d., Ljubljana (pogodbo je podpisalo 87 ustanovnih delničarjev); še v istem letu vplačilo prvega od treh obrokov ustanovnega kapitala.
- 22.10. - ustanovna skupščina SID (27.10. - vpis družbe v sodni register).

### 1993

- sklenjen prvi pozavarovalni aranžman - kvotno pozavarovanje (pasivno in aktivno);
- začetek poslovanja - zavarovanje terjatev in refinanciranje izvoznih kreditov;
- finsko tehnično pomoč financira EBRD.

### 1994

- začetek hitre rasti obsega zavarovanja;
- plačana prva škoda pri zavarovanju za račun države (iranska banka je kasneje dolg v celoti poravnala).

### 1995

- uvedba storitev zavarovanja srednjeročnih izvoznih kreditov pred komercialnimi riziki;
- sprejem zakona, ki v naslednjem letu omogoči oblikovanje varnostnih rezerv za zavarovanja za račun države in dokapitalizacijo SID iz kupnin iz naslova privatizacije državnih podjetij;
- tehnična pomoč EBRD (konzultanti ACE/IFC - Dunaj);
- sprejem srednjeročnega poslovnega načrta;
- pri zavarovanju terjatev je poleg trajne nesolventnosti krita tudi podaljšana zamuda plačil;
- refinanciranje se razširi tudi na kredite za izvoz potrošnih dobrin in financiranje marketinških aktivnosti.

### 1996

- izgradnja novega lastnega celovitega informacijskega sistema (IS SID);
- ustanovitev lastne bonitetne službe SID;
- uvajanje novih storitev: refinanciranje izvoznih kreditov se razširi tudi na investicije, uvedba zavarovanja garancij;
- sodelovanje SID na sestankih novonastalih IKA z generalnim sekretarjem Bernske unije;
- tehnična pomoč COFACE (Phare program).

### 1997

- sprejeta strategija razvoja sistema zavarovanja in financiranja izvoza;
- spremembe zakona o SID omogočijo dokončanje projekta o možni uvedbi zavarovanja pred tečajnimi riziki; nova storitev: zavarovanje kreditnih linij; prenovitev storitve in sprejem novih splošnih pogojev za zavarovanje investicij (rast obsega tega zavarovanja);
- uvedba zavarovanja kratkoročnih izvoznih kreditov v rizičnih (ne-OECD) državah pred komercialnimi riziki za račun države;
- intenzivno tkanje mreže različnih sporazumov z drugimi IKA.



## 1998

- sprejet zakon o poroštvih Republike Slovenije za zadolževanje za potrebe financiranja izvoza (Ur.l. RS, št. 20/98), ki je omogočil zadolževanje SID z garancijami države, vstop SID na mednarodne finančne trge ter financiranje izvoza tudi v tujih valutah;
- 21.10. - na 55. redni letni skupščini Bernske Unije (Capetown, J Afrika) je bila SID sprejeta v Mednarodno zvezo zavarovateljev kreditov in investicij; dobi dvoletni status članice - opazovalke;
- 24.-27.5. - na 15. redni letni generalni skupščini v Vancouvru (Kanada) je SID kot opazovalka sprejeta v Pan American Surety Association (PASA);
- uveden Program SIMP za zavarovanje in refinanciranje kreditov malim in srednje velikim podjetjem.

## 1999

- v desetih letih edino leto, ko je bil rezultat zavarovanja za državni račun negativen (dve večji škodi zaradi stečajev hrvaških bank);
- prvo najeto posojilo pri tuji finančni instituciji (KfW);
- uspešen začetek zavarovanja tudi domačih terjatev;
- spremembe zakona o SID - omogočena privatizacija, pri čemer se kupnina nameni za varnostne rezerve.

## 2000

- obseg zavarovanega izvoza prvič prek milijarde EUR (1.192 milijonov EUR);
- 18.10. - SID sprejeta v polnopravno članstvo Bernske unije (57. redna letna skupščina - Amsterdam, Nizozemska);
- nadaljevanje programa zadolževanja SID na mednarodnih finančnih trgih (sindicirani krediti).

## 2001

- SID prvič v vlogi svetovalca v okviru meddržavnih programov tehnične pomoči (MBPR);
- prilagoditev premijskega sistema za zavarovanje za račun države (OECD - Knaepen paket);
- razširitev programa financiranja - neposredno financiranje rezidentov in nerezidentov.

## 2002

- 15.10. - SID vplača polovični delež v osnovnem kapitalu hčerinske družbe - Prvi faktor d.o.o.;
- SID v sodelovanju s KfW in Razvojno banko Sveta Evrope odpre program financiranja malih in srednjevelikih podjetij;
- najeto največje sindicirano posojilo SID pri sindikatu BACA, Citigroup, SMBC in WestLB (70 milijonov EUR).

## 2003

- zavarovanje in financiranje obnove Hotel Budapešt v Moskvi;
- začetek elektronskega poslovanja (SID-NET);
- elektronski dostop do bonitetnih informacij - *@rating* slovenskih podjetij (SID-BON).